

**EKOSOSIAALISTA SOSIAALITYÖTÄ PAIKANTAMASSA
KAUPUNKIKYLÄSSÄ**

Tapaustutkimus työllistymisen tukemisesta kestäväen kehityksen mukaisesti

Jenni Saarikko 277397

Pro gradu -tutkimus

Sosiaalityö

Yhteiskuntatieteiden laitos

Itä-Suomen yliopisto

Marraskuu 2019

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Tiedekunta		Yksikkö	
Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta		Yhteiskuntatieteiden laitos	
Tekijä		Ohjaajat	
Jenni Saarikko		Juha Hämäläinen Kirsi Kuusinen-James	
Työn nimi			
Ekososiaalista sosiaalityötä paikantamassa Kaupunkikylässä – Tapaustutkimus työllistymisen tukemisesta kestävän kehityksen mukaisesti			
Pääaine	Työn laji	Aika	Sivuja
Sosiaalityö	Pro gradu -tutkielma	Marraskuu 2019	69 (+4 liitettä)
Tiivistelmä			
<p>Tutkimuksessa on ensin avattu ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä käsitteenä, minkä jälkeen käsitteen ilmenemistä on tutkittu empiirisesti tapaustutkimuksen avulla käytännön hankkeessa. Ekososiaalisessa lähestymistavassa tarkastellaan ekologisten ja sosiaalisten tekijöiden yhteyksiä sosiaalityössä ja tavoitellaan kestävän kehityksen mukaista yhteiskuntaa. Käytännössä ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä on työote, joka yhdistää rakennesuuntautuneen ja yhteisöosiaalityön toteuttamista kestävän kehityksen viitekehyksessä.</p> <p>Tutkittava tapaus on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymisen tukemiseen keskitetty Kaupunkikylä 2025- hanke. Hanke valittiin empiiriseksi tutkimuskohteeksi, koska sen toimintakulttuurissa yhdistyvät ekologiset ja sosiaaliset arvot. Aineisto on laadullinen ja se koostuu hankeasiakirjoista (7) muodostuvasta dokumenttiaineistosta, hankkeen toimintaan osallistuneiden maahanmuuttajataustaisten työttömien henkilöiden (8) ryhmähaastattelusta sekä hankkeen työntekijöiltä (3) kerätystä asiantuntija-aineistosta.</p> <p>Tutkimus nostaa esiin ympäristön ja kestävän kehityksen huomioimisen tapoja yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi sosiaalityön kentällä. Tutkimuksen tavoitteena on mallintaa ekososiaalista lähestymistapaa hankkeen tapauksessa. Tutkimustehtävänä oli selvittää, miten ekososiaalinen lähestymistapa ilmenee työllistymisen tukemisessa Kaupunkikylä 2025 -hankkeessa. Aineistot analysoitiin luokittelemalla teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti.</p> <p>Tutkimuksen tuloksina saatiin hankkeen ekososiaalisen lähestymistavan mukaiset tekijät: osallisuuden kokemus, ekologiset arvot, yhteisöllinen toiminta sekä rakenteelliset tekijät. Ekososiaalisten tekijöiden merkitys työllistymisen tukemisessa ilmeni luottamuksellisen asiakassuhteen luomisessa, yksilön voimaantumisen ja osallisuuden tukemisessa, ympäristötietoisuuden lisääntymisenä työtoiminnan avulla sekä rakenteellisen työn tekemisenä osallistujien ja yhteiskunnallisten verkostojen välillä. Johtopäätöksensä ilmeni, että ekologisuus syntyy yhteisöllisen toiminnan kautta ja uusia osallistumismahdollisuuksia voidaan luoda ekologisin keinoin. Ekologisen ja sosiaalisen yhdistävä toiminta on sekä yksilön, yhteiskunnan että ympäristön kannalta hyödyllistä.</p>			
Avainsanat			
Ekososiaalinen lähestymistapa, ekososiaalinen sosiaalityö, kestävä kehitys, osallisuus, työllistymisen tukeminen			

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Faculty		Department	
Faculty of Social Sciences and Business Studies		Social Sciences	
Author		Supervisors	
Jenni Saarikko		Juha Hämäläinen Kirsi Kuusinen-James	
Title			
Defining ecosocial work in Urban Village 2025 project – A Case study about promoting employment on the concept of sustainable development			
Main subject	Level	Date	Number of pages
Social Work	Master's Thesis	November 2019	69 (+ 4 attachments)
Abstract			
<p>The study first opens the ecosocial approach as a concept in social work, and then empirically researches ecosocial work practice through a case study in a project. The ecosocial approach focuses on the links between ecological and social factors in social work practice and pursues sustainable transformation of society. The ecosocial work is a practical approach that combines the implementation of structural and community social work within the framework of sustainable development. The case is Urban Village 2025 project, which focuses on promoting employment of people with an immigrant background. The project was chosen as a case because of its operational culture that combines ecological and social values. Collected data is qualitative consisting project documentation reports (7), group interview of project participants with an immigrant background (8), and expert data collected from project staff members (3).</p> <p>The study highlights ways of taking the environment and sustainable development into account in promoting social inclusion in the field of social work. The aim is to present a model of an eco-social approach in this case. The research task was to find out how ecosocial approach emerges with promoting employment in the case of the Urban Village 2025 project. The data were analyzed by categorizing according to theory-guided content analysis.</p> <p>As a result of the study the factors of the ecosocial approach was defined in this case: experience of social inclusion, ecological values, community action, and structural factors. The importance of ecosocial factors in supporting employment appeared in a trusted customer relationship, empowering the individual, raising environmental awareness through practice and advocacy between participants and networks. In conclusion, it emerged that eco-friendliness is created through community action and new opportunities for social participation can be created through ecological means. Combining ecological and social activities is beneficial to the individual, society and the environment.</p>			
Key words			
Eco-social approach, eco-social work, sustainable development, social inclusion, promoting employment			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TAUSTA JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	4
2.1 Aikaisempi tutkimus aiheesta	4
2.2 Tutkimusasetelmana tapaustutkimus	5
3 EKOSOSIAALINEN LÄHESTYMISTAPA SOSIAALITYÖSSÄ	7
3.1 Systeemitoreettinen rakenteellinen näkökulma	7
3.2 Ekokriittinen globaali näkökulma	10
4 EKOSOSIAALINEN SOSIAALITYÖ SUOMESSA	14
4.1 Ekososiaalisen sosiaalityön juuret ja suunta	14
4.2 Ekososiaalisen työotteen mukaiset menetelmät	18
5 KESTÄVÄN KEHITYKSEN MUKAINEN TYÖLLISTYMISEN TUKEMINEN	20
5.1 Kestävän kehityksen käsite	20
5.2 Ekososiaalista siirtymää edistävä työ	22
5.3 Kaupunkikylä 2025 -hanke tutkimusympäristönä	23
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
6.1 Aineisto ja sen hankinta	26
6.2 Dokumenttiaineiston analyysi	31
6.3 Ryhmähaastattelun analyysi	32
6.4 Asiantuntija-aineiston analyysi	34
6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi	36
7 TULOKSET	40
7.1 Hankkeen ekososiaalisen sosiaalityön mukaiset tekijät	40
7.2 Ekososiaalisten tekijöiden merkitys työllistymisen tukemisessa	49
7.3 Ekososiaalisen sosiaalityön malli työllistymisen tukemisessa -Tulosten yhteenveto	57
8 POHDINTA	62
LÄHTEET	65
LIITTEET	70

KUVIOT

KUVIO 1. Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityön eri tasoilla systeemiteoreettisesti.....	8
KUVIO 2. Yhteisöllisen ja rakennesuuntautuneen sosiaalityön käsitteiden aikajana	15
KUVIO 3. Ekososiaalisen sosiaalityön malli	60

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Ympäristön ja sosiaalityön välistä yhteyttä kuvaavia käsitteitä.....	12
TAULUKKO 2. Kaupunkikylän työtoiminnot	24
TAULUKKO 3. Tutkimuskysymykset suhteessa aineistoon.....	30
TAULUKKO 4. Dokumenttiaineiston luokittelu systeemiteoreettisesti.....	32
TAULUKKO 5. Hankkeen ekososiaalisten tekijöiden luokittelu	34
TAULUKKO 6. Ekososiaaliset tekijät työllistymisen tukemisessa.....	57

1 JOHDANTO

Tässä tapaustutkimuksessa selvitän mitä ekososiaalinen sosiaalityö tarkoittaa tutkimuskohteenani olevassa Kaupunkikylä 2025 -hankkeessa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymisen tukemisessa. Tutkimuksen tarkoituksena on mallintaa ekososiaalista sosiaalityötä käytännössä. Ympäristön ja sosiaalityön välistä yhteyttä kuvaavia käsitteitä on monia, esimerkiksi ympäristösosiaalityö, vihreä sosiaalityö ja ekologinen sosiaalityö, joissa painottuvat eri näkökulmat aiheeseen. Tässä tutkimuksessa keskityn ekososiaaliseen lähestymistapaan sosiaalityössä, joka sisältää pyrkimyksen löytää ympäristötekijöiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden välille toimintamallin, joka tukee yksilön voimaantumista. (Närhi 2004, 15.)

Mitä yhteistä ympäristöllä ja ekologisuudella voi olla sosiaalityön kanssa? Ekososiaalisen sosiaalityön juuret yltävät sosiaalityön klassikon Jane Addamsin aloittamaan sosiaalireformiin, jonka mukaan sosiaalisten ongelmien syitä ja ratkaisuja niihin voidaan löytää yksilön ominaisuuksien sijaan elinolosuhteista ja yhteiskunnallisista rakenteista. Ympäristö ja sosiaalityö kiertävät toisiinsa ihmisen paikallisen elinympäristön ja osallisuuden kautta. (Okulov 1998, 31; Närhi 2004, 15.) Halusin lähteä tutkimaan tarkemmin näitä kytköksiä ympäristön ja osallisuuden välillä ja tarkentamaan laajaa ekososiaalista lähestymistapaa käytäntöön sosiaalityön kentälle.

Minua kiinnostaa erityisesti ekososiaalisessa lähestymistavassa yhdistyvät teemat ympäristö ja osallisuus sekä kuinka nämä kaksi asiaa voisivat palvella toisiaan? Osallisuutta tarkastelen tässä tutkimuskontekstissa työelämäosallisuuden näkökulmasta, sillä työ on yksi osallistumisen muoto. Tunne siitä, että on hyödyllinen ja arvokas yhteiskunnan jäsen syntyy usein työn kautta. Nykyiseen kilpailuyhteiskunnan tehokkuutta ja tuottavuutta ihannoivaan työelämään eivät kuitenkaan kaikki yhteiskunnan jäsenet ole päässeet mukaan ja silti osallistumisen tulisi olla mahdollista kaikille. Ajatusmallin kääntäminen pois siitä kuka tuottaa eniten ja tehokkaimmin siihen, millainen merkitys työllä on yksilön ja ympäristön hyvinvoinnille, on olennaista ekososiaalisen paradigman mukaan. Yhteisö, jossa jokaisella jäsenellä on mahdollisuus löytää omat vahvuutensa ja hyödyntää osaamistaan muiden hyväksi, luo osallisuutta ja osallisuuden kautta

syntyy yksilön voimaantuminen ja hyvinvointi. (Järvensivu T., Järvensivu P., Schmidt & Palmu 2012, 104-106).

Sosiaalityö -käsitteellä viitataan tässä tutkimuksessa sosiaali-alan työhön virallista professiota laajemmin, jolloin myös tutkimuskohteenani olevassa hankkeessa toteutetaan sosiaalityötä kolmannella sektorilla. Empiirisen tutkimuskohteen valinnassa oleellista oli löytää toimintaa, jossa yhdistyvät sosiaalinen ja ympäristö sekä uusia osallistumisen muotoja. Yhteisöllisiä osallistumismahdollisuuksia tuottaa tutkimuskohteeksi valitsemani maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymistä tukeva Kaupunkikylä 2025 -hanke. Hanke käynnistyi vuoden 2017 alussa ja on kestänyt 2019 vuoden lokakuun loppuun.

Hankkeen päätavoitteen on työttömien maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Hanketta toteutetaan osana Kaupunkikylä organisaatiota, joka tarjoaa erityistä tukea tarvitseville henkilöille yhteisöllisiä asumispalveluita sekä työllistymisen tukipalveluita. Kaupunkikylän historia on yhteisö-sosiaalityön periaatteiden mukainen ja toimintaa on kehitetty kestävänsä kehityksen mukaisesti. Kaupunkikylässä yhdistyvät yksilöllinen ja yhteiskunnallinen toiminta erityisryhmien tarpeista lähteviä uusia toimintamalleja luomalla. Kaupunkikylä on saanut nimensä tavoitteestaan tuoda kyläläisille sosiaaliset vahvuudet kaupunkiin. Toimintakulttuuriin kuuluu vahvasti käytännön ympäristöosaaminen ja toiminnan arvot perustuvat ekologisuuteen, osallisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Ilmastonmuutos, globalisaatio ja hyvinvointivaltion murtuminen ovat haasteita, joissa sosiaalityön tulee pysyä mukana ja myös vastata niihin omalta osaltaan (Savolainen & Suonio 2011, 10). Ekologisista ongelmista on tullut myös sosiaalisia ongelmia taloudelliseen kasvuajatteluun perustuvien yhteiskunnallisten rakenteiden osoittaututtua kestävämmiksi (Okulov 1998, 30; Gray, Coates & Hetherington 2013, 3). Näin ollen sosiaalityön on oltava tietoinen omista ekologisista lähtökohdistaan nykyaikana, kun ympäristökysymykset ovat pinnalla julkisessa keskustelussa ja myös ottaa kantaa näihin kysymyksiin omasta näkökulmastaan (Närhi 2004, 13-14). Kuten Addamskin jo ehdotti, ratkaisuja sosiaalisiin ongelmiin voidaan lähteä etsimään lähtä meitä: ympäristöstä ja yhteisöllisyydestä (Toikko 2005, 104).

YK:n kestävänsä kehityksen Agenda 2030 (2015) velvoittaa jäsenmaitaan turvaamaan niin ihmisten kuin ympäristönkin kestävänsä hyvinvoinnin. Lähtökohdana on muun muassa tukea sellaista

kasvua ja kehitystä, joka mahdollistaa nykyhetken tarpeiden tyydytyksen ilman, että viedään tulevilta sukupolvilta mahdollisuus samaan. Suomi on ilmoittanut pyrkivänsä ohjelman toteuttamisen kärkimaaksi, mutta tavoitteita ei saavuteta, ellei kansalaisia saada mukaan toimimaan. Näin ollen sosiaalityöllä ihmisten kanssa tehtävänä muutostyönä on tärkeä asema kestävän kehityksen tavoitteiden edistämisessä ja raportoinnissa. (Palola 2017, 119.) Sosiaalityön globaalilla agendalla 2012–2016 (The Global Agenda 2012) jopa veloitetaan sosiaalityöntekijöitä osallistumaan kestävän ja ekologisen hyvinvoinnin rakentamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys Tiekartta 2030 (2019) muodostetussa visiossa korostetaan sosiaalityön roolia työelämän ulkopuolella olevien ihmisten osallisuuden edistäjänä. Tulevaisuudessa sosiaalityön palveluiden tulee toteuttaa osallisuuden, toimintakyvyn, osaamisen ja työllisyyden tavoitteita sekä toteuttaa yhteisöllistä ja rakenteellista sosiaalityötä entistä enemmän. Sosiaalityön on myös tulevaisuudessa toimittava enemmän monialaisessa yhteistyössä eri toimialojen kanssa luodakseen osallistumismahdollisuuksia ja sitä kautta merkityksellisyyttä.

Taustoitan tutkimukseni ensin ekososiaalisen lähestymistavan ja käytännön työotteen määrittelyllä, jonka jälkeen esittelen vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukemisen osana ekososiaalisesta sosiaalityöstä käytävää teoreettista keskustelua. Tutkimuksen toteutus vaiheessa kerron aineiston hankinnan ja analyysin vaiheet ja lopuksi esittelen analyysin tulokset liittäen tutkimuksen yhteiskunnalliseen keskusteluun kestävästä kehityksestä sosiaalityön kentällä.

2 TAUSTA JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Aiheen taustoittamiseksi esittelen aikaisempia ekososiaalisen sosiaalityön kentällä toteutettuja hankkeita Suomessa, joista kerättyä tietoa olen hyödyntänyt tutkimuksen teoriaosuudessa. Tutkimusasetelma otsikon alla esitän tutkimuskysymykset ja aiheen rajauksen.

2.1 Aikaisempi tutkimus aiheesta

Ekososiaaliseen sosiaalityöhön liittyvää teoreettista tutkimusta on tehty Suomessa 1990-luvulta lähtien erityisesti Jyväskylässä (kts. esim. Matthies 1993; Matthies & Närhi 1998; Okulov 1998; Närhi 1996; Matthies 2001; Närhi 2004). Kansainvälisesti ekososiaalisesta sosiaalityöstä on kirjoitettu laajasti (esim. Dominelli 2012; Coates & Grey 2012; Peeters 2012; Gray, Coates & Hetherington 2013; Ramsay & Boddy 2016) ja tutkittu myös käytännössä (esim. Bailey, Hendrick & Palmer 2018; Matthies, Stamm, Hirvilampi & Närhi 2019). Empiirinen tutkimus aiheesta on kuitenkin Suomessa vielä vähäistä eikä käytännön ekososiaalisia toimintamalleja ole juurikaan tuotu esiin. Tosin kehittämishankkeissa ekososiaalisuutta käsittelevää empiiristäkin aineistoa on syntynyt erilaisissa hankekohtaisissa tapaustutkimuksissa (kts. Närhi 1997; Okulov 1998; Matthies ym. 2019).

Ekososiaaliseksi kutsuttua sosiaalityötä on sovellettu tutkimushankkeiden muodossa melko niukasti 1990-luvulta 2000-luvun taitteeseen Jyväskylän ja Kuopion seuduilla. Muilla nimillä kulkevia kehittämissuunnitelmia aiheeseen liittyen on kuitenkin toteutettu ympäri Suomen, kuten Helsingissä lähiökehittämissuunnitelmia ja Tampereella yhdyskuntatyön käsitteen alla kulkevia hankkeita (ks. esim. Välimäki-Adie & Pylkkänen 2008, Toivonen 2008). Tavoite projekteissa yleisesti ottaen on ollut, että ne lähtevät asiakkaiden omista ideoista ja kehittämistarpeista sekä aktivoivat kohderyhmän itse toimimaan. 2010-luvun ekososiaalisen sosiaalityön hankkeena Suomessa mainittakoon erityisesti ECOSOS -tutkimushanke (2015–2019), jossa yhdistetään ekososiaalisen siirtymän (ecosocial transition) ja nuorten työmarkkinoille osallistumisen haasteita, ja tutkitaan, miten sosiaalityö ja toimeentuloturvajärjestelmä ehkäisevät ja edistävät nuorten ekososiaalisesti kestäviä toimeentulon malleja. ECOSOS -hankkeessa kerätään tapaustutkimusaineistoa ekososiaalisista innovaatioista, eli ekososiaalista siirtymää edistävästä konkreettisista toimeentulon ja hyvinvoinnin toimintamalleista. (Kokkolan yliopistokeskus Chydenius 2018.)

Tutkielman teoriaosuus muodostuu ekososiaaliseen sosiaalityöhön ja kestäväan kehitykseen sosiaalialalla liittyvästä tutkimuskirjallisuudesta sekä tutkimusartikkeleista koskien ekososiaalisia toimintamalleja ja kehittämistyötä pääasiassa suomalaisen sosiaalityön käytännöissä (esim. Hirvilammi, Matthies, Närhi & Stamm 2016; Matthies & Närhi 2016; Matthies, Stamm, Hirvilammi & Närhi 2019). Kansainvälisten artikkelien tiedonhaussa rajasin pois ilmastonmuutokseen liittyvän katastrofityön sekä sosiaalityön koulutusta käsittelevät julkaisut, koska halusin löytää ekososiaalisen sosiaalityön yhteisöllisiä ja paikallisia muotoja. Mukaanottokriteereinä oli ekososiaalista sosiaalityötä käsittelevä tutkimus *”ecosocial* OR green* OR sustainabl*” AND ”social work”* yhdistettynä käytäntöä koskevaan tutkimukseen *”practice”*. Tutkimuksen teoreettisessa taustoituksessa korostuu kuitenkin suomalainen lähdekirjallisuus, koska tarkoituksena on jäsentää ekososiaalisuuden suomalaista, paikallista toteuttamista. En kuitenkaan löytänyt ECOSOS -hanketta lukuun ottamatta kotimaisia käytännön sovelluksia aiheesta 2000-luvulta, jonka vuoksi halusin lähteä selvittämään, toteutetaanko Suomessa kyseistä teoriaa mukailevaa työtä tai voitaisiinko sitä toteuttaa?

Otin selvää erilaisista osallisuutta tukevista hankkeista ja etsin sosiaalisen ja ekologisen yhdistävää toimintaa, jota voisin vastaavasti ECOSOS -hankkeen tapaan tutkia ekososiaalisena innovaationa, kunnes törmäsin yllättävän lähellä organisaatioon, jonka arvomaailma vastasi ekososiaalisen teorian perusteita, sillä osallisuutta tukevaan toimintaan yhdistyivät ekologiset arvot. Sovin tapaamisen Kaupunkikylä organisaation palvelujohtajan kanssa ja sain perusteellisen esittelyn työllistymisen tuki- ja asumispalveluita tuottavasta toiminnasta, sen synnystä ja nykytilasta sekä tulevaisuuden visiosta. Tämän tapaamisen perusteella valitsin Kaupunkikylän tutkimuskohteekseni tunnistaen sen toiminnasta ekososiaalisen orientaation mukaisia tekijöitä. Myöhemmin palvelujohtajan kanssa käytyjen keskusteluiden perusteella rajasin tutkimuskohteekseni Kaupunkikylä 2025 -hankkeen.

2.2 Tutkimusasetelmana tapaustutkimus

Tutkimuksessa etsitään vastausta kysymykseen: *Miten ekososiaalinen lähestymistapa ilmenee työllistymisen tukemisessa Kaupunkikylä 2025-hankkeessa?*

-Millaisia ekososiaalisen sosiaalityön mukaisia tekijöitä hankkeen toiminta pitää sisällään?

-Millainen on näiden tekijöiden merkitys työllistymisen tukemisessa?

Tarkastelen ekososiaalisen lähestymistavan ilmenemismuotoja käytännössä ja kohdistan empiirisen tarkasteluni maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymistä tukevaan Kaupunkikylä 2025 -hankkeeseen. Hankkeen kohderyhmänä ovat pääasiassa kotoutumisajan (kaksi vuotta oleskeluluvan saamisesta) ylittäneet TE-toimiston vaikeasti työllistettävien linjan maahanmuuttajataustaiset henkilöt. Hankkeessa pyritään luomaan malli, jolla tuetaan osallistujien mikroyrittäjyyttä ja työllistymistä sekä yhteiskunnallista osallisuutta. Rajasin empiirisen tarkastelu hankkeeseen, koska koko Kaupunkikylä organisaation asiakaskunnan tutkiminen olisi ollut tämän tutkimuksen kannalta liian laaja kohdejoukko.

Tutkimusasetelmani on tapaustutkimuksellinen, sillä tutkin teoreettisen lähestymistavan ilmenemistä rajatun hankkeen kontekstissa. Tutkimusintressi on teorialähtöinen, mutta tutkimuskohde on empiirinen, mikä tarkoittaa teoreettisen käsitteen tutkimista empiirisen aineiston avulla. Tutkimuksessa olen ensin selvittänyt kirjallisuuskatsauksen avulla mistä ekososiaalisen sosiaalityön käsitteessä on kysymys ja sen jälkeen lähtenyt tutkimaan käsitteen sisältöjä empiirisesti valitsemani hankkeen kontekstissa. Keräsin hankkeesta tapaustutkimusaineistoa ekososiaalisista työllistymisen tukemisen tekijöistä. Tavoitteeni on mallintaa ekososiaalista lähestymistapaa hankkeen kontekstissa eli selvittää ekososiaalisen sosiaalityön merkitystä työllistymisen tukemisen prosessissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Laadullisia aineistoja hyödyntävä tapaustutkimus on samankaltaista kuin muukin laadullinen tutkimus, mutta erityistä siitä tekee nimenomaan tutkimuskohteen määrittely ja analysointi tapauksena (Henttonen 2008, 2).

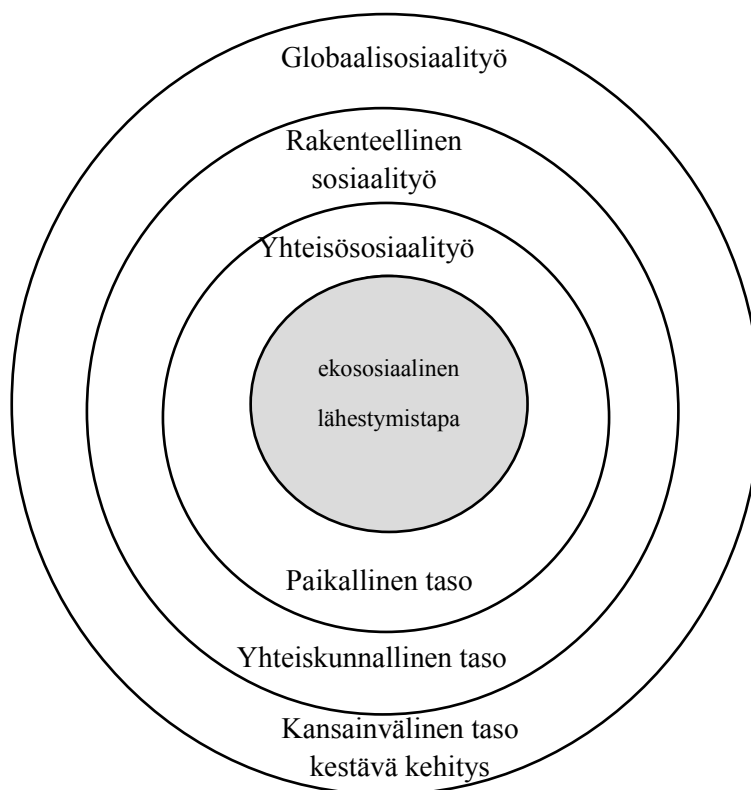
Tutkimuksen tapaus, johon ekososiaalista lähestymistapaa sovellan, on ekologisen ja sosiaalisen toiminnan yhdistävä hanke. Kehityshankkeet ja projektit ovat tyypillisiä tapaustutkimuksen tutkimuskohteita. Tapaustutkimukselle on myös ominaista useista erilaisista lähteistä kerätty empiirinen aineisto. Tutkimusta tehdessäni minulla on ollut ekososiaalisen lähestymistavan teoreettinen viitekehys, jonka mallintamiseksi olen valinnut kehittämishankkeen. Tutkimusasetelma on luotu sille oletukselle, että valitsemani hanke on hyvä tutkimuskohde ekososiaalisen sosiaalityön käytännön toteuttamisen tutkimiselle. Tarkoitukseni on osoittaa, että olemassa oleva teoria ekososiaalisesta lähestymistavasta tarjoaa hyvän selityksen juuri tämän hankkeen tapaukselle, minkä avulla haluan lisätä tietoisuutta ja keskustelua ekososiaalisen sosiaalityön toteuttamisesta ja tarpeesta sosiaalityön kentällä. Tapaustutkimuksen tyyppi on kuvaileva, eli illustroiva tapaustutkimus, sillä kuvailun tavoitteena on tarjota tietoa hankkeessa toteutettavan innovatiivisen käytännön luonteesta. (Eriksson & Koistinen 2015, 11, 24.)

3 EKOSOSIAALINEN LÄHESTYMISTAPA SOSIAALITYÖSSÄ

Ekososiaalinen lähestymistapa jäsentää ympäristön ja sosiaalityön välistä suhdetta ja se jaetaan pääasiassa kahteen teoriasuuntaukseen, jotka ovat systeemiteoreettinen ja ekokriittinen teoria. Systeemiteorian korostaa kokonaisuutta, jossa ihminen on osa ekosysteemiä. Ekokriittisessä teoriassa sen sijaan painottuu ympäristöoikeus sosiaalisten oikeuksien rinnalla ja luonnonvaroihin perustuva taloudellinen kasvuajattelu kyseenalaistetaan.

3.1 Systeemiteoreettinen rakenteellinen näkökulma

Systeemiteoreettinen suuntaus sosiaalityössä korostaa sosiaalisen ympäristön merkitystä mikro-, meso- ja makrotasoilla sekä kokonaisvaltaisuutta sosiaalityön asiakastyössä. Kokonaisvaltainen systeemiteoreettinen näkökulma sosiaalityön asiakastyössä merkitsee elinympäristön ja hyvinvoinnin välisten merkitysten huomioimista. Sosiaalityön tehtävä on systeemiteorian mukaisesti muuttaa elinolosuhteita tai edellytyksiä niin, että asiakas voi sopeutua olemassa olevaan ympäristöönsä. Ekososiaalisuus sisältää systeemiteoreettisen näkemyksen, jossa muutos yhdessä systeemin tasossa tuottaa muutosta myös muihin osa-alueisiin. (Kilpeläinen & Romakkaniemi 2014, 140.) Systeemiteorian mukainen ajattelu yhteiskunnallisista tasoista laajenee ekososiaalisessa teoriassa koko maapallon huomioon ottavaksi globaaliksi, sekä sosiaalisen että ekologisen ongelman, ilmastonmuutoksen huomioiden. Seuraavan sivun kuviossa olen hahmotanut ekososiaalisen lähestymistavan ilmenemistä sosiaalityön eri tasoilla.

KUVIO 1. Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityön eri tasoilla systeemiteoreettisesti (Mukaillen: Juutinen 1994, 7-8; Karjalainen & Sarvimäki 2005, 37-38; Matthies & Närhi 2014, 87- 98; Närhi 2015, 322; Närhi & Matthies 2016, 96.)

Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä voidaan ajatella sateenvarjokäsitteeksi, ympyrän uloimmaksi renkaaksi, jonka sisällä tarkastellaan globaalisti luonnon, elinympäristön, taloudellisten rakenteiden ja sosiaalityön välistä vuorovaikutusta sekä niiden vaikutusta ekologiseen ja kestäväan kehitykseen. Toisaalta ekososiaalinen lähestymistapa viittaa teoreettiseen ajattelutapaan, joka jäsentää ympäristön ja sosiaalityön välistä suhdetta tapauskohtaisesti korostaen esimerkiksi systeemiteoreettista tai ekokriittistä suuntausta. Lähestymistavan käytännön toteuttamista sen sijaan voidaan kutsua työotteeksi, johon tässä tutkimuksessa viitataan termillä *ekososiaalinen sosiaalityö*. Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä pohjautuu Jane Addamsin esille tuomaan näkemykseen, jonka mukaan yhteisön ja sen elinympäristön välillä on ongelmallinen suhde. (Matthies 1993, 247; Matthies 2001, 231-232; Närhi 2004, 37; 140-141; Matthies & Närhi 2014, 87-89, 91-92; Närhi 2015, 322; Närhi & Matthies 2016, 96.) Käytännön ekososiaalisesta sosiaalityöstä ja työotteesta kerron tarkemmin luvussa 4.

Suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa ekososiaalinen lähestymistapa määrittyy rakenteellisen sosiaalityön kautta korostaen fyysisen ympäristön merkitystä. Suomalainen rakenteellinen sosiaalityö mukailee ekososiaalista lähestymistapaa rakenteiden ja asiakkaiden vuorovaikutusrajapinnalla toimiessaan. Rakenteellisessa sosiaalityössä ekososiaalinen lähestymistapa tuo esiin ympäristötekijöitä, jotka vaikuttavat asiakkaiden arkeen. (Kilpeläinen & Romakkaniemi 2014, 140-141; Matthies & Närhi 2014, 87-89.) Yhteiskunnallisella tasolla rakenteellisen sosiaalityön ekososiaalinen tehtävä on toimia yhteiskunnallisten rakenteiden ja palvelujärjestelmän asiakaslähtöisen muutoksen edistämiseksi tuomalla esiin asiakkaiden tarpeita eri työmenetelmien avulla olosuhteiden parantamiseksi. Yhteiskunnallinen taso pitää sisällään esimerkiksi organisaatioiden rakenteet ja sosiaalipoliittiseen päätöksentekoon vaikuttamisen. Kyse on siis samanaikaisesti asiakasryhmien ”asianajosta”, osallistumismahdollisuuksien luomisesta sekä yhteiskunnallisen muutoksen edistämisestä. (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 37-38; Pohjola ym. 2014, 11.)

Paikallisella tasolla ekososiaalisuus ilmenee yhteisöllisenä muutokseen pyrkivänä toimintana. Ekososiaalisesta viitekehyksestä tarkasteltuna sosiaalityön muutostyö ei rajoitu pelkästään yksilön muutoksen tukemiseen, vaan myös organisatoristen ja kulttuuristen muutosten tukemiseen auttamalla ihmisiä tunnistamaan merkityksiä, jotka ehkäisevät elämän merkityksettömyyden kokemuksia. Paikallisen ja globaalin tason dialogi on esimerkiksi avaamista keskusteltua epä-tasa-arvoa ylläpitävien rakenteiden uudistamisesta tai ihmisoikeuksien toteutumisesta. Ekososiaalinen sosiaalityö tavoittelee yksilöiden elämäntapa- ja arvomuutoksia, jotka toteutuakseen tarvitsevat myös yhteiskunnallisia ja globaaleja kestävä kehityksen mukaisia toimia. Erilaisten ihmisryhmien kohtaamisissa ihmiset voivat vaikuttaa ja vaikuttua toisistaan, jolloin erilaiset näkemykset hyvästä elämästä ja sen sisällöistä saattavat muuttua. Näiden kohtaamisten mahdollistamiseksi yhteistyö on osa ekososiaalista toimintaa sosiaalialalla. (Salonen 2014, 52-53; Dominelli 2012, 200-203.)

Kansainvälisellä ekososiaalisella lähestymistavalla on annettavaa rakenteellisen sosiaalityön ymmärrykselle ja toteuttamiselle Suomessa, sillä ekososiaalinen näkökulma rakenteellisessa sosiaalityössä koskee laajasti yhteiskunnallisten ja taloudellisten rakenteiden sekä luonnon ja elinympäristön vaikutusta hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Ekososiaalinen lähestymis-

tapa tuo globaalin tarkastelutason ja tehtävän rakenteelliselle sosiaalityölle Suomessa. Heikompiosaisten rinnalla kulkeminen taloudellisessa ja ympäristöllisessä muutoksessa on rakenteellisen sosiaalityön ekososiaalinen tehtävä. (Matthies & Närhi 2014, 87-100.)

Rakenteellisessa sosiaalityössä tarkastelu kohdistuu yksilön ja yhteiskunnan kohtaamisraja-pintaan sekä siinä tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Viirikorven (1990) mukaan kysymys on asiakkaiden ja rakenteiden välisten epäkohtien ja eriarvoistavien rakenteiden poistamiseen pyrkimisestä, jota Pohjola (2014, 19) täydentää korostaen sosiaalisten ongelmien rakenteellisiin syihin puuttumista sekä näkemystä kokonaisvaltaisesta sosiaalityöstä. Ekososiaalisuuteen liittyy myös systeemitasot ylittävä laajasti ajateltu elinympäristö, joka pitää sisällään sekä fyysisen, sosiaalisen, kulttuurisen että historiallisen ulottuvuuden. Fyysinen ympäristö sisältää sekä rakennetun että luonnonvaraisen ympäristön. Sosiaalinen ympäristö taas muodostuu ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista, verkostoista, instituutioista ja sosiaalisista systeemeistä, kuten perhe, naapurusto tai yhteiskunta. Sosiaalinen ympäristö pitää sisällään yhteiskunnalliset hallintorakenteet ja lait. Kulttuurista ympäristöä sen sijaan tuotetaan ihmisten arvojen, normien ja kielen muodoissa. (Kilpeläinen & Romakkaniemi 2014, 138.)

3.2 Ekokriittinen globaali näkökulma

Suomessa vielä melko tuntematon ekososiaalinen lähestymistapa ei ole niinkään uusi sosiaalityön orientaatio kansainvälisessä tarkastelussa (ks. esim. Coates & Grey 2012; Närhi 2004, 14-16). Ekokriittisyys sosiaalityössä tulee suomalaista sosiaalityötä voimakkaammin esiin globaalilla sosiaalityön tasolla. 1980-luvun ympäristöliikkeiden vaikutus näkyi ekokriittisen suuntauksen syntyä sosiaalityön keskusteluun systeemiteoreettisen keskustelun rinnalle (Gray ym. 2011, 11). Ekokriittinen teoria pitää sisällään jopa radikaalin aatteen luonnonsuojelusta ja saastuttavien talousmahtien vastustamisesta. Ympäristöoikeudenmukaisuudesta huolehtimisen voidaan katsoa ekokriittisen teorian mukaan kuuluvan myös sosiaalityön tehtäviin, esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden puolustamalla saastuneilla ympäristöalueilla asuvia ihmisryhmiä. Näin ollen ympäristöoikeudenmukaisuuden toteutuminen linkittyy myös ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien toteutumiseen ja sitä kautta sosiaalityölle ominaiseen konseptiin (Besthorn 2012, 33-37). Ympäristöoikeudenmukaisuus käsittää ihmisten ympäristöön liittyvien oikeuksien lisäksi myös luonnon ja eläinten oikeudet (Dominelli 2012; Gray ym. 2013, 7), mikä on ainakin toistaiseksi vierasta länsimaisen sosiaalityön oikeudenmukaisuuskäsitykselle.

Ekokriittinen teoria kyseenalaistaa koko modernin länsimaisen yhteiskunnan taloudellista kasvua tavoittelevan yhteiskuntamallin ja kritisoi valtavirtasosiaalityötä sen osallistumisesta byrokrattiseen ja taloudellista kasvua tavoittelevaan järjestelmään (Närhi 2015, 324). Kansainvälisessä keskustelussa ekososiaalisesta sosiaalityöstä on todettu, että globaali ympäristökriisi on myös sosiaalityön profession kriisi, sillä sosiaalityön tavoitteena on olla köyhien ja heikompiensaisten puolella ajamassa heidän sosiaalisia oikeuksiaan taloudellista kasvua tavoittelevassa yhteiskunnassa. Länsimainen sosiaalityö on ajautunut ennaltaehkäisevän oikeuksia puolustavasta suunnasta korjaavaan kapea-alaiseen yksilötyöhön. (Matthies & Närhi 2014, 98-101.) 2010-luvulla ympäristötietoisuus ja ekokriittisyys sosiaalityössä ovat kuitenkin uudelleen nostaneet päätään muun muassa amerikkalaisessa ja eurooppalaisessa sosiaalityön keskustelussa (ks. esim. Besthorn 2012, Gray ym. 2013, Dominelli 2012; Ramsay & Boddy 2016).

Ekokriittinen suuntaus painottaa sosiaalityön arvopohjaa ja eettisyyttä työskentelyssä. Ihmisen, luonnon ja ympäristön väliset kysymykset ovat loppujen lopuksi myös sosiaalityön peruskysymyksiä, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta ja heikompiensaisten puolustamisesta (Dominelli 2012; Gray ym. 2012). Ekokriittinen suuntaus ei sulje pois systeemiteoreettista tulkintaa sosiaalityöstä, mutta kritisoi sitä elinympäristön ja luonnon unohtamisesta ja keskittymisestä vain ihmisen hyvinvointiin keskellä systeemiä. 1990-luvulle asti ekokriittinen ja systeemiteoreettinen näkökulma pysyivät toisistaan erillisinä suuntauksina, mutta 2000-luvulla on havaittavissa pyrkimys synteisiin teorioiden välillä. (Närhi & Matthies 2016, 97.)

Kansainvälinen ekososiaalinen keskustelu pitää sisällään monia erilaisia käsitteellisiä jäsennyksiä aiheesta ja erilaisia näkökulmia aina voimauttavista luontokokemuksista kierrätykseen. (Närhi 2015, 324.) Luontokokemusten voimauttavaa ja parantavaa vaikutusta korostavaa suuntausta kutsutaan ekospirituaaliseksi lähestymistavaksi. Ekologiseksi kutsutun sosiaalityön painopiste sen sijaan on mikrotason luontoa ja eläimiä hyödyntävässä asiakastyössä. Samankaltaista ajattelua toteuttavaa menetelmää kutsutaan myös vihreäksi sosiaalityöksi tai hoiva-alalla Green careksi. (Dominelli 2012, Matthies & Närhi 2014, 92-93; Närhi & Matthies 2016; 97-98, 100.) Seuraavalla sivulla esitetyssä taulukossa teen näkyväksi aihetta kuvaavien käsitteiden moninaisuuden.

TAULUKKO 1. Ympäristön ja sosiaalityön välistä yhteyttä kuvaavia käsitteitä

ekososiaalinen lähestymistapa	ecosocial approach
ekologinen sosiaalityö	ecological social work
ympäristösosiaalityö	environmental social work
vihreä sosiaalityö	green social work
kestävä kehitys sosiaalityössä	sustainable social work
sosioekologinen lähestymistapa	socio-ecological approach
ekospirituaalinen lähestymistapa	eco-spiritual approach
syväekologinen lähestymistapa	deep ecological approach

(Mukaillen: Matthies & Närhi 2014, 88; Ramsay & Boddy 2016, 3; Närhi & Matthies 2016; 97.)

Olen koonnut ympäristöajattelua ja sosiaalityötä koskevat käsitteet taulukkoon havainnollistamaan aiheen moninaisuutta. Ekososiaaliseen lähestymistapaan liittyvien käsitteiden yhtenevämmättömyyden takia voidaan nähdä aiheen jääneen abstraktille tasolle teoriaan, eikä yhteistä työmenetelmää käytäntöön ole syntynyt. Yhteistä taulukon eri käsitteille on kuitenkin ekokriittisyys ja globaaleihin ongelmiin puuttuminen paikallisen yhteisöllisyyden keinoin sekä vaade ekososiaalisesta paradigman muutoksesta sosiaalityössä. Ekososiaalisessa lähestymistavassa eri käsittein kuvattuna yhdistävää on myös se, että sosiaalityön humaani tarkoitus muodostaa toiminnan ytimen. Heikompiensaisten elämänmahdollisuuksia puolustetaan ja välitetään tietoa ihmisryhmien puolesta, joilla ei ole ääntä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Kansainvälisessä tarkastelussa voidaankin nähdä ympäristön ja sosiaalityön välisten käsitteiden yhdenmu-kaistumista eri maiden välillä, esimerkiksi sosiaalityön kansainvälisissä tapahtumissa. (Okulov 1998, 17; Matthies & Närhi 2014, 88; Närhi 2015, 324; Närhi & Matthies 2016, 97-98; Ramsay & Boddy 2016, 3.)

Ekokriittinen suuntaus haastaa pohtimaan sosiaalityön tehtävää ja sitä, kuinka sosiaalityötä toteutetaan ja kehitetään kestävän kehityksen mukaisesti. Mitä sosiaalityön näkökulmasta merkitsee ekologisesti kestävä työ? Kestävän kehityksen voi nähdä sosiaalityössä liittyvän asiakkaiden sosiaalisen ja yhteiskunnan ekologisen kehityksen välisiin kysymyksiin (Närhi 2015, 324). Kestävän kehityksen mukainen sosiaalityö pitää sisällään niin sosiaalisen, taloudellisen kuin ekologisenkin kestävyuden. Sosiaalinen kestävyys liittyy yhteisöllisyyteen, paikalliseen päätöksentekoon, osallistumiseen ja eriarvoisuuden vähentämisyhteyteen. Taloudellinen

kestävyys tarkoittaa kerskakulutuksen vastakohtaa esimerkiksi uusio- ja hyötykäyttöä, kierrätystä ja resurssien säästämistä näiden avulla. Ekologinen kestävyys perustuu yksilöiden luontoa kunnioittavaan toimintaan ekosysteemissä, jossa kaikki elävät yhdessä. (Närhi & Matthies 2016, 100-102.)

4 EKOSOSIAALINEN SOSIAALITYÖ SUOMESSA

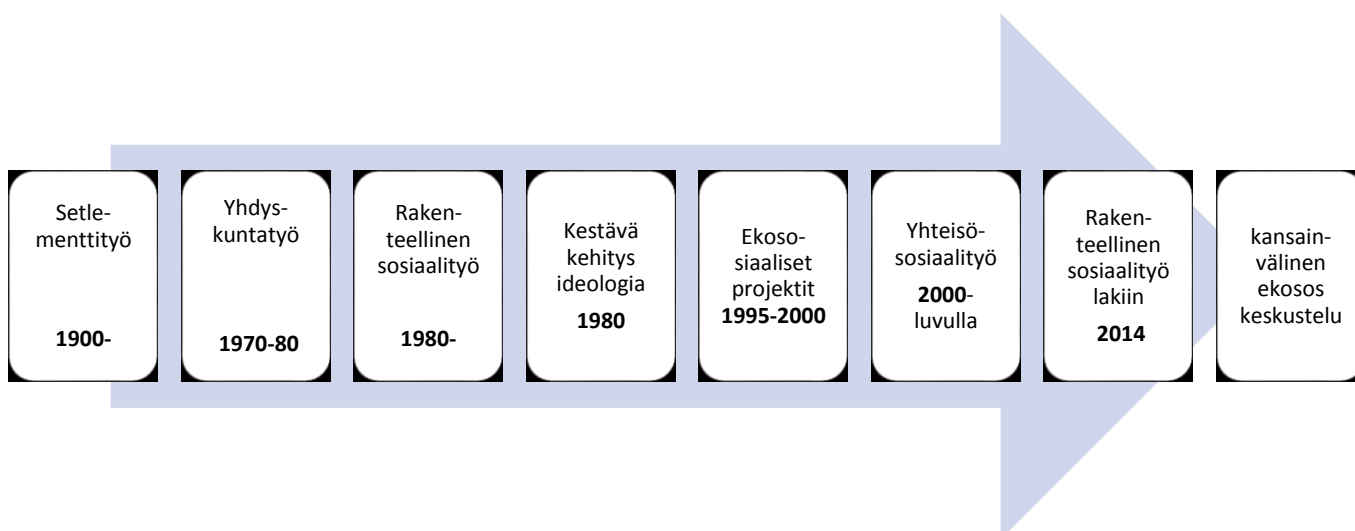
Tarkastelen tässä luvussa ekososiaalista lähestymistapaa käytännön työotteena, koska tutkimuksen tavoitteena on selvittää mitä ekososiaalisuus Kaupunkikylä 2025 -hankkeen käytännöissä tarkoittaa. Ekososiaalisen lähestymistavan mukaisesta käytännön työotteen toteuttamisesta käytän termiä ekososiaalinen sosiaalityö. Luon katsauksen ekososiaalisesta sosiaalityöstä ensin avaamalla käsitteen syntyhistoriaa ja sen jälkeen esittelen työotteen toteuttamiseen liittyviä käytännön esimerkkejä.

4.1 Ekososiaalisen sosiaalityön juuret ja suunta

Ympäristön ja sosiaalisten ongelmien suhdetta tarkasteli jo klassikoksi muodostunut Jane Addams (1860-1935) yli sata vuotta sitten. Jane Addamsin settlementtityössä voidaan nähdä ekologisten ja sosiaalisten ongelmien yhteyksiä, sillä Addams painotti elinympäristön merkitystä hyvinvoinnin osa-alueena. Addamsin ja settlementtiliikkeen ideologiaan kuului sosiaalisten ongelmien etsiminen yhteiskunnallisista rakenteista ja ihmisten elinolosuhteista yksilöllisten ominaisuuksien sijaan. Settlementtityössä tietoa asiakkaiden olosuhteista kerättiin menemällä asiakkaiden luo heidän elinympäristöönsä. Addams toi esiin sosiaalisen ja fyysisen rakennetun ympäristön merkityksen yhteisöjen hyvinvointiin liittyen. Addamsin näkemysten pohjalta syntynyt settlementtityö on osa sosiaalityön juuria ja syntyhistoriaa yhteisöllisenä ja rakennesuuntautuneena muutostyönä. (Toikko 2005; Puurunen & Roivainen 2011, 16-19.)

Ekososiaalinen sosiaalityö ei ole uusi aihe, vaan se on yhdyskuntatyön pohjalta kehittynyt työote, johon 1980-luvun ympäristötietoisuuden aikana yhdistyi ekologinen kestävä kehityksen mukainen ajattelu. 1990-luvun loppupuolella suomalaisessa sosiaalityössä alettiin puhua yhteisötyöstä yhdyskuntatyön sijaan ja sittemmin 2000-luvulla yhteisösosiaalityöstä. Yhteisösosiaalityö vakiintui kattokäsitteeksi sosiaalityön alla toteutettavalle yhteisötyölle ja käsitti yhdyskuntatyön käsitettä laajemmin yksilöt osana yhteisöjä ja ympäristöä. Yhteisösosiaalityön toteuttamisessa hyödynnetään voimavara- ja lähtöistä empowerment -menetelmää. Lisäksi jalkautuminen kentälle asiakkaiden pariin on olennaista yhteisösosiaalityössä. (Koskinen 2003, 206, 229; Nylund 2008, 83; Roivainen 2008, 26; Roivainen 2016, 109.)

Rakenteellisen sosiaalityön käsite sen sijaan ilmaantui suomalaiseen keskusteluun 1980-luvulla sosiaalipolitiikan yhteydessä. Sosiaalipolitiikan yhdeksi tehtäväksi tuli tuolloin fyysisen ja sosiaalisen yhdistäminen eli yhteisöllistäminen, jolloin yhdyskuntatyö ja rakenteellinen sosiaalityö olivat yhdessä sosiaalipolitiikan toteuttamismenetelmiä. (Juutinen 1994, 7; Koskinen 2003, 206.) Rakenteellisen sosiaalityön tarve nousi yksilö- ja perhekeskeisen sosiaalityön rinnalle, kun sosiaalisista ongelmista tuli yhä monimutkaisempia esimerkiksi kaupunkien lähiöissä. Rakenteellisen sosiaalityön vaativiksi tehtäviksi muodostui yhteiskunta- ja yhteisötason epäkohtiin puuttuminen sekä rakenteissa piilevien syrjäyttävien tai eriarvoistavien mekanismien esiintuominen. (Okulov 1998, 21; Heinonen 2014, 40.) Seuraavalla kuviolla havainnollistan yhteisöllisen ja rakennesuuntautuneen sosiaalityön käsitteiden kehittymistä suomalaisen sosiaalityön keskustelussa.

KUVIO 2. Yhteisöllisen ja rakennesuuntautuneen sosiaalityön käsitteiden aikajana (Mukaihen: Viirkorpi 1990; Koskinen 2003, 217-218; Heinonen 2014, 40; Puurunen & Roivainen 2011, 16-22; Roivainen 2016, 109.)

Tarkoitukseni on aikajanana avulla tuoda näkyväksi rakennesuuntautuneen sekä yhteisöllisen sosiaalityön käsitteiden kehittymistä ja jäsentää ekososiaalisen sosiaalityön paikkaa osana sosiaalityön historiaa ja myös mahdollista tulevaisuutta. Rakennesuuntautuneen ja yhteisöllisen sosiaalityön työorientaatiot sotkeutuvat suomalaisen sosiaalityön historiassa toisiinsa ja niihin liittyviä käsitteitä on käytetty sekä limittäin että päällekkäin ajan saatossa. Aikajanalla kuvatuille käsitteille on kuitenkin kaikille ominaista alueellisuus, yhteisöllisyys, ennaltaehkäisevä ja osallistava luonne sekä toiminta yksilötasoa laajemmin.

Ekososiaalisen lähestymistavan syntyyn sosiaalityössä vaikuttivat systeemiteoreettinen suuntaus 1970-luvulla ja ympäristöliikkeiden vaikutus 1980-luvulla, jolloin kyseiset suuntaukset nostattivat ympäristötietoisuutta myös sosiaalityön kentällä (Gray ym. 2013, 11; Matthies & Närhi 2014, 93). Kestävän kehityksen ideologia ja sosiaalisten vaikutusten arviointi nostivat esiin ekososiaalisen sosiaalityön (Koskinen 2003, 206). Käytännön ekososiaalisten toimintamallien kehittäminen on Suomessa noussut ruohonjuuritasolta 1990-luvun vaihtoehtoisen sosiaalityön kehittämishankkeiden muodossa vastauksena virallisen sosiaalityön puutteisiin. Kyseisenä aikakautena olivat pinnalla myös seikkailukasvatus ja muun muassa kierrätykseen perustuvat työpajat ja työllistymishankkeet. (Matthies & Närhi 1998, 13-14.) Ekososiaalisen sosiaalityön merkitys kasvoi Suomessa laman pitkittyessä ja hyvinvointivaltion rapistuesssa 1990-luvulla, jolloin osa julkisen sektorin palveluista siirrettiin yksityisen ja kolmannen sektorin hoitettaviksi rahan puutteessa. Palveluiden käyttäjät aktivoituivat tällöin myös itse liittymään yhdistyksiin ja osallistumaan hankkeisiin. (Okulov 1998, 19.)

Ekososiaalinen sosiaalityö -nimikkeen alla toteutettiin projekteja 1990-luvulla lähinnä Jyväskylässä ja Kuopion seudulla, kun taas yhdyskuntatyö ja kaupunkisosiaalityö -nimikkeiden alla toteutettiin hankkeita muun muassa Tampereen ja Helsingin alueilla (Närhi 1996; Närhi 1997; Välimäki-Adie & Pylkkänen 2008; Toivonen 2008). Lisäksi käsitteiden käytöllä on tutkijakohtaisia eroja, sillä Närhi (esim. 1996;1997) ja Matthies (esim. 2001) kirjoittavat ekososiaalisesta sosiaalityöstä, kun taas esimerkiksi Karjalainen, Karisto ja Seppänen (2003) käyttävät käsitettä kaupunkisosiaalityö ja Roivainen (esim. 2008;2016) sen sijaan korostaa yhdyskuntatyön ja yhteisösosiaalityön käsitteitä.

1990-luvun ekososiaalisista projekteista mainittakoon *Sirkkulanpuiston toimintayhdistys* Kuopiossa sekä *Vanhamäki -toimintakeskus* Suonenjoella. Sirkkulanpuiston yhdistystoiminta muodostui marginaaliryhmien, kuten asunnottomien, syrjäytyneiden ja eläkeläisten yhteenliittymästä. Yhdistys pyöritti Kuopiossa muun muassa kirpputoria ja rakennutti yhteisöllisin voimin rivitalon asunnottomuudesta kärsiville. Yhdistyksen pyrkimyksenä oli löytää auttamismuotoja niille marginaaliryhmille, joita virallinen sosiaalityö ei ollut onnistunut auttamaan. Vanhamäen toimintakeskuksessa sen sijaan kohtasivat saman katon alla nuoret, opiskelijat, pitkäaikaistyöttömät, päihdekuntoutujat, vapaaehtoiset ja ammattilaiset. Toimintakeskuksessa korjattiin koneita ja kalusteita, luomu-viljeltiin, kompostoitiin, kierrätettiin tavaroita sekä kokeiltiin luontoharrastuksia. Lisäksi kokeiltiin myös erityisryhmien virkistys- ja ohjaustoimintaa sekä maata-

louden vaihtoehtoisia työtapoja. Tämänkaltaisen toiminnan avulla tarjottiin elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia, joiden kautta yhteisöllisyys syntyi ekologisoin keinoin. Tavoite oli molemmissa toimintayksiköissä ongelmien ennaltaehkäisy ja yhteisöllistä toimintaa tukeva. (Okulov 1998, 23-28.)

Jyväskylässä sen sijaan aloitettiin vuonna 1994 *Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä* opetus- ja tutkimusprojekti, jossa toimijoina olivat Jyväskylän kaupunki (sosiaalitoimi ja kaa-voitusviranomaiset), yliopisto ja opintososiaalikeskus. Projekti oli osa valtakunnallista ehkäisevän sosiaalipolitiikan kuntaprojektia. Tavoitteena oli tuoda esiin elinympäristön tekijöiden, kuten rakentamisen, palveluiden, asumisen ja liikenteen vaikutus jyväskyläläisten asukkaiden hyvinvointiin. Sosiaalityöntekijät nostivat esiin yhteistyössä sosiaalityönopiskelijoiden ja kaa-voitusviranomaisten kanssa rakenteellisen sosiaalityön tarpeita käytännössä. Yhtenä työmenetelmänä käytettiin sosiaalisten vaikutusten arviointia. (Okulov 1998, 18-19.) Sosiaalityöntekijöiden rooli ekososiaalisessa projektitoiminnassa oli ennen kaikkea käynnistää toiminta ja organisoida sitä. Tavoite projekteissa yleisesti ottaen oli kuitenkin se, että ne lähtevät kohderyhmän omista ideoista ja kehittämistarpeista sekä aktivoivat kohderyhmän itse toimimaan. (Närhi 1997.)

Keskustelu rakenteellisesta sosiaalityöstä alkoi uudelleen ja päättyi omaksi pykäläkseen sosiaalihuoltolakiin vuonna 2014. Ekososiaalinen lähestymistapa on myös noussut 2010-luvulla uudelleen sosiaalityön kansainväliseen keskusteluun, kun tietoisuus ympäristöongelmista on kasvanut. Ekososiaalisen hyvinvoinnin olennainen osa on vahva demokratia ja sitä kautta kansalaisten osallisuuden korostaminen. (Hirvilampi & Massa 2009, 103, 112-113.) Ekososiaalisessa sosiaalityössä siis yhdistyy yhteisöllisen sekä rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen. Tulevaisuudessa ekologisuuden ja kestävä kehityksen huomioiminen ovat yhä enemmän osana niin tutkimusta kuin käytännön toteutusta sosiaalityönkin kentällä. Suomalaisen sosiaalihuoltolain (1301/2014, 7 §) velvoite rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseen tarjoaa hyvän pohjan ennaltaehkäisevän ekososiaalisen sosiaalityön toteuttamiseksi. Ekokriittinen suuntaus haastaakin nykyistä sosiaalityötä palaamaan takaisin toimimaan yhteisöissä sekä kokonaisvaltaisen ympäristönäkökulman mukaan ottamista sosiaalityön koulutuksessa, mikäli sosiaalityöntekijät haluavat olla mukana rakentamassa kestävämpää kehitystä tulevaisuudessa. (Närhi & Matthies 2016, 98).

4.2 Ekososiaalisen työotteen mukaiset menetelmät

Käytännön asiakastyötä ohjaa valittu teoreettiseen viitekehykseen pohjaava työote, jota taas ohjaavat työn eettiset periaatteet ja tavoitteet. Konkreettinen työmenetelmä sen sijaan on väline, jonka avulla käytännössä tutkitaan tai toteutetaan työtä. (Kananoja 2017.) Näin ollen ekososiaalisuutta sosiaalityössä voi kuvailla työotteeksi, joka ohjaa asiakastyötä ekologisesti ja sosiaalisesti eettisten periaatteiden mukaisesti. Sosiaalityön eri työmenetelmiä sen sijaan voidaan jakaa sen perusteella, pyritäänkö niillä vaikuttamaan yksilön ominaisuuksiin vai kohdistuuko menetelmän käyttö ympäristöön ja sen rakenteisiin, kuten yhteisötyö tai rakenteellinen sosiaalityö. Ekososiaalisuudella ei tarkoiteta yhtä tiettyä menetelmää, vaan sen avulla pyritään yhdistelemään eri menetelmiä ja ottamaan käyttöön sosiaalityön keinot kokonaisuudessaan. Ekososiaalinen lähestymistapa tuo käytännön työskentelyyn teoreettisen pohjan, painottaen esimerkiksi systeemiteoreettista tai ekokriittistä suuntausta. (Närhi & Matthies 2016, 95.)

Sosiaalialan työntekijät, jotka ovat omaksuneet ekososiaalisen työotteen kohdistavat työskentelynsä ihmisten väliseen yhteistoimintaan, ihmisen ja luonnon väliseen riippuvuussuhteeseen sekä yhteiskunnan ja yksilön haavoittuvuutta lisäävien tekijöiden tunnistamiseen ja poistamiseen. (Salonen 2014, 52-53; Dominelli 2012, 200-203.) Ekososiaalinen työote pitää sisällään ennaltaehkäisevän tavoitteen ja sen toteuttamisen välineenä on esimerkiksi sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA) menetelmä (Närhi 1997, 17; 2004, 34-35). SVA -menetelmä nähdään konkreettisena sosiaalityön välineenä, jonka avulla voidaan tunnistaa ja arvioida sosiaalisia ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Koskisen (2003, 206) mukaan kestävän kehityksen idea ja sosiaalisten vaikutusten arviointi nostivat Suomessa esiin ekososiaalisen sosiaalityön projekteissa. Yhteiskunnallisten ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnin standardit ovat kuitenkin vasta kehittymässä vertailukelpoisiksi (Mankki 2011, 263).

1990-luvun ekososiaalisissa projekteissa on hyödynnetty sekä rakenteellisen sosiaalityön että yhteisösosiaalityön työmenetelminä pidettyjä menetelmiä, kuten sosiaalisten vaikutusten arviointia ja sosiaalista raportointia. Ekososiaaliseen sosiaalityön toteuttamiseen kuuluu pyrkimys muuttaa toimintamallia korjaavasta työstä ennaltaehkäisevämpään suuntaan (Närhi 1997). Matthiesin (1993) mukaan refleksiivinen sosiaalityö etsii kumppaneita kansalaisyhteiskunnasta ja hyödyntää arjen asiantuntijuutta. Ekososiaalisen sosiaalityön toteuttamiseksi on Matthiesin mukaan saavutettava kohderyhmän luottamus ja toiminta tulee toteuttaa yhdessä asiakasryhmän kanssa.

Sosiaalityön on Närhen ja Matthiesin (2016, 98) mukaan palattava takaisin yhteisöjen luo ihmisten omiin elinympäristöihin. Nykyinen valtavirta sosiaalityö pyrkii integroimaan yksilöt yhteiskunnan rakenteisiin korjaamalla sosiaaliset ongelmat, eikä muuttamaan rakenteita enemmän yksilöä palveleviksi. Ekososiaalisen sosiaalityön toteuttamiseksi tarvitaan asiakkuuksien vastapainoksi kansalaistumista, jonka keskiössä on empowerment-ajattelu. Toisin sanoen yhteisösosiaalityön eetosta, jossa lähdetään asiakkaan todellisuudesta ja peilataan sitä yhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia vasten. Nykysosiaalityön haasteena on ennaltaehkäisevän, rakennesuuntauneen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävän sosiaalityön toteuttaminen korjaavan sosiaalityön ohella. (Puurunen & Roivainen 2011, 34-35.)

Tutkimuskirjallisuuteen perehdyttyäni olen päätenyt määritelmään, jonka mukaan ekososiaalisuus käytännön tasolla sosiaalityössä on työote, joka ilmenee ennaltaehkäisevänä, osallistavana, yhteisöllisenä, elinympäristön huomioonottavana sekä yhteiskuntapoliittisena toimintana. Tämän kaltaisessa toiminnassa pyritään hyödyntämään paikallisen elinympäristön ja sen yhteisöjen mahdollisuuksia. Ekososiaalinen työote voi tarjota rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle osallisuuden hyödyntämisen näkökulman ja taas yhteisösosiaalityölle yhteisötasoa laajemman ympäristön perspektiivin. Paikalliset rakenteet, yhteisöllisyys, ennaltaehkäisy ja empowerment yhdistyvät ekososiaalisessa työotteessa.

5 KESTÄVÄN KEHITYKSEN MUKAINEN TYÖLLISTYMISEN TUKEMINEN

Ekososiaalisen lähestymistavan taustalla on kestävän kehityksen ideologia, jonka mukaista yhteiskuntaa ekososiaalisen sosiaalityön avulla pyritään edistämään. Kestävän kehityksen mukaiseen yhteiskuntaan siirtyminen pitää sisällään muun muassa ekososiaalisen sosiaalipolitiikan sekä kestävää siirtymää edistävän osallistumisen muodot. Tässä tutkimuksessa osallisuutta tarkastellaan työelämäosallisuuden näkökulmasta, jonka vuoksi työllistymisen tukeminen korostuu osallistumisen muotona. Seuraavaksi määrittelen kestävän kehityksen ja ekososiaalisen siirtymän käsitteet sekä niiden yhteyden työllistymisen tukemiseen.

5.1 Kestävän kehityksen käsite

Kestävään kehitykseen liittyy olennaisesti ajatus maapallon rajoista ja rajallisuudesta luonnonvarojen suhteen. Kestävän kehityksen mukaisesti ihmisen on sopeuduttava elämään luonnon kestokyvyn sallimissa rajoissa. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 (2015) tähtää kestävään kehitykseen, jonka mukaisissa toimissa otetaan huomioon sekä ympäristö, talous että ihminen tasavertaisesti. Kestävän kehityksen käsitteen määrittelyssä on otettu yleisesti käyttöön YK:n Ympäristön ja kehityksen maailmankomission (WCED 1987) loppuraportissa esitetty määritelmä, jossa kestävä kehitys on jaettu kolmeen ulottuvuuteen: ekologiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen. Raportissa kestävä kehitys on määritelty kehitykseksi, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. (Särkelä & Pohjola 2011, 10.)

Ekologinen kestävyys tarkoittaa elämistä yhden maapallon rajallisilla resursseilla, eli luonnonvaroilla, jotka tulee turvata niin, että monimuotoisuus säilyy (Järvensivu ym. 2012, 104-106). Ekologisen kestävyuden perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen (Ympäristöministeriö 2017). Ekososiaalisen sosiaalityön näkökulmasta ekologinen kestävyys tarkoittaa luontoa kunnioittavaa yhteisöllistä toimintaa ja ajattelua, jossa ihminen on osa ekosysteemiä. Ekologista kestävyyttä ilmentää toiminta, jossa ympäristöajattelu ja kansalaistoiminta sulautuvat yhteen. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi talkootoiminta elinympäristön siistimiseksi tai kunnossapidämiseksi, kierrätystoiminta, luomuviljely tai lähipalvelut ja -osallistumismahdollisuudet, jotka vähentävät tarvetta ajaa autolla. Lähiruoan merkitys lähipalveluissa on merkittävä. (Matthies & Närhi 2016, 102.)

Suomen ympäristöministeriön (2017) mukaan *taloudellinen kestävyys* on talouden tasapainoa, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Kestävä talous on edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnoille. Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa myös kohtaamaan vastaan tulevia haasteita, kuten väestön ikääntymisestä aiheutuvia kasvavia sosiaaliturva- ja terveystoimenpiteitä. Kestävä talous on ympäristöministeriön mukaan sosiaalisen kestävyuden perusta. Salonen (2014, 36-37) kuitenkin muistuttaa, että Pohjoismaisen hyvinvointivaltion ylläpitäminen vaatii jatkuvaa taloudellista kasvua, joka ei voi jatkua loputtomiin, koska talous on riippuvainen ekologisista luonnonvaroista. Ilman ekologista perustaa elämälle ei voi olla sosiaalista elämää ja ilman sosiaalisia yhteisöjä ja yhteiskuntaa ei voi olla taloutta. Ekososiaalisen ajattelun mukaan taloudellinen kestävyys on resurssien viisasta hyödyntämistä ja voimavarojen mutkatonta yhdistämistä. Esimerkiksi kansalaislähtöisen osuuskunnan tai yhdistyksen tuottaessa kunnalle ostopalvelua, voidaan usein edistää työmarkkinoiden marginaalissa olevien henkilöiden työmarkkina-asemaa tai lisätä osallisuutta vapaaehtoistyön kautta. Lähipalvelut ja yhteisöllinen osallistuminen ehkäisevät kalliimpien sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta. (Matthies & Närhi 2016, 102.)

Sosiaalinen kestävyys sen sijaan muodostuu ihmisten perustarpeiden tyydyttämisestä, yhteisöllisyydestä, tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta (Järvensivu ym. 2012, 104-106). Sosiaali- ja terveysministeriön strategian (2010) mukaan sosiaalisesti kestävä yhteiskunta kohtelee kaikkia kansalaisia reilusti, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, tukee terveyttä ja toimintakykyä sekä antaa tarvittavan turvan ja palvelut. Sosiaalisesti kestävä kehityksen ehtoina ja osatekijöinä ovat muun muassa osallisuus, yhteisöllisyys, yksilön mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja kiinnittyminen yhteiskuntaan. (Särkelä & Pohjola 2011, 13-14.) Sosiaalisen kestävyuden tunnuspiirteitä ovat yhteisöllisyys, paikallinen päätöksenteko, osallistuminen, köyhyyden ja eriarvoisuuden torjunta sekä heikoimmassa asemassa olevien aseman turvaaminen ja kokonaisvaltaisuus. Esimerkiksi kylätalot ovat kehittyneet monipalvelukeskuksiksi, joiden toiminnasta voi tunnistaa ekososiaalisen ajattelun ja kestävä kehityksen tunnuspiirteitä, sillä ne kuvastavat heikommassa asemassa olevien henkilöiden omatoimisuutta ja vähentävät eriarvoisuutta. (Närhi & Matthies 2016, 101-102).

5.2 Ekososiaalista siirtymää edistävä työ

Ekososiaalinen sosiaalityö sisältää vaatimuksen markkinataloudellisen diskurssin muutoksesta kohti kestävän kehityksen mukaista yhteiskuntarakennetta, jossa taloudellisen kasvun tavoittelu ympäristön hyvinvoinnin kustannuksella vaaditaan pysäyttämään. Kansainvälisessä ekososiaalisen sosiaalityön keskustelussa (esim. Peeters 2012) ajatellaan, että sosiaalityö ja sosiaalipolitiikka ovat mukana tekemässä edellä kuvattua muutosta kohti ekososiaalista siirtymää, eli kestävän kehityksen käsitteen mukaista yhteiskuntaa. Ekososiaalista siirtymää on viety esimerkiksi Saksassa konkreettisesti eteenpäin paikallisyhteisöissä, joissa rakennetaan omavaraisuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen sekä kestävään kehitykseen pohjaavia elämisen malleja kaupunki- ja maaseutu ympäristöissä. Vaikka ekososiaalisen sosiaalityön teoretisointi on enemmänkin globaalilla kestävän kehityksen tasolla, käytännön toteutus tapahtuu kuitenkin paikallisesti. Ekososiaalista siirtymää edistävät paikalliset käytännöt voivat olla ekologisia yleishyödykkeitä, kuten energia, viheralueet, elintarvikkeet tai liikennejärjestelyt; kulttuurisia, kuten sivistys ja koulutus sekä sosiaalisia, kuten vertaistuki, hoiva ja huolenpito tai neuvonta. (Närhi & Matthies 2016, 99-100.)

Työllistymistä tukevien palvelujen tavoitteena on Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2019a) mukaan palkkatyö. Palkkatyö on yksi osallisuuden muoto, mutta myös työmarkkinoiden vahvasta ytimestä etäällä olevat ihmiset voivat olla yhteiskunnassa osallisia ja ympäristön kannalta hyödyllisiä (Hirvilammi ym. 2016, 302). Osallisuus ymmärretään laajemmin tunteena, joka syntyy yhteisöissä esimerkiksi työn, opiskelun, harrastus- tai järjestötoiminnan kautta. Yhteiskunnan palveluilla, kuten sosiaalityöllä sekä työllisyyspalveluilla on tärkeä rooli osallisuuden edistämisessä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019b.) Kestävää yhteiskuntaa tavoiteltaessa tulee huomiota kiinnittää kulutuksen lisäksi myös siihen, millaista on kestävä työ, jonka kautta osallistuminen mahdollistuisi jokaiselle oman toimintakyvyn mukaan. (Järvensivu ym. 2012, 104-106.)

Kestävän kehityksen mukainen yhteiskunta vaatii näin ollen työn uudelleen määrittelyä. Kasvion (2014, 121-124) mukaan työn tulee olla ekologisesti, sosiaalisesti, inhimillisesti sekä taloudellisesti kestävä. Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan tasa-arvoisia mahdollisuuksia ja oikeudenmukaista korvausta tehdystä työstä. Inhimillisyys viittaa työn mielekkyyteen ja työoloihin. Ympäristön kannalta on merkityksellistä millaista työtä ja sen kautta osallisuutta pyrimme yhteiskunnassa tukemaan (Hirvilammi ym. 2016). Ekologisesta näkökulmasta työ, jolla tuetaan ympäristöä esimerkiksi panostamalla elinympäristön kunnostamiseen, siistimiseen tai

kierrätystoimintaan, on arvokasta. Lisäksi lähiruoan ja -palveluiden merkitys on tärkeä ekologisen kestävyuden näkökulmasta. (Närhi & Matthies 2016, 101-102.)

Taloudellinen näkökulma yhteiskunnalliseen osallistumiseen korostaa palkkatyötä ja siitä saatavaa verotuloa, kun taas ekologisesti ja sosiaalisesti hyvinvoivassa yhteiskunnassa kestävä työ määrittyy sisältönsä ja suorien hyvinvointivaikutuksien perusteella. Vaikka markkinataloudellisesti arvokasta osallistumista on työ, josta saa paljon palkkaa, voivat työn verohyödyt kuitenkin mennä hukkaan, jos työ on ympäristön tai ihmisen oman hyvinvoinnin kannalta haitallista. Verotulot hukkuvat työn tuottamien haittojen korjaamiseen eli työuupumuksen ja ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen. (Järvensivu ym. 2012, 107-109.)

Taloudelliseen kestävyYTEEN pyrkiminen ilmenee esimerkiksi sosiaalisen yritystoiminnan ja osuuskuntatoiminnan kehittämisenä, jotta mahdollisimman monipuolinen osallistuminen työelämään mahdollistuisi. Työllistämis- ja työharjoittelutoimenpiteiden järjestämismuodot vaikuttavat työmarkkinoiden marginaalissa oleviin ryhmiin ja heidän yhteiskunnalliseen asemaansa. Palkkatyön lisäksi yhteiskunnalle on hyödyllistä myös muulla tavoin yhteiskuntaan osallistuminen. Yhteisöllinen osallistuminen on jo sellaisenaan ennaltaehkäisevää toimintaa syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Kulutuksen vähentäminen ja ympäristön vaaliminen voi olla suurempi panos yhteiskunnalle kuin pakolla työllistyminen ympäristöä tuhoavaan tuotantoon. (Matthies & Närhi 2016, 101-102; Järvensivu ym. 2012, 104-106.)

5.3 Kaupunkikylä 2025 -hanke tutkimusympäristönä

Tapaustutkimuksen konteksti muodostuu tapauksen laajemmasta lähiympäristöstä, jossa tapaus konkreettisesti tapahtuu (Eriksson & Koistinen 2005, 7). Kaupunkikylä 2025 -hankkeen tapauksessa Kaupunkikylä organisaatio on konteksti, jonka osa hanke on ja jossa hanketta toteutetaan. Kaupunkikylä organisaatio toimii mahdollistaakseen yhteiskunnallisesti marginaalissa olevien ihmisten ja osatyökykyisten henkilöiden osallisuuden yhteiskunnassa ympäristöä kunnioittavan työn tekemisen kautta. Yli kymmenen vuoden ajan Kaupunkikylä on luonut kulttuurista, jossa painopiste on ihmisten kohtaamisessa, toisen auttamisessa ja ekologisissa arvoissa. Matthies ym. (2019) ovat määritelleet ekososiaalisille innovaatioille kolme kriteeriä: 1. uusien toimintamallien kehittäminen kohti kestävämpää yhteiskuntaa, jossa ei tavoitella vain taloudellista voittoa 2. työttömien osallistaminen ja 3. toiminta on ekologisesti kestävä. Näiden kriteerien valossa olen valinnut Kaupunkikylä 2025 -hankkeen tapaustutkimuksen kohteeksi.

Hanke on suunnattu yli 18-vuotta täyttäneille työttömille tai työttömyysuhan alla oleville maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Hankkeen tavoitteena on aloittaa matalan kynnyksen yrittäjyyden tukitoiminta osallistujille. Lisäksi hankkeessa tuotetaan yhteisöllistä toimintaa, jonka kautta osallistujien voimavarat ja kyvyt nousevat esiin ja työelämävalmiudet kehittyvät. Hankkeella pyritään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja työttömyydestä tulevia taloudellisia sekä sosiaalisia haittoja. Hankkeessa luodaan verkostoja ja tuetaan integraatiota kantaväestön ja yritysten kanssa. Yhteistyökumppanina hankkeen kanssa asiakkaita lähettävänä tahona toimii sosiaalitoimi ja TE-toimisto. Kaupunkikylän yhteisöllinen missio pyrkii kohti avoimempaa yhteiskuntaa ja osallisuuden lisäämistä tuottamalla yhteisöllistä toimintaa osallistujille. Hankkeen toiminnan arvoina on mainittu tasa-arvo, yhteisöllisyys, yksilöllisyys, ekologisuus ja osallisuus. Seuraavassa taulukossa on tiivistetty Kaupunkikylän tarjoamat työtoiminnot.

TAULUKKO 2. Kaupunkikylän työtoiminnot

Kaupunkikylän työtoiminnot		
Leipomo/ravintola MeaManna	Ompelimo/kauppa Mandala	Ulkotyöpaja
Ruoan ja leipomusten valmistus	Elintarvikkeiden myynti kaupassa (esim. luomuleipä, luomujauhot, vegaaniset tuotteet, lähijauho, ekologinen kosmetiikka ja pesuaineet)	Syksyllä sadonkorjuu biodynaamisilla tiloilla, omenoiden kerääminen ja mehuksi puristaminen
Tuotteiden myyminen MeaManna ekokahvilassa ja Mandala kaupassa	Käsityöpaja, jossa valmistetaan luonnonmateriaaleista mm. asusteita, sisustustekstiilejä, pellavaisia pyyhkeitä ja lakanoita ja verhoja tilaustyönä.	Talvella teiden puhtaanapito lumesta ja hiekoitus, polttopuiden teko ja myynti
Päivällisen valmistus työntekijöille, henkilökunnalle ja asumisyksiköiden väelle joka arkipäivä	Lisäksi vaatteiden ja tekstiilien korjaus- ja tilaustyöt.	Keväällä kevät työt Kaupunkikylän omalla pellolla ja valmistelut kesää varten
Yksityiset tilaustyöt		Kesällä viljelytyöt pellolla
		Lisäksi yksityishenkilöiden pihatytöt
Kaupunkikylä 2025 -hanke: Työosuuskunta työllistymisen tukemisen välineenä		
Yhteistyökumppaneiden työkokeilupaidat		

Työtoiminta tapahtuu ravintola-leipomo MeaMannassa, ompelimo-kauppa Mandalassa sekä ulkotyöryhmässä. Kahvilassa myydään luomu ruokaa ja kaupassa ekologisesti tuotettuja suurimaksi osaksi paikallisia tuotteita. Kaupunkikylän sisällä toimii tutkimuksen kohteena oleva Kaupunkikylä 2025 -hanke, jossa pyritään etsimään uusia mahdollisuuksia maahanmuuttajien työllistymiseen tukemalla osallisuutta, työllistymistä ja matalan kynnyksen yrittäjyyttä. Hankkeen asiakastyö alkoi kesäkuussa 2017 ja hanke on kestänyt vuoden 2019 lokakuun loppuun.

Uusimpana työllistymisen tukimuotona ja välineenä hankkeessa on perustettu kesän 2018 aikana työosuuskunta Kaupunkikylä Co Työ Up, jossa kantasuomalaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt työskentelevät yhdessä työpareina. Osuuskuntatoiminnan arvot vastaavat ekososiaalisen sosiaalityön periaatteita, sillä osuuskunta toiminnalla on juurensa ihmisten yhteisöllisessä toistensa auttamisessa. Osuuskunnat ovat historiassa lisääntyneet usein yhteiskunnallisten kriisien keskellä ja yhteiskunnallisesti heikommassa taloudellisessa asemassa olevien kansalaisten yhteisinä ratkaisuinä yhteiskunnallisiin ongelmiin. Nykyistä osuuskuntatoimintaa voi tulkita osana laajaa yhteiskunnallista liikehdintää ratkaisuna niin ekologisiin kuin sosiaaliinkin ongelmiin. (Moilanen ym. 2014, 10-12.) Osuuskunnat ovat vaikutuskanava kansalaisyhteiskunnalle ja niiden avulla voidaan vastata sosiaalisiin, taloudellisiin ja ympäristöllisiin haasteisiin (Tuomioja 2015, 20-21). Seuraavassa tutkimuksen toteutus osassa teen näkyväksi, kuinka olen tutkinut ekososiaalisen sosiaalityön käsitettä maahanmuuttajien työllistymistä tukevan hankkeen kontekstissa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Aineisto koostui 1. dokumenttiaineistosta: hankesuunnitelma ja -raportit 2. ryhmähaastatteluaineistosta: hankkeen osallistujien ryhmähaastattelu 3. Asiantuntija-aineistosta: palvelujohtajan haastattelu ja YouTube videohaastattelu sekä hankkeen työntekijöille suunnattu avoin sähköpostikysely. Aineistot analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla.

6.1 Aineisto ja sen hankinta

Tämän tutkimuksen taustalla on fenomenologis-hermeneuttinen tiedekäsitys, sillä tutkimuksen tarkoituksena on käsitteellistää ekososiaalisen lähestymistavan mukaisten kokemusten merkityksiä hankkeen käytännöistä. Toisin sanoen tarkoitukseni on tutkimuksessa jäsentää ekososiaalisen sosiaalityön käsitteen merkityksiä käytännössä, eli tehdä näkyväksi se, mitä hankkeen tapauksessa on koettu, mutta ei vielä tiedostettu. Fenomenologisen tutkimusperinteen mukaisesti olen tutkimuksessani kiinnostunut haastattelemieni henkilöiden elämismaailmasta eli heidän kokemustensa merkityksistä suhteessa ekososiaalisen sosiaalityön teoriaan. Hermeneuttinen ulottuvuus yhdistyy fenomenologiseen tutkimukseen tulkinnan tarpeen myötä. Hermeneutiikalla tarkoitetaan tulkinnan ja ymmärtämisen teoriaa, jossa yritetään etsiä tulkinnalle analyysin kautta sääntöjä. Ymmärtääkseni ekososiaalisuutta minun oli luotava esiyymmärrys teorian pohjalta aiheesta, jonka kautta tein tulkintoja empiirisestä aineistosta siitä, miten ymmärrän ekososiaalisuuden tutkimuksen kohteena olevassa hankkeessa. Kyse on niin sanotusta hermeneuttisesta kehästä tulkintojen ja ymmärtämisen välillä. Hermeneuttisen perinteen mukaiseen ymmärtämiseen pyrin teoriaa ja empiiristä aineistoa teoriaohjaavan sisällön analyysin avulla yhdistäen ja tulkintoja tehden. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 34-35.)

Tutkimuksen taustoittamiseksi tutustuin organisaation toimintaan ennen aineistonkeruuta ja sen aikana. Sain taustatietoa tutkimukseen käymällä keskusteluja ja tutustumiskierroksen organisaatioon kokonaisuudessaan palvelujohtajan kanssa, tapaamalla osallistujia hanketilalla, osallistumalla Kaupunkikylän kierrätystapahtumaan, joulumyyjäisiin ja ruokailtaan, hankkeen osallistujien muodostaman Healing Impuls -työryhmän suunnittelukokoukseen sekä hankkeen ohjausryhmään, joka taas muodostui asiantuntijoista. Tutkimuskohteeseen tutustuessani havaitsin yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön teorioiden mukaista toimintakulttuuria,

joka yhdistyi ekologisiin arvoihin ja käytäntöihin. Ekologisten arvojen vaaliminen, yhteiskehittäminen ja kohtaamisen merkitys tulivat esiin toiminnan kuvauksissa sekä palvelujohtajan kertomana että dokumentteihin perehtyessäni. Tunnistin toiminnasta samankaltaisuuksia Sirkkulanpuiston toimintayhdistyksen ja Vanhamäen -toimintakeskuksen toimintojen kanssa, joiden kanssa yhteistä oli esimerkiksi kierrätyksen ja yhteisöllisyyden korostuminen sekä marginaaliryhmien yhteen tuominen.

Varsinainen tiedonkeruu alkoi hankesuunnitelmaan ja hankeraportteihin tutustumisella, jotka muodostivat dokumenttiaineiston. Dokumenttiaineisto sisälsi Kaupunkikylä 2025 -hankkeen hankesuunnitelman, kuusi seurantaraporttia 2/2017-12/2018 ajalta sekä hankkeen prosessikaavion. Dokumenttiaineisto on palveluntuottajan näkökulmasta hankkeen rahoittajalle kirjoitettu ja siinä jäsennetään toiminnan tavoitteita, sisältöä ja tuloksia. Seurantaraportteihin oli kirjattu aikajärjestyksessä mitä on tehty maksatuskausien (4kk) aikana. Dokumenttiaineisto kertyi hankkeen edetessä, kun palvelujohtaja lähetti rahoituskausittain valmistuneet hankeraportit sähköpostitse minulle. Dokumenttiaineistosta sain myös haastatteluja täydentävää tietoa siitä, mitä sisältöä hankkeessa on kokonaisuudessaan tuotettu.

Valitsin empiiriseksi aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, koska halusin saada mahdollisimman paljon tietoa toiminnan sisällöistä henkilöiltä, joilla oli kokemusta toimintaan osallistumisesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Kiinnostukseni koski hankkeen sisältöä kokonaisuudessaan, osallistujien kokemuksia ja käsityksiä toiminnasta, organisaation arvoja sekä konkreettisia työllistymisen tukemisen keinoja. Aloitin empiirisen tiedonkeruun hankkeen osallistujia eli työttömiä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä haastatteleamalla. Päätin toteuttaa haastattelun ryhmähaastatteluna yhteisen keskustelun ja dialogin muodostumiseksi, jotta saisin esiin osallistujien näkökulman toiminnan sisällöistä ja siitä, kuinka he ovat toiminnan kokeneet. Osallistujien kokemusten esiin tuomisen koin tärkeänä, jotta sain tietoa siitä, miten dokumenttiaineistossa asetetut tavoitteet ja tarkoitukset toteutuvat käytännössä. Ajatukseni oli verrata osallistujilta kerättyä tietoa dokumenttiaineiston antamaan tietoon, joka oli palveluntuottajan näkökulmasta kirjoitettu.

Teoria ohjasi ryhmähaastattelukysymysten teemojen muodostamista. Operationalisoin ekososiaalisuuden teorian perusteella teemoihin yhteisöllisyys, ekologisuus, osallisuus, yhdenvertaisuus ja uudet työllistymisen muodot, joita ryhmähaastattelukysymykset koskivat. Kävin ennen ryhmähaastattelua Kaupunkikylässä kertomassa tutkimuksestani ja jakamassa saatekirjeitä (LIITE 1) sekä ryhmähaastattelukysymykset (LIITE 2) siitä kiinnostuneille. Palvelujohtaja oli

etukäteen informoitunut hankkeen työtoimintaan osallistujia tutkimukseen osallistumisen mahdollisuudesta. Osallistujilla oli mahdollisuus käydä läpi saatekirje suomen kielen tunnilla, jotta he ymmärtävät, mistä tutkimuksessa on kysymys ja miten heidän antamaansa tietoa aiotaan käyttää. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 73.) Ryhmähaastattelu toteutettiin toukokuussa 2018 ja siihen osallistui kahdeksan Kaupunkikylä 2025 -hankkeen työtoiminnassa kyseisenä ajankohtana mukana ollutta naista (kuusi henkilöä koko haastattelun alusta loppuun ja kaksi liittyi mukaan kesken haastattelun).

Valitsin ryhmähaastattelun tiedonkeruumenetelmäksi, koska tarkoituksena oli saada mahdollisimman monen osallistujan kokemuksia toiminnasta esille. Lisäksi ajattelin, että ryhmä voisi tuoda turvaa ja rohkaista haastateltavia keskustelemaan kielimuurista huolimatta. Tämä osoitautui hyväksi valinnaksi siltä osin, että osallistujat auttoivat toinen toisiaan vastailemaan ja haastattelutilanne tuntui rennolta. Ryhmähaastattelussa osallistujien keskinäinen vuorovaikutus tuli hyvin näkyviin, joka ilmensi osaltaan yhteisöllistä ilmapiiriä. Toisaalta yksilöhaastatteluun olisi voinut keskittyä syvällisemmin muutaman henkilön kokemuksiin ja saada yksityiskohtaisempaa tietoa, mutta minusta ryhmässä osallistujat saivat toisiltaan myös rohkeutta sanoa mielipiteitään ja jos joku ei ymmärtänyt kysymystä toinen auttoi.

Haastattelut toteutettiin osallistujien työajalla. Suurin osa haastateltavista oli ompelimosta, mutta osallistujia oli myös kaupan ja siivoustoiminnan puolelta niin työkokeilussa, työharjoittelussa kuin palkkatukityössä olevia henkilöitä. Haastateltavien henkilökohtaisilla taustatiedoilla, kuten ikä tai syntyperä, ei ollut merkitystä tutkimuskysymyksen kannalta enkä kysynyt niitä, sillä tutkimuksellinen mielenkiintoni kohdistui osallistujien toiminnan kautta kokemiin sosiaalisiin ja ekologisiin merkityksiin. Osallistujia oli eri kulttuuritaustoista ja kolmelta eri kielialueelta. Osa haastateltavista puhui suomea ymmärrettävästi ja vastaili kysymyksiin suomeksi.

Ryhmähaastattelussa mukana oli miespuolinen tulkki, joka tulkkasi kaikkia kolmea kieltä haastattelutilanteessa. Halusin antaa haastateltaville mahdollisuuden vastata kysymyksiin omalla äidinkielellään, joten tulkki pyydettiin mukaan. Tulkin välityksellä työskentely vaikutti vastauksiin, koska tulkki teki tiivistyksiä monesta vastauksesta kerrallaan. Tämä myös vähensi keskustelunomaisuutta tutkimustilanteessa, mutta toisaalta myös rohkaisi kaikkia sanomaan oman mielipiteensä, kun sai sanoa sen omalla äidinkielellään. Monen osallistujan vastauksien kääntäminen kuitenkin vei aikaa ja vaikutti tutkimustilanteen kulkuun epäsuotuisasti. Haastattelu kesti yhteensä kaksi tuntia.

Suunnittelin ryhmähaastattelun jälkeen tekeväni vielä yksilöhaastatteluita muille hankkeen osallistujille, mutta litteroituani ryhmähaastattelun huomasi, että osallistujien on vaikea vastata hankkeen toiminnan prosesseja ja arvoja, etenkin ekologisuutta, koskeviin kysymyksiin. Sain ryhmähaastattelusta tietoa toiminnan yhteisöllisistä ja sosiaalisista merkityksistä, mutta toiminnan ekologisuus ja rakenteellisen sosiaalityön mukainen puoli eivät tulleet esiin. Ryhmähaastatteluaineistoon tutustumisen jälkeen ymmärsin, että toiminnan ekologisen puolen sekä käytännön työllistymistä tukevien keinojen jäsentämiseksi minun tulisi haastatella myös hankkeen työntekijöitä. Näin ollen päätin haastatella organisaation palvelujohtajaa, jolle pystyin esittämään suoria kysymyksiä siitä, kuinka ekologisen ideologian mukaiset arvot ilmenevät käytännössä, kuinka kestävä kehitys huomioidaan hankkeen toteutuksessa ja mitä työllistymisen tukemisen keinoja hankkeessa on käytössä (LIITE 3).

Palvelujohtajan haastattelu toteutettiin lokakuussa 2018. Haastattelu kesti puolitoista tuntia ja litteroitua aineistoa siitä koostui yhteensä 17 sivua. Palvelujohtajan haastattelu oli asiantuntija-haastattelu, jossa kiinnostus kohdistui työllistymisen tukemisen keinoihin, joiden asiantuntija palvelujohtaja organisaatiossa on. Palvelujohtajalta sain tietoa työllistymistä tukevan toiminnan kokonaisuudesta, toimintaperiaatteista, toteutuksesta ja arvioinnista. Asiantuntija-aineistona on hyödynnetty myös Kestävän yrittäjyyden innovaatiot -hankkeen vuonna 2018 kuvaamaa kyseisen palvelujohtajan YouTube-videohaastattelua kestävästä yrittäjyydestä, josta tuli litteroituna tekstiä kaksi sivua. YouTube-haastattelun otin mukaan aineistoon, koska siinä käsiteltiin kestävän kehityksen ja erityisesti sosiaalisen kestävyuden teemoja Kaupunkikylän toiminnoissa.

Palvelujohtajan haastattelun jälkeen pyysin vielä sähköpostitse hankkeen kolmea työtoiminnanohjaajaa vastaamaan kolmeen avoimeen kysymykseen hankkeen toiminnasta kestävä kehityksen näkökulmasta. Avoimeen sähköpostikyselyyn (LIITE 4) sain vastaukset kahdelta hankkeen työntekijältä. Koin tarpeelliseksi kysyä toiminnasta myös työtoiminnanohjaajilta, koska ohjatessaan työtoimintaa he ovat päivittäin tekemisissä sekä osallistujien että johdon kanssa. Päätin toteuttaa hankkeen työntekijöiden sähköisen kyselyn palvelujohtajan haastattelun lisäksi, koska halusin saada tarkempaa tietoa jokaisen työtoimintaryhmän sisällöstä kestävä kehityksen näkökulmasta ja vastauksia siihen, miten kestävä kehitys ja erityisesti ekologisuus ilmenevät toiminnassa.

Ryhmähaastattelussa painottui enemmänkin ekososiaalisuuden sosiaalinen, yhteisösosiaalityön eetoksen mukainen, puoli ja palvelujohtajan haastattelussa taas rakenteellisen sosiaalityön tee-

mat. Halusin vielä selvittää tarkemmin, kuinka ekologisuus ja kestävä kehitys otetaan huomioon toiminnassa. Kahden hanketyöntekijän kirjalliset vastaukset tuottivat yhteensä kaksi sivua tekstiä. Palvelujohtajan haastattelu, YouTube videohaastattelu sekä työtoiminnanohjaajien sähköinen kysely muodostivat asiantuntija-aineiston. Seuraava taulukko tiivistää tutkimuskysymyksiin vastaamisen aineiston eri osien avulla.

TAULUKKO 3. Tutkimuskysymykset suhteessa aineistoon

Tutkimuskysymys	Aineisto	Analyysimenetelmä
<i>1. Mitkä ovat hankkeen toiminnassa ekososiaalisen sosiaalityön mukaisia tekijöitä?</i>	Dokumenttiaineisto Ryhmähaastattelu (Asiantuntija-aineisto) luku 7.1	Ekososiaalisen sosiaalityön mukaisten tekijöiden tunnistaminen aineistosta ja niiden teemoittelu ekososiaalisen lähestymistavan teoriaosuus ohjaten.
<i>2. Millainen on näiden tekijöiden merkitys työllistymisen tukemisessa?</i>	Asiantuntija-aineisto luku 7.2	Ekososiaalisten tekijöiden yhdistäminen työllistymisen tukemisen keinoihin ekososiaalisen sosiaalityön sekä työllistymisen tukemisen teorit ohjaten.
<i>PÄÄTUTKIMUSKYSYMYS Miten ekososiaalinen lähestymistapa ilmenee työllistymisen tukemisessa Kaupunkikylä 2025-hankkeessa?</i>	Aineistojen yhteenveto luku 7.3	Yhteenveto tutkimustuloksista ekososiaalisen innovaation kriteerien mukaisesti, jonka tuloksena ekososiaalisen sosiaalityön malli.

Koska aineistot tuottivat erilaista tietoa, ne oli syytä analysoida erikseen. Aineistot vastaavat tutkimuskysymyksiin eri näkökulmista, mutta täydentävät kuitenkin toisiaan. Analyysissä täydentävyys on otettu huomioon ja pyritty tuottamaan kokonaisuus eri aineistojen näkökulmista. Teoria on ohjannut analyysiä niin, että olen lukenut aineistoja tekemäni kirjallisuuskatsauksen ennakkotiedon pohjalta. Olen kuitenkin pelkistänyt aineiston aineistolähtöisesti sen omilla ehdoilla ja liittänyt ekososiaalisen teorian mukaiset pääkäsitteet aineiston tuottamaan tietoon vasta aineistolähtöisten alaluokkien muodostamisen jälkeen yläluokiksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 117.)

6.2 Dokumenttiaineiston analyysi

Dokumenttiaineiston yksityiskohtainen analyysi tehtiin vasta, kun kaikki aineistoon mukaan otetut kuusi (2017-2018) raporttia olivat valmistuneet. Tekemäni kirjallisuuskatsauksen perusteella operationalisoin ekososiaalisuuden käsitteen ja etsin sen mukaisia tekijöitä Kaupunkikylän toiminnasta dokumenttiaineiston sisällöstä. Dokumentteihin oli rahoittajan vaatimusten mukaan kirjattu tietoa toiminnan sisällöistä ja tavoitteista. Dokumenttiaineisto vastasi tutkimuskysymyksen osaan yksi ekososiaalisista tekijöistä kuvaten hankkeen tavoitteita ja tuotettua sisältöä koko hankkeen ajalta.

Pohdin teoriaohjaavan ja teorialähtöisen analyysin välillä, sillä teorialähtöinen analyysi olisi sopinut tarkoitukseeni selvittää, miten ekososiaalinen teoria ilmenee käytännössä. Valitsin kuitenkin teoriaohjaavan analyysin teorialähtöisen sijaan, koska ekososiaalisuuden käsite on monitahoinen eikä siitä ole selkeää yksimielistä määritelmää, jonka mukaisesti olisin voinut luoda valmiit luokat. Koska halusin tutkimuksessa selvittää, miten ekososiaalisuus juuri kyseisessä organisaatiossa ilmenee, valitsin teoriaohjaavan analyysin, joka antoi aineistolle enemmän vapauksia ja mahdollisuuden myös uusille ajatussuunnille. Teoriaohjaavan analyysin mukaisesti dokumenttiaineiston alaluokat muodostuivat aineistolähtöisesti sisällön analyysin keinoin, kun luokittelin dokumenttien sisällön hankkeen tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja tuloksiin. Tämän jälkeen sijoitin muodostamani alaluokat systeemiteorian mukaisiin yläluokkiin yksilö-, yhteisö-, yhteiskunta ja globaali tasoille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.)

Dokumenttiaineiston analyysin tavoitteena oli analysoida ja kuvailla ekososiaalisen teorian mukaisia hankkeen toimenpiteitä ja toimintamalleja sekä toimeenpanoa. Aloitin dokumenttiaineiston analyysin pelkistämällä aineistosta hankesuunnitelman mukaiset horisontaaliset periaatteet ja tavoitteet, jotka yhdistin hankeraporteissa esiteltyihin toimenpiteisiin ja tuloksiin. Vertasin näitä pelkistyskäsitteitä luomaani kirjallisuuskatsaukseen ekososiaalisesta teoriasta ja systeemiteoreettinen jäsenitys sopi analyysiin, koska sen avulla sain hankkeen tavoitteiden ja toimenpiteiden eri tasot esiin. Lisäksi hankesuunnitelmassa oli määritelty, miten kestävä kehitys tuetaan hankkeen toiminnalla, jota vertasin teorian perusteella luomaani kestävä kehityksen määritelmään. Seuraavan sivun taulukossa esittelen dokumenttiaineiston luokittelun ekososiaalisen systeemiteorian mukaisesti, huomioiden analyysissä kestävä kehityksen osa-alueiden painottuminen eri tasoilla.

TAULUKKO 4. Dokumenttiaineiston luokittelu systeemiteoreettisesti

YLÄLUOKAT	Esimerkki hankkeen tavoitteesta	Esimerkki hankkeen toimenpiteistä	Esimerkki hankkeen tuloksista (31.12.2018 mennessä)
yksilötaso <i>sosiaalinen kestävyys</i>	Yksilön voimaantuminen	Yksilöllinen asiakastyö Ohjattu toiminta viikoittain enintään 22 tuntia	56 rekisteröityä osallistujaa, joista naisia 42 ja miehiä 17
yhteisötaso <i>sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys</i>	Tukea alueen työttömien maahanmuuttajataustaisten verkostoja, integraatiota ja yhteistyötä kantaväestön ja yritysten kanssa	Työosuuskunnan perustaminen Työkokeilut Verkostotyö	Työosuuskunnan kautta os aikaisesti työllistyneet 6 hlö Työkokeilussa olleet 31 hlö Työllistyneet 6 hlö Opiskelun aloittaneet 9 hlö
yhteiskuntataso <i>taloudellinen kestävyys</i>	Poistaa työttömyydestä ja toimettomuudesta tulevia taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä	Hankkeen tulosten seuranta ja arviointi: Viistähti jatkopolutus -lomake Osallistujien itsearviointit Tarkoituksena kerätä tarinoita osallistujilta jatkossa	
Globaalitaso <i>ekologinen kestävyys</i>	Kierrätykseen, materiaalitehokkuuteen ja jätteiden käsittelyyn liittyvän tietoisuuden ja osaamisen lisääminen	Kierrätys- ja korjaustyöpajat, luomuruoan valmistus, ihmisoikeustapahtumat	

Hankkeen tuloksia oli raportoitu seurantaraporteissa luokittelun perusteella yksilö- ja yhteisötasoilla, sillä yhteiskunnallisia ja globaaleja tuloksia tai vaikutuksia ei voida vielä ennustaa. Kuitenkin hankesuunnitelmassa on asetettu hankkeelle myös yhteiskunnallisia ja globaaleja tavoitteita ja toimenpiteitä. Systeemiteoreettinen suuntaus ja kestävä kehityksen osa-alueet osallisuuden tukemisessa olivat dokumenttiaineiston analyysiä pääasiassa ohjaavat teoriaosuudet.

6.3 Ryhmähaastattelun analyysi

Ryhmähaastattelusta syntyi litteroitua tulkin kääntämää sekä osallistujien suomenkielellä puhumaa tekstiaineistoa yhteensä kymmenen sivua. Käännetyn aineiston analyysissä tulee ottaa huomioon sen erityislaatuisuus tulkin kääntämänä aineistona, erityisesti jos tarkoituksena on tarkastella kielessä välittyviä tai kulttuurisia merkityksiä. Tässä tutkimuksessa tarkoituksena ei kuitenkaan ollut analysoida vuorovaikutusta itsessään tai haastateltavien edustamaa kulttuuria, vaan tuoda toiminnan sisällöistä esiin ekososiaalisen sosiaalityön teorian mukaisia tekijöitä. Analyysissä on kuitenkin otettu huomioon tulkintoja tehdessä aineiston erityislaatuisuus ja rakentuminen usean eri kulttuurin edustajan vuorovaikutukselle. (Pietilä 2010, 412-415).

Ryhmähaastatteluaineiston sisällönanalyysi oli myös teoriaohjaavaa, sillä tutkimuksen teoriaosuus ohjasi aineistosta poimimiani sisältöjä koko ajan, vaikka teemoittelinkin aineiston sen sisällön mukaan. Näin ollen päättelyä voi kutsua abduktiiviseksi, sillä teoria on ollut koko ajan läsnä aineiston sisällönanalyysiä tehdessäni. Abduktiivisessa päättelyprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja teoria. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.) Tarkoitukseni ei ole ollut testata ekososiaalista teoriaa, sillä ekososiaalisesta sosiaalityöstä ei ole selkeästi tai yksimielisesti määriteltyä teoriaa. Analyysin avulla tavoitteeni oli löytää uutta tietoa siitä, millaista ekososiaalisen teorian mukainen käytäntö voi olla kyseisen tapauksen kontekstissa. Luin aineistoa ekososiaalisen lähestymistavan näkökulmasta ja etsin tekijöitä, jotka ilmensivät toiminnan ekologista sekä sosiaalista puolta ja niiden yksilöllisiä ja yhteisöllisiä merkityksiä osallistujille. Vastasin ryhmähaastatteluaineistolla tutkimuskysymyksen osaan yksi hankkeen ekososiaalisista tekijöistä.

Haastattelukysymykset oli jo alustavasti jaettu ekososiaalisen teorian mukaisiin teemoihin yhteisöllisyys, ekologisuus, osallisuus, yhdenvertaisuus ja uudet työllistymisen muodot, mutta tutkimuskysymyksiin vastatakseni teemoittelin aineiston aineistolähtöisesti ja yhdistin sen teorian mukaisiin teemoihin lopuksi. Etsin aineistosta teemojen mukaisia merkityksiä ja kokemuksia osallistujien näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93). Ryhmähaastatteluaineiston analyysiä ohjasi eniten ekososiaalityön käytäntöä koskeva teoria, sillä tarkoitus oli selvittää mitä ekososiaalisen sosiaalityön mukainen käytäntö hankkeen sisällöissä on.

Aloitin ryhmähaastattelun analyysin pelkistämällä aineistosta ekososiaalista käytäntöä koskevia ilmauksia. Pelkistetyistä ilmauksista loin aineistolähtöiset alaluokat: ympäristötietoisuuden lisääntyminen, työllistymistä tukevien taitojen kartuttaminen, henkinen hyvinvointi, työyhteisön merkitys, johtamiseen liittyvät tekijät sekä työllistymisen haasteet. Yläluokiksi muodostui ekososiaalisen teorian perusteella alaluokkia yhdistellen ekologisuus, osallisuus ja yhteisöllisyys. Lopuksi erittelin karkeasti kumpaa ekososiaalisen työn pääteoriasuuntausta yläluokat edustavat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97, 116-117.) Analyysin perusteella tulkitsin, että käytännön tekijöistä suurin osa liittyi ekokriittisen teorian ja sosiaalisen kestävyuden käsitteisiin. Seuraavan sivun taulukossa esittelen luokittelun logiikan.

TAULUKKO 5. Hankkeen ekososiaalisten tekijöiden luokittelu

Yhdistävä luokka	ekokriittisen teoria painotus ekologinen ja sosiaalinen kestävyys			systemiteoreettinen painotus taloudellinen kestävyys
yläluokka	ekologisuus	osallisuus	yhteisöllisyys	Rakenteelliset tekijät
alaluokka	ympäristötietoisuuden lisääntyminen kiertotalouteen pyrkiminen	henkinen hyvinvointi yhdenvertaisuus työllistymistä tukevien taitojen karttuminen	työyhteisön merkitys johtaminen tasa-arvo	työllistymisen haasteet kohtaantongelma
esimerkki aineistosta pelkistetyistä ilmauksesta	-jätteiden ja tavaroiden kierrätys ja korjaus -paikallinen luomuruoka -ekologiset liikeideat	-työn merkitys identiteetille -työkokemuksen karttaminen -kielitaito -itseluottamuksen lisääntyminen	-yhteiskehittäminen -monikulttuurinen työyhteisö -osaamisen tunnistaminen	-oleskelulupa -piilorasismi -byrokratia -välittäjätyö -vaikuttamistyö

Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti yhdistelin aineistoista pelkistettyjä tekijöitä alaluokkiin, jotka asetin ekososiaalisen sosiaalityön käsitteellisen jäsenyyksen mukaisesti ekologisiin ja sosiaalisiin tekijöihin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Ekologisiin tekijöihin luokittelin ympäristöön ja ekologisesti kestäviin valintoihin liittyvän sisällön hankkeen toiminnoista, kuten ympäristötietoisuuden lisäämisen tavoitteen ja kiertotalouteen liittyvän sisällön. Sosiaaliset tekijät sen sijaan sisälsivät sosiaalisen kestävyys ajattelun ja yhteistyön teorian mukaisia yhteisöllisyyttä ja osallisuutta lisääviä tekijöitä, kuten työyhteisön merkitys ja yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Näiden lisäksi taulukossa on esitetty myös systemiteoreettisen suuntauksen sisältämä rakenteellisen sosiaalityön näkökulma, joka tuli esiin vasta asiantuntija-aineiston analyysistä.

6.4 Asiantuntija-aineiston analyysi

Asiantuntija-aineiston analyysin avulla toin esiin sen, kuinka yllä esiteltyjen ekososiaalisten tekijöiden avulla edistetään osallistujien työllistymistä hankkeessa, eli vastasin tutkimuskysymykseen kaksi. Asiantuntija-aineisto koostui palvelujohtajan yksilöhaastattelusta, palvelujohtajan YouTube-videohaastattelusta sekä kahden hanketyöntekijän kirjallisista vastauksista

avoimeen sähköpostikyselyyn. Yhteensä asiantuntija-aineisto koostui 21 sivusta tekstiä. YouTube-haastattelua sekä hanketyöntekijöiden kirjallisia vastauksia käytettiin lähinnä palvelujohtajan yksilöhaastattelua täydentävinä aineistoina. Hanketyöntekijöille sähköpostitse esitetyt kysymykset ja heidän kirjallisesti tuottamat vastauksensa koskivat toiminnan sisältöjä, arvoja sekä kestäväää kehitystä. Hanketyöntekijöiden sekä YouTube-haastattelun tuottama tieto luokiteltiin palvelujohtajan yksilöhaastattelun analyysirunkoon täydentäen palvelujohtajan vastauksia.

Asiantuntija-aineiston analyysin avulla hain vastauksia siihen, miten ryhmähaastattelusta pelkistämäni ekososiaaliset tekijät liittyvät työllistymisen edistämiseen. Palvelujohtajan haastattelu vastasi myös ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ekososiaalisista tekijöistä rakenteellisten tekijöiden osalta. Analyysimenetelmäksi valitsin jälleen teoriaohjaavan sisällönanalyysin, koska tarkoitukseni oli selvittää *millainen merkitys ekososiaalisilla tekijöillä on työllistymisen tukemisessa*, jossa etenkin työllistymisen tukemista koskeva teoriaosuus ohjasi tulkintaa.

Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti pelkistin työllistymisen tukemisen keinoja koskevat ilmaisut ja luokittelin ne ensin aineistolähtöisesti kolmeen luokkaan: asiakassuhteeseen liittyvät tekijät, työtoiminnan sisällöt ja verkostotyö. Asiantuntija-aineiston analyysin perusteella syntyi myös uusi yläluokka rakenteelliset tekijät vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (ks. TAULUKKO 5). (Tuomi & Sarajarvi 2009, 97.) Huomioin aineistosta myös rakenteelliset tekijät ja haasteet työllistymisen tukemisen näkökulmasta, sillä ne täydensivät ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamista ekososiaalisista tekijöistä.

Tämän jälkeen yhdistin ekososiaaliset tekijät työllistymisen tukemisen keinoihin peilaten ryhmähaastatteluaineiston tuottamaa tietoa asiantuntija-aineistoon. Pietilän (2010, 212-215) mukaan käytettäessä ryhmähaastattelua ja yksilöhaastattelua samassa tutkimuksessa on hyödyllistä nähdä ne toistensa peilauspintoina, joiden avulla tutkija pyrkii havaitsemaan ja ymmärtämään uusia piirteitä aineistoistaan. Kahden aineiston vertaileva käyttö voi johtaa pohtimaan syitä aineistojen erojen ja yhtäläisyyksien välillä. Toisaalta suoraviivainen vertailu ei ole mielekäästä, koska aineistotyyppit ovat täysin erilaisia vuorovaikutuskontekstinsa vuoksi, mutta aineistot voivat kuitenkin täydentää ja selittää toinen toisiaan tulkinnan kautta.

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi

Tuomen ja Sarajärven (2009, 125) mukaan laadullisessa tutkimuksessa korostuvat tutkimuseettiset kysymykset, sillä eettisyys kiertyy myös tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. Tutkimusta tehdessäni olen pyrkinyt tietoisesti noudattamaan Tutkimus eettisen lautakunnan hyvän tieteellisen käytännön kriteerejä (TENK 2012), joiden mukaisesti muiden tutkijoiden tuottama tieto on merkitty lähdeviittauksin, empiirinen aineisto on kerätty, säilytetty ja analysoitu eettisesti kestävästi sekä tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että olen valinnut tutkimuskysymyksen kannalta parhaan mahdollisen tutkimusasetelman ja toteuttanut tutkimuksen raportoinnin yksityiskohtaisesti pyrkien tutkimusprosessin läpinäkyvyyteen. Empiirisesti keräämäni haastatteluaineiston litteroimisen jälkeen olen tuhonnut haastattelumateriaalin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132-133.)

Kaikki tutkimuksessa tehdyt valinnat ovat tutkimuseettisiä valintoja. Tutkimusaiheen valinta, tutkimuksen toteutus, metodologiset valinnat ja raportointi ovat osa tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 128-129). Olen tiedostanut tämän tutkimusta tehdessä ja ymmärrän, että tiedonkeruuni olisi pitänyt olla suunnitelmallisempaa ja aineiston analyysi olisi ollut luotettavampaa tehdä heti aineiston keruun jälkeen, jotta kaikki yksityiskohdat haastattelutilanteista olisivat olleet tuoreessa muistissa. Lisäksi haastatteluiden aikana tekemäni tutkimus muistiinpanot olisi ollut syytä kirjata selkeämmin ylös. Tutkimusprosessin aikana pyrin pitämään tutkimuspäiväkirjaa, mutta sen kirjoittaminen ei edennyt suunnitellusti.

Tutkimusasetelmaan liittyen pohdin, saanko vastauksen teoreettiseen tutkimuskysymykseeni haastatteleamalla osallistujia ja työntekijöitä? On tutkimuksen kannalta olennaisen tärkeää, että tutkittavat ymmärtävät mitä haastattelukysymyksillä tarkoitetaan. Ryhmähaastatteluaineiston heikkous tuli esiin analyysivaiheessa, kun ymmärsin osallistujien vaikeuden vastata ekososiaalisuutta koskeviin kysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74.) Tutkimusaiheen operationalisointi, eli muuttaminen tutkittavaan muotoon oli haastavaa, koska ekososiaalisen sosiaalityön käsite on laaja ja monin eri tavoin jäsennetty tutkimuskirjallisuudessa.

Sosiaalisen konstruktionismin näkemyksen mukaan todellisuutta luodaan kielen avulla, jolloin kielellä ja kielimuurilla sekä tulkin käyttämisellä oli suuri merkitys tutkimuksen aineiston keräämisessä. Ryhmähaastattelun kohderyhmän erityisyyteen olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota ennen ryhmähaastattelua, jotta olisin osannut paremmin haastattelutilanteessa kysyä

tarkentavia kysymyksiä. Pohdinkin olinko valinnut informantit väärin tutkimuskysymyksiini suhteen haastatellessani osallistujia, jonka jälkeen aineistonkeruu painottui hankkeen työntekijöihin.

Tähän tutkimukseen osallistuminen on ollut informanteille täysin vapaaehtoista. Ryhmähaastattelun osallistujille kerrottiin kirjallisesti ja suullisesti etukäteen tutkimuksen sisällöistä ja tarkoituksesta, jolloin osallistujilla oli aikaa pohtia, haluaako osallistua tutkimukseen. Osallistujille tuotiin selkeästi esiin, mihin tutkimustuloksia käytetään, miten aineisto kerätään ja säilytetään sekä osallistujan anonymiteetin turvaaminen tuloksia julkistettaessa (ks. LIITE 1). Osallistuja sai lopettaa tutkimuksen kesken, milloin vain. Haastattelutilanteessa huomioin osallistujien kielitaidon ja kulttuuritaustan käyttämällä tulkkia, jotta osallistajat saivat vastata kysymyksiin omalla äidinkielellään. Näin pyrin varmistamaan, että osallistajat ymmärtävät kysymysten merkitykset parhaalla mahdollisella tavalla. Tulkin välityksellä työskentely kuitenkin vaikutti saamiini vastauksiin, koska tulkki teki tiivistyksiä monesta vastauksesta kerrallaan. Kun yksi osallistuja vastasi omalla äidinkielellään, saattoi toinen ja kolmaskin yhtyä keskusteluun, jonka jälkeen keskustelu tulkattiin suomeksi. Lisäksi tulkki oli mies ja osallistajat naisia, mikä saattoi myös vaikuttaa naisten halukkuuteen sanoa omia mielipiteitään ääneen.

Tutkijan ja haastateltavien keskinäinen ymmärrys osoittautui ajoittain hankalaksi kielellisten merkitysten suhteen ryhmähaastattelun aikana. Suomen kielen sanat, kuten *arvot* tai *luonnonmukaisuus* olivat osalle ryhmähaastatteluun osallistuneista vieraita ja näistä käytiin tulkin välityksellä keskustelua. Osa haastateltavista oli useissa vastauksissa samaa mieltä toisen osallistujan kanssa, mikä voi myös osaltaan kertoa vaikeudesta tuottaa omaa kokemustaan aiheesta. Aiheen teoreettinen luonne ja kielimuuri aiheuttivat haasteita keskinäisen ymmärryksen luomisessa tutkijan ja haastateltavien välillä, mikä vaikuttaa myös tutkimuksen luotettavuuteen, sillä riskinä on, etteivät haastateltavat ymmärtäneet kysymyksiä tai ymmärsivät ne toisin kuin olin tarkoittanut. Toisaalta tämä riski on aina haastattelututkimuksen teossa olemassa, mutta tässä tutkimuksessa se oli merkittävän suuri. Kaiken kaikkiaan ryhmähaastatteluun osallistunut ryhmä oli tutkimusaiheen kannalta haastava ryhmä eri kulttuuri ja kielitaustojen takia.

Pietilän (2010, 415) mukaan aineiston keruussa on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota siihen, millä tavoin haastattelu rakentuu eri kulttuurien edustajien väliselle vuorovaikutukselle. Tutkijana minun tuli huomioida ryhmähaastattelun analyysia tehdessä kulttuuristen seikkojen vaiku-

tus tutkimustilanteessa, kuten se puhutaanko minulle kantasuomalaisena eri tavalla kuin maahanmuuttajataustaiselle tutkijalle ja millainen merkitys tällä on aineiston validiteetin kannalta. Ryhmähaastatteluun osallistujat olivat kiitollisia hankkeesta saamastaan avusta ja kehuivat toimintaa vuolaasti. Pohdin olisiko kritiikin antaminen ryhmähaastattelutilanteessa ja pitkäaikastyöttömän maahanmuuttajan yhteiskunnallisessa asemassa edes mahdollista. Ryhmähaastattelun taustatekijänä saattoi vaikuttaa myös se, että ryhmässä osa tunsi toisensa paremmin jo pitkän ajan takaa ja he olivatkin usein samaa mieltä vastauksissaan. Eriäviä mielipiteitä ei ryhmässä juurikaan ilmennyt, minkä vuoksi saattoi olla vaikeampi sanoa, jos olisikin ollut eri mieltä. Osa oli valmistautunut haastatteluun ja osa ei. Lisäksi muutama puhui enemmän kuin muut ja toiset usein myötälivätkin paljon puhuvien vastauksia.

Vaikka tunnelma ryhmähaastattelussa olikin hyvä, tietynlaisen valta-asetelman loi se, että tutkijana edustin kantasuomalaista ja tutkittavat olivat heikommassa tai haavoittuvassa asemassa olevia pitkäaikastyöttömiä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, joilla jokaisella oli taustallaan yksilöllinen kotoutumisprosessinsa suomalaisessa yhteiskunnassa. Toisaalta haastattelukysymyksissä keskityttiin hankkeen toiminnan sisältöihin, eivätkä kysymykset koskeneet haastateltavien kulttuuritaustoja. Tutkittavat eivät toisin sanoen toimineet oman kulttuurinsa edustajina vaan edustivat hankkeeseen osallistuvia henkilöitä. Aiheena työllistymisen tukeminen on kuitenkin yhteiskunnallinen ja sitä kautta haastateltavat myös edustivat työttömiä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, joita hankkeen avulla pyritään auttamaan (Pietilä 2010, 415).

Yksittäisen hankkeeseen osallistujan näkökulmasta pohdin myös ovatko kestävän kehityksen mukaiset arvot hankkeen osallistujille eettisesti tärkeitä työllistymisen tavoitteen rinnalla? Ja toisaalta onko sillä väliä, jos osallistujat saavat tarvitsemaansa tukea ja bonuksena vielä ympäristöystävällisin keinoin? Asiantuntija- ja dokumenttiaineistoa analysoidessani huomioin, että niiden tuottama tieto oli palveluntuottajan näkökulmasta tuotettua. Määrällisesti aineistossa korostui palveluntuottajan näkökulma osallistujiin verrattuna, koska tieto, jota tarvitsin vastatakseni tutkimuskysymykseeni, oli paremmin palveluntuottajan tietoisuudessa, kuin toimintaan osallistujien. Kuitenkin tieto, jota sain ryhmähaastattelusta, oli arvokasta, sillä se edusti toimintaan osallistujien näkökulmaa, joka olisi voinut olla täysin eri kuin palveluntuottajan näkemys toiminnasta. Näin ei tosin ollut, vaan osallistujien kokemukset olivat positiivisia ja arvot, kuten yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus, joita palveluntuottaja toi esiin, olivat yhdenmukaisia osallistujien kokemusten kanssa.

Hankkeen tutkimisen rajaaminen oli myös haastavaa, sillä kaikkia hankkeen osallistujia ja työntekijöitä olisi voinut haastatella tiedon keräämiseksi eri näkökulmista. Lopulta oli vain rajattava tiedon määrä tarkoituksen ja tavoitteen mukaan. Tiedon kerääminen olisi voinut olla suunnitelmallisempaa ja ryhmähaastatteluun olisi kannattanut pyrkiä saamaan erilaisissa työllistymisen prosesseissa olevia henkilöitä. Esimerkiksi työosuuskuntaan kuuluvia henkilöitä olisi voinut erikseen pyytää mukaan. Toisaalta haastattelukutsu oli avoin ja siihen saivat osallistua kaikki halukkaat hankkeen osallistajat.

Lisäksi hankkeessa ei oltu tehty hankesuunnitelman mukaista vaikuttavuudenarviointia tutkimukseni aikana, koska sopivaa mittaria ei ollut käytettävissä. Hankkeen toiminta jatkuu 10/2019 saakka ja tuloksia saadaan vasta sen jälkeen. Hankkeen tuloksista olisi voinut olla hyötyä tutkimuksen suhteen. Toisaalta tutkimuksen tarkoitus oli mallintaa ekososiaalista käytäntöä, eikä todentaa sen vaikuttavuutta työllistymisen tukemisen suhteen. Teoria on ohjannut aineiston analyysiä ja tuloksia siten, että olen kiinnittänyt huomiota nimenomaan tekijöihin, jotka ovat yhdenmukaisia tutkimuksen teoriaosuuden kanssa. Tutkimus antaa siis kuvan siitä, miltä osin hankkeen käytäntö sopii yhteen teoriaosuuden kanssa, mutta ei etsi ristiriitaisuuksia aineiston ja teorian välillä.

7 TULOKSET

Tulososiossa tuon yhteen sen, mitä eri aineistot teoriaohjaavan analyysin perusteella tuottivat vastauksina tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tuloksina saatiin tutkimuskohteena olleen hankkeen ekososiaalisen orientaation mukaiset tekijät ja niiden merkitys työllistymisen tukemisessa. Aineiston avulla vastin tutkimuskysymyksiin hankkeen osallistujien, työntekijöiden sekä hankeraporttien näkökulmista peilaten sitä teoriaosuudessa rakentamaani määrittelyyn ekososiaalisesta sosiaalityöstä ja kestävän kehityksen mukaisesta työllistymisen tukemisesta.

7.1 Hankkeen ekososiaalisen sosiaalityön mukaiset tekijät

Hankkeen ekososiaalisen sosiaalityön mukaiset tekijät saatiin yhdistämällä aineistojen pelkistämisen ja luokittelun tuottamat teemat teorian mukaisiin käsitteisiin ekologisuus, osallisuus, yhteisöllisyys ja rakenteelliset tekijät. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden teemat olen yhdistänyt sosiaalisiksi tekijöiksi, joiden tulkintaa on ohjannut yhteisösosiaalityön ja sosiaalisen kestävyys-teoreettiset jäsenyydet sekä työllistymisen tukeminen osallisuuden mahdollistajana. Ekologiset tekijät on saatu ympäristön huomioimisen keinot poimimalla aineistosta ja yhdistämällä ne ekokriittiseen ja ekologisen kestävyys-teoreettisiin keskusteluihin. Rakenteellisten tekijöiden analyysin tulosten esittämistä ohjasi pääasiassa systeemiteoreettinen rakenteellisen sosiaalityön näkökulma sekä taloudellisen kestävyys-teoreettinen jäsenyys. Seuraavaksi esittelen hankkeen ekologiset, sosiaaliset ja rakenteelliset tekijät vastauksena tutkimuskysymykseen *yksi millaisia ekososiaalisen sosiaalityön mukaisia tekijöitä hankkeen toiminta pitää sisällään?*

Ekologiset tekijät

Kuten Närhi ja Matthies (2016, 99-100) toivat esiin, ekososiaalisen sosiaalityön teoretisointi on globaalilla kestävän kehityksen tasolla, mutta käytännön toteutus tapahtuu kuitenkin paikallisesti esimerkiksi ekologisina, kulttuurisina tai sosiaalisina palveluina tai yleishyödykkeiden tuottamisena. Dokumenttiaineistossa hankkeen globaaleina ekologisen kestävyys-tavoitteina on mainittu ilmastonmuutoksen riskien vähentäminen, luonnonvarojen käytön kestävyys sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Käytännön toimenpiteinä on esitetty materiaalihokkuus ja jätteiden kierrätys sekä osallistujien tietoisuuden lisääminen kierrätyksestä ja siihen liittyvien liikeideoiden suunnittelu. Hankkeen tavoitteet vastaavat ekososiaalisen sosiaalityön

näkökulmaa ekologisesta kestävydestä, joka tarkoittaa ympäristöajattelun ja kansalaistoiminnan yhteen sulautumista.

Olen etsinyt aineistosta ekologista kestävyttä ilmentävää toimintaa, joka Närhen ja Matthiesin (2016, 101-102) mukaan voi olla esimerkiksi talkootoimintaa elinympäristön kunnossa pitämiseksi, kierrätystoimintaa, luomuviljelyä tai lähipalveluita ja lähiruokaa sekä osallistumismahdollisuuksia. Ryhmähaastatteluaineistossa ekologinen toiminta ilmeni osallistujien toteuttamana kierrätyksenä, luonnonmukaisten ja kotimaisten materiaalien käyttönä sekä yleisen tietoisuuden lisääntymisenä luonnon ja energian säästämisestä arjen valinnoissa. Tämän tulkitsin ympäristötietoisuuden lisääntymisenä, joka sisälsi työtoiminnan kautta opitut asiat materiaaleista ja niiden kierrätyksestä. Ympäristötietoisuutta on hankkeessa opittu tekemisen kautta työtoiminnan ohjaajien kanssa yhteistä keskustelua käyden. Käytännössä ompelimossa käytetään luonnonmukaisia materiaaleja langoissa ja kankaissa, leipomossa suositetaan kotimaisia ja paikallisesti tuotettuja raaka-aineita, ravintolassa valmistetaan kasvisruokaa ja myymälässä myydään esimerkiksi suomalaista luonnon kosmetiikkaa. Kierrätys nousi esiin vanhojen kankaiden purkamisena ja uudelleen käyttämisenä sekä tavaroiden ja vaatteiden korjauksena.

Osallistuja: ”Opimme tässä luonnon merkitystä, emme tienneet, että suomalaisille on niin suuri merkitys luonnontuotteilla tai luonnonmukaisella valmistuksella.” ”Suomessa arvostetaan nykyään luomua, joka säästää energiaa ja luontoa.”

Myös asiantuntija-aineistossa ekologisuus liittyi hankkeessa tehtyihin konkreettisiin toimiin, kuten kiertotalouden edistämiseen ja ympäristöystävällisten hankintojen tekemiseen, kuten ekologisten pesuaineiden käyttö, tietokoneiden ja vaatteiden korjaus, kierrätystekstiilit- ja huonekalut sekä yhteiskuljetukset. Konkreettisten toimien kautta hankkeessa lisätään osallistujien ympäristötietoisuutta opastamalla osallistujia tekemään ekologisempia valintoja omassa arjessaan. Matthiesin ja Närhen (2016, 100-102) mukaan ekologinen kestävyys perustuu yksilöiden luontoa kunnioittavaan toimintaan yhteisessä ekosysteemissä. Hankkeessa pyritään nimenomaan lisäämään tätä yksilöiden luontoa kunnioittavaa toimintaa ja valintoja, joita omassa arjessa voi tehdä luonnon hyväksi. Monelle hankkeeseen osallistujalle ympäristön huomioiminen omassa arjessa ja aiheesta keskustelu on ollut täysin uutta.

Työntekijä: ”Nii huomaa sen tietosuuden eron monissa mejän asiakkaissa eli esim. joku luomu tai ekologisuus tai liha tai muuta ni lihansyönti, jos oli joku keskustelu ni huomaa ettei se oo yhtään tuttu asia monelle Suomeen muuttaneelle. Euroopas me ollaa niin etuoikeutettuja var-sinki Skandinaviassa me ollaa aika tietosia.”

Ekologisuus tuli ilmi myös niin, ettei työosuuskunnan kautta ole lähdetty erityisen haitallisiin toimeksiantoihin ympäristösyistä mukaan. Työtoiminnan lomassa järjestetään kursseja ja tapahtumia, kuten ravitsemuskurssi tai kierrätyspäivät, joiden kautta yhdistetään ekologiset aiheet yhteisölliseen osallistumiseen. Ekososiaalinen sosiaalityö tavoittelee Salosen (2014, 52-53) mukaan yksilöiden kestäväen kehityksen mukaisia elämäntapa- ja arvo muutoksia, jonka olen tulkinnut tutkittavassa hankkeessa liittyvän osallistujien ympäristötietoisuuden lisäämiseen ekologisten valintojen suhteen yhteisen toiminnan ja keskustelujen kautta. Närhi ja Matthies (2016, 101-102) nostavat esiin ekologisen työn arvon, jolloin kierrätys ja uusiokäyttö sekä lähiruoka ja -palvelut ovat ekologisesti arvokasta työtä.

Työntekijä: ”Ekologisuus huomioidaan hanketilan kaikissa toiminnoissa (ekologiset pesuaineet, kierrätystekstiilit ja -huonekalut, ruokahankinnat, materiaali- ja tuotevalinnat hanketilan yhteydessä toimivaan Mandala kauppaan ja ompelimoon, kuljetukset ja liikkuminen). Yritämme myös opastaa asiakkaita tekemään ekologisempia valintoja.”

Sosiaaliset tekijät

Ryhmähaastattelussa korostui kuitenkin osallisuuden ja yhteisöllisyyden tekijät enemmän kuin ekologisuus, sillä osallistujille näytti olevan suurempi merkitys työyhteisöllä ja työilmapiirillä kuin materiaalien raaka-aineilla tai alkuperällä. Lukemassani kirjallisuudessa (Sosiaali- ja terveysministeriön strategian 2010; Särkelä & Pohjola 2011, 13-14; Järvensivu ym. 2012, 104-106; Närhi & Matthies 2016, 101-102) sosiaalinen kestävyys liitetään lähes poikkeuksetta *yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen*, joiden mukaista toimintaa etsin aineistosta sosiaalisen kestävyuden sekä työllistymisen tukemisen näkökulmista.

Sosiaalisella ja kulttuurisella kestävyydellä tavoitellaan hankkeessa dokumenttiaineiston mukaan hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistämistä toiminnan avulla. Toimenpiteinä hyvinvoinnin lisääntymiselle on esitetty osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja toivoa luova toiminta, joka lisää osallistujien tietoisuutta heidän mahdollisuuksistaan ja luo osallisuutta. Tasa-arvoa edistetään luottamuksellisen ja arvostavan asiakassuhteen ja yhteisön avulla. Toimenpiteinä on mainittu hankkeen monikulttuurinen yhteistyö, osallistujien ja kantasuomalaisten yhteistyö sekä yhdenvertaisten mahdollisuuksien tarjoaminen. Närhen ja Matthiesin (2016, 100-102) mukaan sosiaalinen kestävyys sosiaalityössä liittyy yhteisöllisyyteen, paikalliseen päätöksentekoon, osallistumiseen ja eriarvoisuuden vähentämispyrkimykseen, jotka ovat läsnä dokumenttiaineiston mukaisissa tavoitteissa ja toimenpiteissä työllistymisen tukemiseksi.

Sosiaalisesti kestävä kehityksen ehtoina ja osatekijöinä ovat muun muassa yksilön mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja kiinnittyminen yhteiskuntaan. (Särkelä & Pohjola 2011, 13-14.) *Osallisuus* teemaan tulkitsin ryhmähaastatteluaineiston perusteella kuuluvaksi yhteiskunnalliseen arvostukseen liittyvät maininnat, työn merkityksen identiteetille sekä henkisen hyvinvoinnin. Osallisuus yhteiskuntaan ilmeni osallistujien tavoitteena työllistyä, jonka kautta koettiin yhteiskunnallisen arvostuksen syntyvän. Vaikka hankkeen yhteisöllinen toiminta koettiin sisällään jo hyvinvointia edistävänä tekijänä, kun pääsee kotoa pois sosiaalisen verkoston pariin, hyödyllisyys yhteiskunnallisella tasolla tarkoitti osallistujille ympäristöystävällisten tuotteiden valmistamista ja sitä kautta hyödykkeiden. Yhteiskunnallinen arvostus nousi esiin tunteena hyödyllisyydestä yhteiskunnalle haitallisuuden sijaan. Hyödyllisyyden tunnetta kuvattiin itseluottamuksen ja yhteistyötaitojen lisääntymisenä. Osallisuuden kokemuksen tuottama henkinen hyvinvointi nousi esiin elämän arvokkuuden kokemisena ja mielekkään tekemisen merkityksenä omassa arjessa kotona olemisen sijaan.

Osallistuja: ”Tuottaa tunteen, että kun tehdään töitä ja valmistetaan tuotteita luonnosta, se merkitsee meille paljon ja lisää meidän itseluottamusta ja ajatellaan, että teemme hyödyllistä työtä yhteiskunnalle, meiltä ei tule haitallisia tuotteita. Me ollaan enemmän hyödyllisiä kuin haitallisia.”

Osallistuja: ”--mä olen sitä mieltä että, jos mä teen jotain, mun elämä on arvokas. Jos mä en tee mitään, tulee nopeasti masennus.”

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määritelmän (2019b) mukaan osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy yhteisöissä esimerkiksi työn kautta. Ryhmähaastatteluaineiston mukaan ekologisen tekemisen kautta koettiin yhteisöön kuulumisen tunnetta ja tarpeellisuutta, mikä tukee Hirvilammen ym. (2016) raportin näkemystä siitä, että työmarkkinoiden vahvasta ytimestä etäällä olevatkin ihmiset voivat olla osallisina yhteiskunnassa tekemällä merkityksellistä työtä ympäristön hyväksi. Osallistujat kokivat oppineensa toiminnan aikana myös suomalaisesta kulttuurista ja kehitysvammaisten henkilöiden kohtaamisesta, minkä tulkitsin yhdenvertaisuuden teemaan ja laajemmin myös sosiaalisen kestävyuden alle kuuluvaksi tekijäksi. Ryhmähaastatteluaineisto osoitti, että yhteisösosiaalityön keinoin mahdollistettu yhteisöllinen osallistuminen on sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta syrjäytymistä ehkäisevää ja polarisaatiota osaltaan vähentävää ja näin hyödyllistä yhteiskunnalle vaikutti työllistysikään palkkatöihin. Osallisuus teema piti sisällään myös hankkeen tuen työkokemuksen kartuttamiseksi sekä suomalai-

sen työelämän normien ja sääntöjen oppimiseksi. Nämä olivat merkittäviä osallisuuden näkökulmasta, koska ne luovat mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan jatkossa ja lisäävät mahdollisuuksia löytää työtä.

Sosiaalisten suhteiden ja itseluottamuksen lisääntyminen olivat merkittävässä osassa ryhmähaastatteluun osallistujien näkökulmasta hankkeen hyötynä. Esimiehen ja työtoiminnanohjaajien arvostuksen vaikutus osallistujien itseluottamuksen lisääntymiseen työelämään hakeutuessa tuli ryhmähaastatteluaineistossa esiin. Tämän tulkitsin liittyvän työntekijöiden voimavara lähtöiseen työotteeseen, jossa osallistujien omia vahvuuksia tuodaan esille. Ekososiaalisen sosiaalityön mukaista kansalaistumista asiakkuuksien sijaan toteutetaan hankkeessa tekemällä näkyväksi osallistujien voimavaroja ja tukemalla oman toimijuuden ja mahdollisuuksien hyödyntämisessä empowerment -ajattelun mukaisesti. (Puurunen & Roivainen 2011, 34-35.)

Laajemmassa teoreettisessa kontekstissa sosiaalinen kestävyys liittyy juuri yhteisöllisyyteen ja osallistumiseen sekä eriarvoisuuden vähentämisyrittämiseen (Närhi & Matthies 2016; 100-102), jotka tulevat ryhmähaastatteluaineistossa esiin osallistujien kokemuksissa yhteisestä toiminnan suunnittelusta ja vaikuttamismahdollisuuksista omaan työnkuvaan sekä itseluottamuksen lisääntymisenä omia taitoja ja voimavaroja tunnistamalla empowerment -ajattelun mukaisesti. Ryhmähaastattelun osallistujien mukaan hankkeen henkilökunta kohtelee heitä tasavertaisina ja toimintaa ideoidaan yhdessä. Esimiehen arvostus luo heille itseluottamusta.

Osallistuja: ”Ensimmäinen juttu kaupunkikylässä on se, että tässä me tehdään omaa ammattia (ompelija) mikä meillä on. Mistä me tiedetään paremmin.”

Sosiaalisen kestävyuden tunnuspiirteitä ovat lisäksi yhteisöllisyys, paikallinen päätöksenteko ja heikommassa asemassa olevien henkilöiden omatoimisuuden tukeminen sekä eriarvoisuuden vähentämisyrittämiset. (Närhi & Matthies 2016, 101-102). *Yhteisöllisyys* yläluokan alle sijoitin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon alaluokat, jotka sisälsivät työilmapiiriin, tasa-arvoon ja johtamiseen liittyviä aiheita. Työilmapiiriä kuvaillessaan osallistujat kertoivat yhteistyön merkityksestä ja siitä, ettei Kaupunkikylässä ole rasismia, vaan kaikkia kansalaisuuksia arvostetaan samalla tavalla. Sosiaalisten suhteiden merkitys tuli esiin vahvasti työilmapiiriä kuvailtaessa. Lisäksi yhteisen huumorin merkitys mainittiin. Eräs haastatteluun osallistuja kuvaili ilmapiiriin olevan ”kuin kotikylässä”. Asiantuntija-aineiston näkökulmasta tasa-arvo ilmeni hankkeen toiminnossa esimerkiksi työosuuskunnan toiminnassa niin, että kaikilla osuuskunnanjäsenillä on yksi ääni asioista päätettäessä.

Kuten Vanhamäen toimintakeskuksessa Kuopiossa (Okulov 1998, 23-28), myös Kaupunkikylässä yhteisöllisyyteen pyritään tuomalla erilaisia ihmisiä yhteen. Pelkkä ihmisten yhteen tuominen ja tilan tarjoaminen eivät kuitenkaan riitä, vaan ryhmähaastattelusta kävi ilmi myös johtamisen merkitys, jotta osallistujat itse oppivat uskomaan omiin kykyihinsä. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta merkittävää oli, että toimintaan saa osallistua myös ilman oleskelulupaa, ketään ei käännytetä pois vaikkei olisikaan hankkeen kirjoille rekisteröity osallistuja. Ryhmähaastattelun osallistujien mukaan Kaupunkikylässä kaikki saavat olla omia itsejään ja yhteistyötä tehdään riippumatta siitä, mistä on kotoisin.

Osallistuja: ”--riippumatta mistä ollaan kotoisin, mistä olemme tulleet, Kaupunkikylälle on tärkeää, että tehdään yhdessä, yhteistyötä. Kansainvälinen paikka. Arvostetaan kaikkia samalla tavalla.”

Työntekijä: ”Osuuskunnassa jokaisella on yksi ääni. Yritämme rakentaa osuuskunnasta yhteisöä, joka toimii yhdessä, siis co-operation. Kaikilla on mahdollisuus kykyjensä ja halujensa mukaan ottaa isompi rooli. Osuuskunnan toimijoista noin puolet on kantasuomalaisia ja puolet maahanmuuttajia.”

Ryhmähaastattelun analyysissä kiinnitin huomiota myös työn merkityksen moninaisuuteen, joka ei rajoitu pelkkään taloudelliseen palkkioon, vaan myös osallisuuden kokemukseen, identiteettiin ja henkiseen hyvinvointiin. Etenkin henkisen hyvinvoinnin merkitys korostui haasteltavien kertoessa kuinka tärkeää yhteisöön kuulumisen ja kotoa pois lähteminen ovat psyykkisen hyvinvoinnin kannalta. Matthies ja Närhi (2016, 101-102) mukaan palkkatyön lisäksi yhteiskunnalle on hyödyllistä myös muulla tavoin yhteiskuntaan osallistuminen, jonka merkitys korostui myös asiantuntija-aineistossa, sillä hankkeen työllistämistavoitteet eivät olleet kohdanneet osallistujien toiminta- ja työkyvyn suhteen. Ensisijaisempia asioita olivat olleet perustarpeet ja henkinen hyvinvointi sekä suomen kielen oppiminen. Toisaalta ryhmähaastatteluaineistossa nousi esiin myös palkkatyön tavoittelu nimenomaan taloudellisen pärjäämisen turvaamiseksi ja itsensä elättämiseksi sekä tarve päästä palkkatöihin työharjoitteluiden sijaan.

Sosiaalisesti kestävä kehitys ilmenee hankkeessa asiantuntija-aineiston mukaan myös niin, ettei osallistujaa työnnetä vain jonnekin töihin, vaan etsitään sellainen työkokeiluapaikka, joka palvelee sekä työntekijän että työnantajan tarpeita. Tämä edellyttää työntekijöiltä voimavarojatunnistavaa työtettä asiakastyössä eli osallistujan tutustumista ja luottamuksen synnyttämistä sekä jokaisen yksilöllisen osaamisen tunnistamista. Työntekijät pyrkivät lisäämään osallistujan

tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta sekä omista mahdollisuuksistaan. Työntekijöiltä edellyttää paikallisen palvelujärjestelmän ja toimijoiden tuntemusta sekä aktiivista sosiaalisten sekä ympäristöllisten oikeuksien puolesta puhumista paikallisen päätöksenteon tasolla. Salosen (2014, 52-53) mukaan sosiaalialan työntekijät, jotka ovat omaksuneet ekososiaalisen työtteen kohdistavat työskentelynsä ihmisten väliseen yhteistoimintaan, ihmisen ja luonnon väliseen riippuvuussuhteeseen sekä yhteiskunnan ja yksilön haavoittuvuutta lisäävien tekijöiden tunnistamiseen ja poistamiseen. Ekososiaalisen työote siis yhdistää yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön ottaen huomioon myös kestävä kehityksen työskentelyssä.

Asiantuntija-aineiston näkökulmasta sosiaalinen kestävyys yritystoiminnassa rakenteellisella tasolla on ennen kaikkea moraaliala ja vastuullista yritystoimintaa osallistujien parhaaksi eikä vain taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi. Asiantuntija-aineiston mukaan on tärkeää, että osallistujat saavat arvokkuuden ja voimaantumisen kokemuksia, vaikka he eivät työllistyisikään, jotta he pystyisivät edesauttamaan myös lastensa hyvinvointia ja hyvää tulevaisuutta Suomessa. Puurunen ja Roivainen (2011, 34-35) kirjoittavat yhteisösosiaalityön eetoksesta, jossa empowerment-ajattelu yksilön voimaantumisesta on lähtökohtana. Yksilöä ei pyritä muuttamaan yhteiskunnan olemassa oleviin rakenteisiin sopivaksi vaan yhteiskunnan rakenteita muutetaan enemmän yksilöä palveleviksi.

Asiantuntija-aineiston mukaan sosiaalisesti kestävä kehitys yhteisötasolla on ihmisten välistä tasa-arvoa ja kestäviä sosiaalisia suhteita. Tasa-arvo ilmenee osallistujien kulttuuritaustan ja osaamisen kunnioittamisena suomalaisessa toimintaympäristössä. Monikulttuurista yhteisöä hyödynnetään rikkautena, jossa toisilta voidaan oppia puolin ja toisin. Salosen (2014, 52-53) mukaan yhteisötyö on osa ekososiaalista toimintaa, koska yhteisötyön kautta mahdollistetaan erilaisten ihmisryhmien kohtaaminen. Näissä kohtaamisissa ihmiset voivat vaikuttaa ja vaikuttaa toisistaan, jolloin erilaiset näkemykset hyvästä elämästä ja sen sisällöistä saattavat muuttua. Salonen kuitenkin muistuttaa, että arvo- ja elämäntapa muutokset tarvitsevat toteutuakseen myös yhteiskunnallisia ja globaaleja kestävä kehityksen mukaisia toimia, joihin taas rakenteellisen sosiaalityön avulla voidaan pyrkiä vaikuttamaan.

Rakenteelliset tekijät

Järvensivu ym. (2012, 104-106) muistuttaa, että rakenteelliset työllistämisen- ja työharjoittelutoimenpiteiden järjestämismuodot vaikuttavat työmarkkinoiden marginaalissa oleviin ryhmiin ja heidän yhteiskunnalliseen asemaansa. Aineiston *rakenteelliset tekijät* sisälsivät rakenteellisen sosiaalityön ja ekososiaalisen lähestymistavan teorian mukaista kansalais- ja yhteiskunnallisen

tason välillä työskentelyä eli paikallista verkosto- ja vaikuttamistyötä sekä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymisen rakenteellisia esteitä. Ekososiaalisen työtteen mukaisesti työntekijät toimivat osallistujien asioiden ajajina työllistymismahdollisuuksien löytämiseksi ja luomiseksi. Kyse on teorian mukaisesti asiakasryhmien tarpeiden esiin tuomisesta, osallistumismahdollisuuksien luomisesta sekä yhteiskunnallisen muutoksen edistämisestä (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 37-38; Pohjola ym. 2014, 11) eli rakenteellisesta sosiaalityön orientaatiosta.

Asiantuntija-aineiston mukaan työllistymisen rakenteellisina haasteina esiintyvät kohtaantongelma, työllistymistä ensisijaisemmat tekijät haastateltavien elämässä, kuten terveydellisten tekijöiden hoitaminen työkyvyn saavuttamiseksi, epävarmuus saako oleskelulupaa sekä perhe-elämän ja työn yhteensovittaminen. Hankkeessa luodaan osallistumismahdollisuuksia etsimällä ja luomalla osallistujan osaamista ja tarpeita vastaavia polkuja työelämään. Sosiaalisen raportoinnin kaltaista työtä on tehty välittämällä tietoa hankkeesta kunnallisen päättäjätason toimijoille.

Dokumenttiaineistosta käy ilmi, että hankkeeseen on hakeutunut pääasiassa henkilöitä, joiden työllistyminen Suomessa on ollut haastavaa eri syistä, kuten suomen kielen heikko osaaminen, työkyvyn aleneminen, koulutuksen puute ja korkea ikä. Hankkeen osallistujista huomattava enemmistö on naisia. Kohderyhmän taustat ja hankkeen tavoitteet omien yritysten perustamisessa eivät ole kohdanneet toisiaan. Näin ollen on pitänyt panostaa työkokeiluihin sekä osallisuutta tukevaan toimintaan. Mikroyrittäjyyttä on kuitenkin pyritty tukemaan kesäkuussa 2018 perustetun Co Työ Up -osuuskunnan kautta. Hankkeeseen rekisteröidyistä henkilöistä naisia on ollut 42 ja miehiä 17 vuoden 2018 loppuun mennessä.

Rakenteellisia tekijöistä työllistymisen esteenä tuli esiin myös ryhmähaastatteluaineistossa. Haastateltavat toivat esiin koulutuksen puutteen ja suomen kielen merkityksen työllistymistä hankaloittavina tekijöinä Suomessa. Vaikka osaisikin suomen kieltä, mutta on vaille ammattitutkintoa, työllistyminen Suomessa on vaikeaa. Lisäksi yrittäjyyden riskit, kuten taloudellinen kannattavuus, jotka koettiin esteenä oman yrityksen perustamiselle. Liikeideoita oli pohdittu esimerkiksi somalinaisten vaatemalliston suhteen ja eräs haastateltavista oli jo toiminut ravintolayrittäjänä, mikä oli kuitenkin osoittautunut taloudellisesti kannattamattomaksi. Lisäksi aktiivisesta hakemisesta huolimatta ei työhaastatteluun oltu päästy, mikä koettiin turhauttavana, sillä kaikilla haastateltavilla oli tavoitteena työllistyä palkkatyöhön ja ansaita oman perheen elanto.

Osallistuja: "Hassu tilanne kun yli 24 vuotta asunut Suomessa ja silti tulee tänne työkokeiluun. -- voisin tehdä jo palkkatyötä. Joka viikko etsin töitä."

Työntekijä: "Sul on sun identiteetti, me tiedetään ite kuinka tärkeä osa työ on identiteettiä, niin tota miksei se ois kelle tahansa?"

Kestävän kehityksen näkökulmasta taloudellinen kestävyys liittyy aineiston rakenteellisiin tekijöihin, sillä kestävä talous on edellytyksenä sekä raameina yhteiskunnan rakenteille ja toiminoille (Suomen ympäristöministeriö 2017). Hankkeen taloudellisen kestävyuden mukaisina tavoitteina on dokumenttiaineiston mukaisesti muun muassa paikallisen elinkeinorakenteen ja aineettomien tuotteiden sekä palveluiden kehittäminen kestävä kehityksen mukaisesti. Toimenpiteinä on esitetty uusien työpaikkojen luominen mikroyrittäjyyteen tukemalla ja uudenlaisen matalakynnyksen työttömien yrittäjyyden tukitoiminnan järjestäminen.

Kaupunkikylän tarjoamat yhteisöllisen osallistumisen mahdollisuudet ennaltaehkäisevät parhaassa tapauksessa kalliimpien korjaavien sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden tarvetta. Hankkeen avulla parannetaan osallistujien työmarkkina-asemaa ja lisätään osallisuutta, millä on myös taloudellista arvoa. Taloudelliseen kestävyteen pyrkiminen ilmenee hankkeessa esimerkiksi sosiaalisen yritystoiminnan ja osuuskuntatoiminnan kehittämisenä, jotta mahdollisimman monipuolinen osallistuminen työelämään mahdollistuisi. Taloudellista kestävyttä ilmentävät hankkeessa myös materiaalien kierrätys ja uusiokäyttö, jotka kertovat vastuullisesta resurssien käytöstä. (Närhi & Matthies 2016, 100-102.)

Ryhmähaastatteluaineistossa taloudellisen kestävyden teema tuli esiin haluna elättää itsensä ja oma perheensä. Asiantuntija-aineistossa sama teema esiintyy työllisyyden tukemisen onnistumisena, jotta osallistujat pystyisivät elättämään itse itsensä edes osa-aikaisesti. Lisäksi työosuuskunnassa harjaannutetaan tarkkaa talouden pitoa, joka tarkoittaa, että tulot ovat isommat kuin menot ja että kaikille maksetaan tehdystä työstä työehtosopimusten mukainen palkka. Ympäristöministeriön (2017) mukaan kestävä talous on sosiaalisen kestävyden perusta. Työllistyminen on siis välttämätöntä nykyisen yhteiskuntarakenteen ylläpitämiseksi ja osallistujia voidaan tukea tekemään ekologisia valintoja omassa elämässään, mutta koska ekologisen kehityksen mukaiset työpaikat puuttuvat avoimilta työmarkkinoilta, on hankkeen pitänyt luoda tämänkaltaista kierrätykseen ja korjaukseen perustuvaa liiketoimintaa itse työosuuskunnan kautta.

Taloudellinen puoli kestävästä kehityksestä tuli esiin myös asiantuntija-aineistossa ekokriittisenä ajatteluna yhteiskuntarakenteiden kestämyydestä. Asiantuntija-aineistosta kävi ilmi

yhtäläisyys Salosen (2014, 36-37) kanssa siitä, että taloudellinen kasvu ei voi jatkua loputtomiin, koska talous on riippuvainen ekologisista luonnonvaroista. Ekokriittisyydestä kertoo myös se, että palvelujohtajan mukaan työtoiminnan järjestäminen on kallista eikä taloudellisesti niin tuottavaa kuin asumispalveluiden tuottaminen, mutta osallisuusmahdollisuuksien tarjoaminen on organisaatiolle taloudellista voittoa suurempi arvo. Tämä mukailee Matthies ym. (2019) määritelmää ekososiaalisista innovaatioista, jotka eivät tavoittele vain taloudellista voittoa vaan kestävämpää yhteiskuntaa ja työttömien osallistumismahdollisuuksien luomista.

Palvelujohtajan mukaan monikansalliset suuret yhtiöt eivät tuota niinkään työtoimintaa vaan keskittyvät pelkästään asumispalveluihin, joissa taloudellinen voitto on suurempaa. Ekososiaalinen lähestymistapa sisältää ekokriittisen teorian mukaisen vaatimuksen markkinataloudellisen diskurssin muutoksesta kohti kestävämpää yhteiskuntarakennetta, jossa taloudellisen kasvun tavoittelu ympäristön hyvinvoinnin kustannuksella vaaditaan pysäyttämään. Kestävän kehityksen mukainen yhteiskunta vaatii myös työn uudelleen määrittelyä, josta (Kasvio 2014) kirjoittaa. Matthies ja Närhi (2016, 99) kirjoittavat ekososiaalisesta siirtymästä (ks. myös Matthies 2017) ja Hirvilampi ym. (2016) kestävästä siirtymästä, jonka mukainen toiminta ei tavoittele vain taloudellista voittoa vaan on ennen kaikkea inhimillisesti ja ympäristön kannalta kestävä.

7.2 Ekososiaalisten tekijöiden merkitys työllistymisen tukemisessa

Työllistymisen tukemiseksi käytettävät keinot ovat hankkeessa samoja kuin TE-toimiston muissakin työllistymistä tukevissa palveluissa eli kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, työharjoittelu ja palkkatuki, mutta näiden sisällöt luodaan yhteistyössä osallistujien kanssa Kaupunkikylän omien työtoimintojen ja verkostojen avulla. Uutena keinona työllistymisen tukemiseksi hankkeessa on perustettu työosuuskunta, jossa hyödynnetään kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien työttömien henkilöiden yhteismahdollisuuksia. Työosuuskunta on hankkeen tulos, jolla pyritään tukemaan osallistujien yrittäjyyttä matalalla kynnyksellä. Hankkeen avulla on tavoitettu erityisesti maahanmuuttajataustaiset työikäiset naiset ja kun sana on lähtenyt maahanmuuttajayhteisöissä kiertämään, on uusia osallistujia löytänyt paikalle suoraan ilman ohjaavaa tahoja. Hankkeen tila toimii kohtaamispaikkana hankkeen päättymisen jälkeenkin.

Työntekijä: ”Nää X maalaiset oli ollu jo 15-10 vuotta Suomessa, eli sit he helposti jää jonnekin ja naiset vielä ku he saa lapsia, aina uuden ja uuden ja jää sinne kotiin. Et sinänsä me ollaan löydetty tosi hyvä kohderyhmä.”

Työllistymisen tukemisen prosessi sen sijaan on kaikilla osallistujilla yksilöllinen riippuen TE-toimiston määrittelemästä työttömyys jaksosta ja työkokeiluoikeudesta. Työllistymisen tukemisen prosessi käynnistyy hankkeessa tutustumisella ja alkukartoituksella, jonka perusteella osallistujat kirjataan hankkeeseen tai ei kirjata, mikä ei estä osallistumasta toimintaan. Alkukartoituksen jälkeen henkilö osallistuu suomenkielenryhmään sekä työtoimintaan, jonka perusteella arvioidaan hanketiimin ja suomen kielen opettajien kanssa neljän viikon välein osallistujien työllistymismahdollisuuksia ja tilannetta kokonaisuudessaan. Tämän arvion perusteella henkilön kanssa pohditaan jatkumahdollisuuksia työllistymisen suhteen Viistähti -itsearviointilomakkeen avulla, jossa käydään läpi terveys, työ, perhe, identiteetti ja tulevaisuuden näkymät. Osallistujilla on tarvittaessa mahdollisuus henkilökohtaisiin tukikeskusteluihin tilanteestaan hankkeen työntekijän kanssa missä vaiheessa prosessia tahansa. Viistähti-arvioinnin jälkeen osallistujat jaetaan kolmeen ryhmään: 1. henkilöt, joilla selkeä polku eteen päin opintojen/työllistymisen suhteen (autetaan hakemaan töitä/opiskelupaikkaa) 2. työkokeiluun menevät henkilöt, joita autetaan löytämään työkokeilupaikka ja arvioidaan työkokeilun onnistumista säännöllisesti sekä 3. henkilöt, joiden työllistyminen on vaikeaa jatkavat hankkeen työtoiminnan sisällä ennen kuin ovat valmiita työkokeiluun/harjoitteluun tai liittymään työosuuskuntaan halutessaan.

Jaoin asiantuntija-aineistosta pelkistämäni työllistymisen tukemisen keinot kolmeen luokkaan: asiakassuhteeseen liittyvät tekijät, työtoiminnan sisällöt ja verkostotyö. Työllistymisen tukemisen keinojen ja ekososiaalisten tekijöiden yhdistämisen avulla vastaan teorian kanssa keskustelua käyden tutkimuskysymykseen kaksi *millainen on ekososiaalisen sosiaalityön mukaisten tekijöiden merkitys työllistymisen tukemisessa?*

Yhteisöllisen toiminnan kautta koettu osallisuus edellyttää luottamuksellista asiakassuhdetta

Asiakassuhteeseen liittyvät ekososiaaliset tekijät koskivat pääasiassa luottamusta, osallistujien osaamisen tunnistamista ja työskentelyn kokonaisvaltaisuutta eli yhteisösosiaalityön ja empowerment -menetelmän mukaista työskentelyä. Luottamukselliseen asiakassuhteeseen panostaminen sisälsi niin aika- kuin tilaresurssit. Hanketila on palvelujohtajan mukaan kohtaamispaikka, jonne ihmiset tulevat mielellään hankkeeseen osallistumisen jälkeenkin, mikä osaltaan

kertoo hankkeen luomasta yhteisöllisyydestä. Keinoina luottamuksellisen asiakassuhteen luomiseksi palvelujohtaja mainitsi yhteisöllisen toiminnan ja yksilömentoroinnin, joiden avulla pyritään löytämään osallistujan vahvuudet ja tunnistamaan olemassa oleva osaaminen. Palvelujohtaja korosti asiakassuhteen muodostamisessa ajan merkitystä, sillä luottamus ei synny muutaman käynnin perusteella vaan vaatii aikaa kuukausia tai jopa vuosia. Pitkäaikaiset ja kestävät ihmissuhteet ovat palvelujohtajan mukaan sosiaalisen kestävyyden tekijä Kaupunkikyliä organisaatiossa. Matthiesin (1993) korostaa myös kohderyhmän luottamuksen ja yhteiskehittämisen merkitystä ekososiaalisen sosiaalityön toteuttamisessa.

Työntekijä: ”et ne on niitä pitkäaikaisia kestäviä ihmissuhteita. Nytku vaikka noi naiset oli sen puolvuotta ni meil on tuntunu sellai luottamus, ku se ei tapahdu kahden tai kolmen viranomaiskäynnin yhteydessä.”

Asiakassuhteeseen liittyivät myös toiminnan kokonaisvaltaisuus osallistujan elämäntilanteen ja tuen tarpeen perusteella. Hanketilassa saa kokonaisvaltaisesti apua yhden katon alta vaikei hankkeen tavoitteisiin kuuluisikaan juuri kyseisen tuen tarjoaminen. Tähän liittyy se, että suinkaan aina työllistyminen ei ole ensisijaista vaan muiden elämän osa-alueiden järjestäminen, kuten esimerkiksi terveydenhuollon palveluihin ohjaaminen, taloudellisen tilanteen selvittämisessä auttaminen tai henkilökohtaisen elämän solmukohdissa tukeminen. Systemiteoreettinen suuntaus korostaa nimenomaan kokonaisvaltaisuutta asiakastyössä sekä sosiaalisen ympäristön merkitystä kaikilla systeemin tasoilla yksilönä, yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä sekä osana globaalia maailmaa (Kilpeläinen & Romakkaniemi 2014, 138). Globaalitietoisuus ympäristönsuojelun tarpeesta ja yksilön valintojen mahdollisuuksista, kuten kasvisruoan ja kierrätyksen suosimisesta välittyy toiminnan kautta osallistujille.

Työntekijä: ”--ihmisen, joka on ollu pitkään työttömänä ni se vaatii sen et sulla on luottamus ensiksi, et he ylipäättään kertoo sulle jotain ja sä saat selville jonku et miks joku ehkä näytti oudolta eilen. Ja sitku sä uskallat, kysyy sen ni sielt selviiki et aaa tämmönen ja tämmönen ja tämmönen asia mikä on ihan selkee se asia sitte vaikka työllistymisen este. No sit pitää ruveta sitä asiaa purkamaan, se onki sit tavallaan jo sosiaalityötä. Et hankkees on must ollu semmosta niinkun tilaa et pystyy.”

Palvelujohtaja toi esiin, että työskentelyn lopputulos voi olla myöskin se, että osallistuja on valmis aloittamaan työnhaun ja siihen liittyvät prosessit. Yksilön osaaminen ja ensisijaiset toimintakykyyn vaikuttavat arjen asiat on selvitettävä ensin, jotta osallistuja voi jatkossa keskittyä

työnhakuun tai -harjoitteluun. Toisin sanoen lopputuloksena voi olla se, että osallistujan osaaminen ja mahdollisuudet työllistyä on arvioitu ja parhaassa tapauksessa ne ovat kohentuneet toimintaan osallistumalla. Yksilön osaamisen tunnistamista ja arviointia hankkeessa on tehty Viistähti itsearviointi -lomakkeen avulla sekä yksilöllisissä mentorikeskusteluissa. Hankkeen virallista Kykyviisari -mittaria ei ole ollut mahdollista käyttää, koska sitä ei ollut saatavilla tarvittavilla kielillä hankkeen aikana. Osaamisen tunnistaminen on tärkeää työllistymisen edistämiseksi, mutta etenkin osallistujan voimaantumiseksi ja itseluottamuksen lisääntymiseksi.

Hankkeen osallistujien työ- ja koulutustaustat vaihtelivat suuresti, minkä vuoksi työskentelyn on pitänyt olla osallistujien omista tarpeista lähtevää. Hankkeessa on myös ollut mukana osallistujia, jotka ovat korkeasti koulutettuja, mutta silti työttöminä Suomessa. Osa taas on työllistynyt palkkatöihin nopeastikin hankkeen kautta, kun on riittänyt, että saatetaan yhteen sopiva työntekijä ja työnantaja. Ryhmähaastattelussa mukana ollut naisryhmä koostui pääasiassa pitkäaikaistyöttömistä niin sanotusti vaikeasti työllistyvistä henkilöistä, joiden kanssa työskentely on ollut pitkäaikaista. Tarveperustaisuudella palvelujohtaja viittasi myös byrokratiaa vastaan taistelemisena, esimerkiksi oleskelulupaa odottavia ihmisiä autetaan myös heidän tarpeidensa mukaan vaikkeivat he olekaan hankkeen kohderyhmää. Tämänkaltainen ihmislähtöinen työskentely korostaa ekokriittisen teorian tavoin työskentelyä sosiaalityön arvojen ja etiikan mukaisesti ja osoittaa taloudellisen kasvuajattelun eettisen vastuun ja moraalisen suhteen toisijaiseksi. (Hirvilampi & Massa 2009, 103, 112-113.)

Ekologisten arvojen merkitys opitaan työtoiminnan kautta

Suomen kieltä opetellaan osana työtoimintaa, esimerkiksi ompelijan ammattisanastoa käydään läpi samalla, kun käsitöitä tehdään. Työtoiminta sisältää osaamisen ja kielitaidon harjoittelun lomassa myös tietoisuuden lisäämiseksi käytäviä arvokeskusteluja esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan normeista tai ympäristöstä. Toimintaa voi siis kutsua pedagogiseksi, sillä tavoitteena on lisätä osallisuutta ja tietoisuutta yhteisen toiminnan avulla, kuten kierrätyspäivät, ravitsemuskurssi, hatuntekokurssi, joulumyyjäiset, ompelulanit luontoliiton kanssa tai pyörienkorjaustyöpajat. Kuten Kuopiossa 1990-luvulla toimintakeskuksissa, joista Okulov (1998, 23-28) kirjoittaa, korjattiin koneita ja kalusteita, luomu-viljeltiin, kompostoitiiin, kierrätettiin tavaroita sekä kokeiltiin luontoharrastuksia, toimitaan myös Kaupunkikylässä. Yhteisten elämysten ja onnistumisenkokemuksien kautta ekologisuus syntyy, yhteisösosiaalityön keinoin.

Hankkeen arvot ovat toiminnan perusta, johon tavoitteena on peilata kaikkea tekemistä suunnittelusta toteutukseen. Yhteisöllisyyden vaaliminen näkyy päivärytmissä ja tapahtumissa yhdessä tekemisenä ja olemisena. Tasavertaisuuteen kuuluu, että toimintaa suunnitellaan ja kehitetään yhdessä osallistujien kanssa. Yhteiskehittäminen ja osallistujien vaikuttamismahdollisuuksien tukeminen näkyvät myös esimerkiksi työosuuskunnan hallituksessa, jossa on sekä osallistujia että hankkeen työntekijöitä. Koko Kaupunkikylä organisaation toiminta on perustettu yhteistyössä asiakkaiden kanssa ja organisaation arvot vastaavat hankkeen arvoja. Toiminnalla on useita yhtymäkohtia 1990-luvun käytännön ekososiaalisten toimintamallien kanssa, jotka olivat asiakkaiden kanssa yhdessä kehitettyjä vastauksena virallisen sosiaalityön puutteisiin lama-aikana. Sosiaalityön asiakkaat aktivoituivat liittymään yhdistykseen ja osallistumaan hankkeisiin julkisen sektorin palveluiden supistuessa (Okulov 1998, 19; Matthies & Närhi 1998, 13-14). Kunnallisten sosiaali- ja terveystaloudellisesti vaikea tilanne on edelleen ajankohtaista ja yhteiskunnallisessa aktivoinnissa on törmätty kohtaanto-ongelmaan, kun työttömien henkilöiden osaaminen ei kohtaa työmarkkinoiden vaatimuksia.

Hankkeessa ruohonjuuritason aktivoituminen ilmenee konkreettisesti esimerkiksi osallistujien perustamana työosuuskuntana sekä Healing Impuls -työryhmänä, joka on kiertänyt organisaation omissa tapahtumissa ja lähialueen kouluissa välittämässä ekosysteemin toimintaan liittyvää tietoa lapsille. Palvelujohtajan mukaan ekologiset arvot näkyvät toiminnassa arjen pienissä asioissa ja valinnoissa, kun esimerkiksi käytetään kierrätysmateriaaleja ja keskustellaan samalla, miksi se on tärkeää. Palvelujohtaja kertoi osallistujien henkilökohtaisissa arvoissa tapahtuneen muutosta toiminnan aikana tietoisuuden kasvaessa ja kehittyessä tekemällä ja keskustelemalla yhdessä. Myös osallistujat itse toivat ryhmähaastattelussa esiin toiminnan vaikutuksia itsetunnon nousuun ja yhteiskunnassa pärjäämisen suhteen.

Työntekijä: ”Monella on muuttunu työn arvo, on muutakin kuin elättää itsensä rahallisesti; sä oot jonku kokonaisuuden osa ja sä teet toisille ihmisille tavallaan hyvää.”

Rakenteellisten tekijöiden merkitys ilmenee verkostotyössä

Verkostotyö sisälsi yhteistyön, välittäjätyön ja vaikuttamistyön, joilla tarkoitan hankkeen ja yhteistyökumppaneiden välistä työtä osallistujien työllistymisen edistämiseksi. Hankkeen verkostotyö sisältää rakenteellisen sosiaalityön elementtejä pyrkien edistämään muutosta toimintamalleissa ja rakenteissa osallisuuden lisäämiseksi. Verkostotyö hankkeessa on esimerkiksi työkokeilupaiikkojen etsimistä ja luomista sekä paikallista yhteistyötä toisten työllistymistä tukevien hankkeiden ja palveluiden kanssa. Palvelujohtaja puhui alueen maahanmuuttajaverkossa

toimimisesta. Palvelujohtajan mukaan ei kuitenkaan riitä, että tuodaan työntekijät ja työnantajat yhteen, vaan tähän väliin tarvitaan paljon välittäjätyötä, jotta molempien osapuolten tarpeet saadaan kohtaamaan. Hankkeen toimiessa on käynyt ilmi, että osallistujien kulttuuritausta vaikeuttaa työllistymistä ja nivelvaihtotyö työllistymistä edistävästä palveluista palkkatyöhön vaatii välittäjän työtä. Tähän ongelmaan yhtenä ratkaisuna on hankkeessa kehitetty työparitoimintaa kantasuomalaisien ja maahanmuuttajataustaisten työttömien henkilöiden työllistymiseksi työosuuskunnan kautta.

Työntekijä: ”Et se on se työvoimapula toisaalla ja toisaalla työttömyyttä et must tuntuu siihen väliin tarvis tosi paljon niinku toimijoita, jolla on tieto et mikä tilanne on. Ni sitä me tehää--”

Palvelujohtajan näkökulmasta osallistujien verkostojen puutteeseen tulee vastata auttamalla luomaan kontakteja työelämässä mutta myös vapaa-ajalla, jotta vuorovaikuttaminen ja ihmissuhteiden luominen paikallisen väestön kanssa helpottuu. Tämä on tärkeää, jotta maahanmuuttajataustaiset henkilöt pääsevät mukaan niin työelämään kuin muuhunkin yhteisölliseen elämään, eivätkä ihmisryhmät eriydy omiin ryhmittymiin. Monikulttuurisuuden haaste on palvelujohtajan mukaan kielialueiden mukaan muodostuvat kuppikunnat, mikä vaikeuttaa suomen kielen oppimista ja suomalaisen kantaväestöön tutustumista, kun omalla kielellä on helpompi kommunikoida ja luoda sosiaalisia suhteita. Näin ollen hankkeessa tehtävällä työllä pyritään laajentamaan osallistujien erilaisia verkostoja tutustumalla myös erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin, kuten kulttuurielämyksiin. Pohjola ym. (2014, 11) muistuttaa, että paikallisella asiakasryhmien tasolla rakenteellisen sosiaalityön ekososiaalinen tehtävä on nimenomaan olosuhteiden parantaminen tuomalla yhdessä asiakkaiden kanssa esiin heidän tarpeitaan, mikä on ollut hankkeen työskentelyssä lähtökohtana.

Verkostoitumisessa tärkeässä roolissa ovatkin työtoiminnan ohjaajat eli hankkeen työntekijät omine verkostoineen. Hankkeen työntekijöiden omat verkostot ovat merkittäviä osallistujien työkokeilupaiikkoja etsiessä. Hankkeen työntekijät toimivat osallistujien puolestapuhujina ja yhteen saattajina työnantajien ja työttömien välillä. Palvelujohtaja toi esiin ohjaajien ammattitaidon olevan suuri tekijä toiminnan onnistumisen kannalta, sillä heidän tulee omata sekä pedagogisia ohjaamis- ja kohtaamistaitoja sekä ammattipätevyys ohjaamalleen työlle, esimerkiksi ompelijana tai leipurina. Haasteena on löytää tämänkaltaista ammattitaitoa, jossa yhdistyy pedagoginen ohjaajan pätevyys sekä pätevyys työtoiminnan sisällön mukaiseen ammattiin. Palvelujohtajan mukaan hankkeen työntekijöiden sitoutuminen organisaation arvoihin ja niiden mukaan toimiminen on avainasemassa hankkeen toteutuksessa, sillä osallistujien tietoisuuden

lisääminen arvoista, kuten ekologisuus ja tasa-arvo, lähtee työntekijöistä. Asiakastyötä ekologisten ja sosiaalisten eettisten periaatteiden mukaisesti ohjaavaa työtettä on kuvaillut esimerkiksi Dominelli (2012), jonka mukaisesti ihmisten välinen yhteistyö, ihmisen ja luonnon välinen ympäristötyö sekä yhteiskunnan ja yksilön välinen rakenteellinen työ yhdistyvät.

Suomalainen yhteiskuntarakenteen ja sosiaaliturvajärjestelmä ovat näyttäytyneet hankkeen osallistujille vieraina ja vaikeina. Yhteiskunnan toimintaa pyritään selittämään ja konkretisoimaan hankkeessa esimerkiksi käymällä läpi ansiotulojen verotuksen merkitystä sosiaalidemokraattisessa yhteiskunnassa. Lisäksi työn luonteeseen liittyvät kulttuurierot ovat näyttäytyneet hankkeessa niin, että osallistujat ovat halukkaita tekemään myös vastikkeetonta työtä yhteisen hyvän eteen, kun suomalaisessa yhteiskunnassa palkkatyöllä ja vapaaehtoistyöllä on yleensä selkeä ero. Väärinymmärrysten vuoksi on tärkeää, että osallistujille on opetettu työelämän pelisäännöt suomalaisessa yhteiskunnassa.

Rakenteellisen sosiaalityön mukaiseksi vaikuttamistyöksi luokittelin työn hankkeen ja paikallisten päättäjien sekä rahoittajien välillä. Esimerkiksi rahoituksen hakeminen ruokaosuuskunnalle kaupungin ympäristöjohtajalta ja hankkeen toiminnasta kertominen kaupungin johtajalle toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi liittyivät vaikuttamistyöhön. Palvelujohtajan mukaan maahanmuuttajille suunnattu palvelukokonaisuus on osoittautunut hajanaiseksi, mikä saa pahimmillaan asiakkaan kiertämään palvelusta toiseen ympyrää. Byrokratia on näyttäytynyt hankkeen toiminnassa esimerkiksi järjestelmän hitautena ja etuusloukkuina, kun työtön saattaa joutua odottamaan työmarkkinatuella pitkiä aikoja ja passivoituu kotiin. Aktiivimallin vaade osallistua on palvelujohtajan mukaan näkynyt osallistujien stressinä siitä, onko tehnyt oikean määrän työtä täyttääkseen kriteerit. Lisäksi Suomessa tarvitsee koulutuksen työllistyäkseen, vaikka omaisi pitkän käytännön kokemuksen ja ammattitaidon työstä. Matthiesin ja Närhen (2014, 97-98, 100) mukaan heikompiosaiten rinnalla kulkeminen taloudellisessa ja ympäristöllisessä muutoksessa on rakenteellisen sosiaalityön ekososiaalinen tehtävä. Rakenteellinen sosiaalityö on hankkeessa dialogia osallistujien työllistämiseksi paikallisten viranomaisten ja yritysten kanssa.

Palvelujohtaja korosti eri toimijoiden yhteistyön merkitystä sekä palveluverkoston ja byrokratian selkeyttämisen tarvetta asiakaslähtöisen palvelukokonaisuuden luomiseksi. Luomalla yhtenäinen toimijaverkosto edistetään asiakkaan asemaa ja ehkäistään päällekkäisen työn tekemistä. Lisäksi palvelujohtaja toi esiin tarpeen nopeammille ja joustavammille poluille työelämään, sillä huoli resurssien riittävydestä ja tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksista on

läsnä, kun ihmiset turhautuvat ja jumiutuvat työllistymisen tukipalveluihin eivätkä pääse eteen päin. Palvelujohtaja toi esiin kokeilukulttuurin merkityksen, jolla hän viittasi hanketyössä olennaiseen erilaisten toimintamallien kokeilemiseen, jonka tavoitteena on kokeilujen myötä löytää toimiva malli juuri kyseisen alueen työllistymisen tukemiseksi. Matthiesin ja Närhen (1998, 13-14.) mukaan, ekososiaalisuus on toimintaa, jossa pyritään hyödyntämään paikallisen elinympäristön ja sen yhteisöjen mahdollisuuksia. Näitä mahdollisuuksia pyritään hankkeen paikallisella vaikuttamistyöllä tukemaan verkostoja luomalla.

Myös TE-toimiston ja Kaupunkikylän erilainen työote työllistymisen tukemisessa nousi esiin palvelujohtajan haastattelussa. TE-toimiston ensisijainen tavoite on löytää ihmiselle työpaikka, mutta ihmisillä on taustasta riippuen paljon muitakin tarpeita, kuten hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin liittyvät kysymykset, jotka nousevat Kaupunkikylän yhteisössä turvallisessa ympäristössä esiin eri lailla, kuin satunnaisissa TE-toimiston tapaamisissa. Kokonaisvaltaisuus, jota ekososiaalinen sosiaalityön orientaatio korostaa, tulee ilmi pohdittaessa mitkä ovatkaan ihmisen ensisijaiset tarpeet ja milloin itse työllistyminen on mahdollista? Kaupunkikylän työote vastaa ekososiaalista työtettä ennaltaehkäisevänä, yhteisösosiaalityötä ja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista mukailevana sekä ympäristön huomioon ottavana toimintana.

Tutkimuskysymykseen kaksi sain analyysin perusteella vastaukseksi ekososiaalisten tekijöiden merkityksen työllistymisen tukemisessa olevan luottamuksellisen asiakassuhteen luomisessa, yksilön voimaantumisen ja osallisuuden tavoittelussa, ympäristötietoisuuden lisäämisellä työtoiminnan avulla sekä rakenteellisen työn tekemisenä osallistujien ja verkostojen välillä. Tähän pyritään, jotta osallistujilla olisi mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan oman toimintakykynsä mukaan. Sen lisäksi, että osallistujia tuetaan työllistymään olemassa oleviin työtehtäviin, pyritään hankkeessa myös luomaan uusia työllistymisen muotoja, kuten työosuuskunta ja mikroryttäjäyys. Seuraavan sivun taulukossa olen koonnut hankkeen ekososiaalisten tekijöiden merkitykset työllistymisen tukemisen prosessissa.

TAULUKKO 6. Ekososiaaliset tekijät työllistymisen tukemisessa

ekososiaalinen tekijä	merkitys työllistymisen tukemisessa
yhteisöllinen toiminta	Luottamuksellisen asiakassuhteen kautta osallistujan tarpeisiin vastaavan tuen antaminen työllistymisen/työkyvyn edistämiseksi.
osallisuuden kokemus	Yksilön voimaantumisen kautta omien voimavarojen ja osaamisen tunnistaminen. Kaikille palkkatyö ei ole ensisijainen osallistumisen muoto. Osallisuus tuottaa hyvinvointia vaikkei työllistytäkään. Työn ja osallisuuden merkitys yksilön identiteetille tiedostetaan.
ekologiset arvot	Ekologisen toiminnan kautta ympäristötietoisuuden lisääntyminen ja henkilökohtaisten arvojen ja toiminnan mahdollinen muutos. Kokemus hyödyllisyydestä.
rakenteellinen työ	Välittäjä-, verkosto- ja vaikuttamistyö osallistujien ja yhteistyökumppaneiden välillä työ- ja harjoittelupaikkojen löytämiseksi ja luomiseksi sekä tietoisuuden lisäämiseksi erilaisista työllistymismahdollisuuksista Suomessa.

7.3 Ekososiaalisen sosiaalityön malli työllistymisen tukemisessa -Tulosten yhteenveto

Päätutkimuskysymykseeni *miten ekososiaalinen sosiaalityö ilmenee työllistymisen tukemisessa* tutkimassani hankkeessa, sain vastauksia hankkeesta kerätyn dokumenttiaineiston, ryhmähaastatteluaineiston ja asiantuntija-aineiston avulla. Matthies ym. (2019) ovat määritelleet ekososiaalisille innovaatioille kolme kriteeriä: 1. uusien toimintamallien kehittäminen kohti kestävämpää yhteiskuntaa, jossa toiminta ei tavoittele vain taloudellista voittoa 2. työttömien osallistaminen 3. toiminta on ekologisesti kestävä, joiden mukaisesti tuon yhteen hankkeen ekososiaalisen sosiaalityön mukaisen mallin.

Dokumenttiaineistosta esiin nostamani tavoitteet, toimenpiteet ja hankkeen alustavat tulokset vastasivat ekososiaalisen sosiaalityön sosiaalisia sekä ekologisia periaatteita, joiden mukaan ekologisuus syntyy yhteisöllisen toiminnan kautta. Hankkeen toiminta yhdistyi analyysin perusteella etenkin sosiaalisen kestävyuden käsitteeseen, jonka mukaista osallistumista, vaikuttamista ja yhteisöllisyyttä mahdollistavaa toimintaa kansalaisjärjestöt Särkelänkin (2011) mukaan toteuttavat. Sosiaalinen kestävyys pitää sisällään myös eriarvoisuuden vähentämiseen pyrkimisen, joka ilmeni Kaupunkikylän työssä mahdollistamalla erityisen tuen tarpeessa oleville

ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille samanlaisia työllistymisen ja osallistumisen mahdollisuuksia kuin muillekin ihmisryhmille. Sosiaalinen kestävyys korostui aineistossa kokonaisuudessaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden teemoina ekologisen kestävyuden ollessa enemmänkin palveluntuottajan arvo- ja materiaalivalinnoista riippuvainen tekijä.

Ekologisen kestävyysajattelun näkökulmasta Kaupunkikylän ja sen yhteistyökumppaneiden toteuttama paikallisen ympäristön kehittämis- ja suojelutoiminta ilmentävät ekologista puolta ekososiaalisuudesta, esimerkiksi ruoka- ja työosuuskunnat, luomuruoka, kierrätys sekä muu konkreettinen työ ympäristön hyväksi. Erityisesti ekologisuus tulee ilmi hankkeen arvoissa, jotka ohjaavat hankintoja ja valintoja sekä työskentelyn teemoja osallistujien kanssa. Ryhmähaastattelun analyysin perusteella osallistujille sosiaalisilla suhteilla ja työllistymisellä oli kuitenkin suurempi merkitys kuin toiminnan ekologisuudella. Toisaalta ekologisuuteen liittyvät arvot näyttäytyivät abstrakteina osallistujille, joten niiden merkitystä saattoi olla vaikeaa sanoittaa.

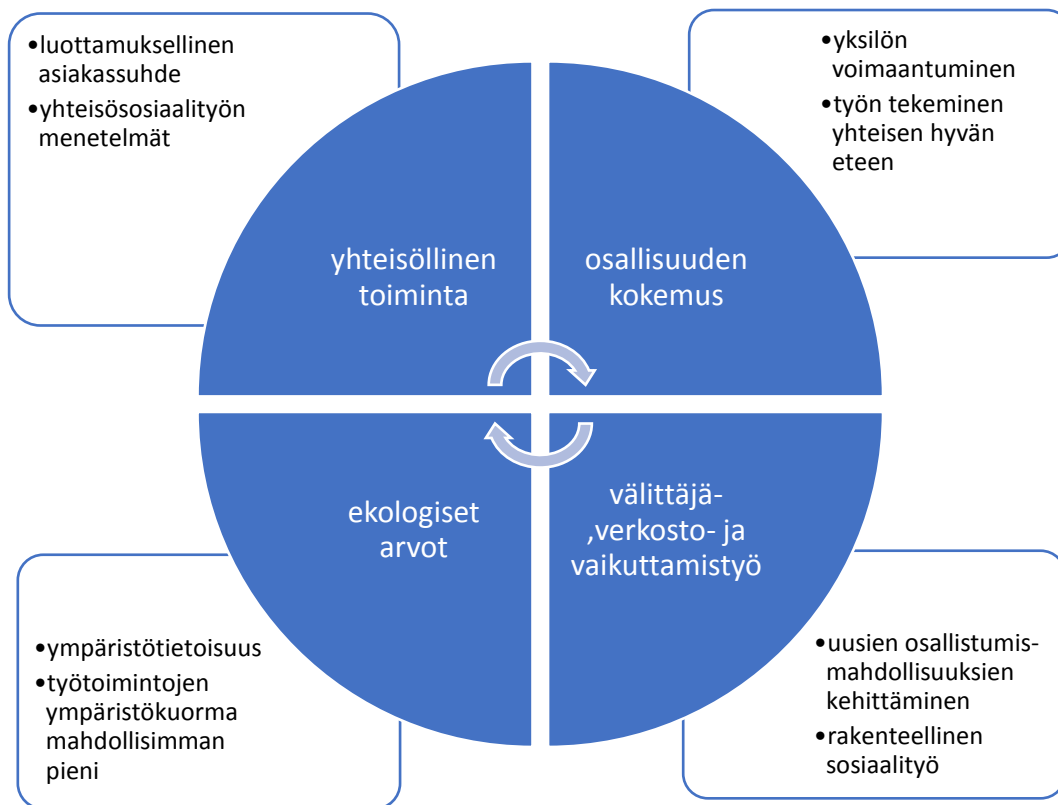
Taloudellinen kestävyys oli taustatekijänä siinä mielessä, että jokainen työtön, joka löytää työpaikan, tuottaa yhteiskunnalle varoja niiden kuluttamisen sijaan tai syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt löytävät yhteisöllisiä osallistumismahdollisuuksia, jotka lisäävät hyvinvointia. Työllistymisen prosessi on kuitenkin yksilöllinen ja siinä lähdetään yksilön tarpeista sen sijaan, että tavoite olisi täystyöllisyys keinoilla millä hyvänsä. Osallisuuden merkitys muutoinkin kuin palkkatyön kautta tuli esiin niin ryhmä- kuin yksilöhaastattelussakin, sillä ryhmähaastattelussa työn mielekkyys liitettiin työyhteisöön ja palvelujohtaja toi esiin piilossa olleen kohderyhmän tavoittamisen merkityksen, jolloin osallisuus on syrjäytymisen vastakohtana ensiaskel mahdolliseen työllistymiseen.

Asiantuntija-aineiston perusteella toiminnan tavoitteena on työllistää mahdollisimman moni, mutta siihen ei pyritä millä tahansa keinoin, vaan työttömien osallisuus ja voimaantuminen on ensisijaista. Työllistymisen tukemisen prosessin aikana voidaan esimerkiksi tunnistaa työllistymisen esteet, jotka tulee käsitellä ennen työllistymisen tukitoimenpiteitä. Osa hankkeeseen osallistujista kuitenkin työllistyy nopeastikin, kun työntekijä ja työnantaja vain löytävät toisensa. Ryhmähaastatteluun osallistujat halusivat myös ensisijaisesti löytää työtä ja ansaita oman elantonsa, eli olla mukana nykyisessä järjestelmässä. Hyvä itsetunto tulee ryhmähaastatteluun osallistujien mukaan siitä, että ollaan enemmän hyödyksi kuin haitaksi yhteiskunnalle.

Tutkimus osoittaa, että ekososiaalisuus syntyy konkreettisen ekologisen ja sosiaalisen toiminnan avulla paikallisissa yhteisöissä, kuten Hirvilammi ym. (2016) toivat esiin. Yhteisöllisen

toiminnan kautta koettu osallisuus on tutkimuksen perusteella merkittävässä roolissa yhteisö- ja rakenteellisen tason muutosta tavoiteltaessa. Yhteisösosiaalityölle ominainen empowerment-menetelmän mukainen yksilön voimavarojen ja osaamisen vahvistaminen tuli esiin hankkeen toiminnassa ja periaatteissa osallisuuden mahdollistamiseksi. Tämä edellytti luottamuksellista asiakassuhdetta, jonka muodostaminen saattoi viedä runsaasti aikaa, johon hankkeen puitteissa on ollut mahdollisuus yhden katon alla. Osallistumismahdollisuuksien järjestäminen ja toteuttaminen kuitenkin vaatii myös rakenteellisia ja taloudellisen kestävyuden huomioivia ratkaisuja, joita usein tehdään sosiaalipoliittisella päätöksenteon tasolla. Näin ollen rakenteellisen sosiaalityön mukainen vaikuttamis- ja verkostotyö tulee mukaan kuvioon paikallisen toiminnan toteuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi.

Hankkeen ekologisen ja sosiaalisen toiminnan yhdistäminen pedagogisin keinoin luo ekososiaalista osallisuutta, jossa ekologisuus on arvona läsnä yhteisöllisessä toiminnassa, esimerkiksi käsitöiden ja ruoan valmistamisessa ekologisista raaka-aineista. Yhteisöllisen toiminnan myötä osallistujat kokevat onnistumisia ja osallisuuden kokemuksia tuottamalla ympäristöystävällisiä hyödykkeitä muille. Yhteisöllisen toiminnan ja uusien osallistumismahdollisuuksien tarjoamiseksi tarvitaan rakenteellista työtä osallistujien ja yhteiskunnallisten rakenteiden välille. Seuraavalla sivulla esitän kuvion avulla hankkeessa toteutettavan ekososiaalisen sosiaalityön mallin, joka osoittaa, että ekososiaalinen sosiaalityö on yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön menetelmien yhdistämistä ekologiseen toimintaan ja arvoperustaan.

KUVIO 3. Ekososiaalisen sosiaalityön malli

Globaalisosiaalityön taso on yhteydessä hankkeen toimintaan kestävän kehityksen arvojen kautta. Dokumenttiaineistonanalyysin perusteella päädyin johtopäätökseen, jonka mukaan globaaleiksi luokitteleni ekologiset tekijät olivat kytköksissä yksilötason toimintaan. Kuten Närhi ja Matthies (2016, 99) ovat todenneet, ekososiaalisen siirtymän teoretisointi koskee globaalia ja kansallista kehitystä, mutta sen käytännön toteutusmallit ovat nimenomaan paikallisia ruohonjuuritason toimintoja. Paikallisella hankkeen tasolla johtopäätöksenä oli, että ekososiaalisuus ilmenee hankkeessa rakenteellisena sosiaalityönä työllistymistä lisäävien tekijöiden edistämisenä sekä yhteisösosiaalityön keinoin toteutettavana osallisuutta luovana toimintana, jota ohjaavat ekologiset arvot.

Työllistymisen tukeminen näyttäytyi kokonaisvaltaisena yhteiskunnallisen osallisuuden edistämisenä. Yhteisöllisen toiminnan avulla edistetään osallistujien henkistä hyvinvointia ja samalla tuotetaan ympäristöystävällisiä palveluita ja tuotteita. Tätä hyötyä ei numeroin pysty mittaamaan, sillä ihmisten yhteen tuominen ja vahvuuksien korostaminen sekä pedagoginen ympäristötietoisuuden lisääminen ovat työtä sekä ihmisten että ympäristön hyvinvoinnin edistämiseksi. Sekä maahanmuuttajataustaiset että erityisen tuen tarpeessa olevat henkilöt saatetaan

luokitella syrjäytymisriskissä ja vaikeassa työmarkkina-asemassa oleviin kansalaisiin, mutta tutkimuksen perusteella Kaupunkikylässä tätä luokittelua pyritään aktiivisesti poistamaan osoittamalla, että yhteisöllisesti yksilöllisiä voimavaroja tukien he ovat yhtä lailla osana yhteiskuntaa tuottamassa palveluita ja hyödykkeitä muille.

Tämä on esimerkki ekososiaalisesta sosiaalityöstä, joka vaatii välittäjätyötä ja rakenteellisiin ongelmiin puuttumista, jotta voidaan tarjota mahdollisuus osallistua yhteisen hyvän tekemiseen kaikille ihmisryhmille omien kykyjensä ja tilanteensa mukaan. Kaupunkikylä näyttää mallia siinä, kuinka tuomalla yhteen erilaisista ihmisistä ja jokaisen omia vahvuuksia tukemalla luodaan toimintamalli, jossa jokainen on osa yhteistä toimintaa. Toimintaa, joka on kaiken inhimillisen hyvän lisäksi myös ympäristöystävällistä.

8 POHDINTA

Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä syntyi jo 1980-luvulla yhdyskuntatyön ja ekologisen kestävyysajattelun yhteentörmäyksestä ja on noussut 2010-luvulla uudelleen sosiaalityön kansainväliseen keskusteluun ilmastonmuutoksen tiedostamisen myötä. Sosiaalityön tulevaisuuden Tiekartta 2030 mukaan myös suomalaisessa sosiaalityössä tarvitaan jatkossa ekososiaalisessa lähestymistavassa yhdistyviä yhteisö- ja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen menetelmiä ja osaamista. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut jäsentää hankkeen tapauksen kontekstissa 2010-luvun ekososiaalista sosiaalityötä, jota on edelleen olemassa ja jota yhä enemmän tarvitaan tulevaisuuden sosiaalityössä.

Tutkimuksen keskeisin anti on tietoisuuden lisääminen ekososiaalisen lähestymistavan mukaisesta toimintamallista, jotta ekososiaalinen työote tunnistettaisiin sosiaalityön käytännöissä ja opetuksessa. Ennaltaehkäisevää, osallistavaa, yhteisöllistä, elinympäristön huomioivaa sekä yhteiskuntapoliittista työtettä tarvitaan sosiaalityössä yhä enemmän tulevaisuudessa. Opetusta ekososiaalisesta lähestymistavasta tarvitaan osaksi sosiaalityön yliopistokoulutusta, jotta tulevaisuudessa myös sosiaalityötä voidaan tehdä kestäväen kehityksen mukaisesti ympäristönäkökulma huomioiden.

Käytännön esimerkki opetuksen järjestämisestä löytyy palaamalla Jyväskylään 1990-luvun opetus- ja tutkimusprojektiin, jossa sosiaalityöntekijät yhdessä kaavoitusviranomaisten kanssa nostivat esiin elinympäristön vaikutuksia hyvinvointiin. Samalla harjoiteltiin rakenteellisen sosiaalityön ja yhteisösosiaalityön toteuttamista käytännössä, jotka tuntuvat nykyisin jääneen vain teoreettiselle tasolle koulutuksessa. Ekososiaalinen lähestymistapa yhdistää yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön kestäväen kehityksen viitekehyksellä, jonka toteuttaminen edellyttää sosiaalityötä palaamaan takaisin yhteisöjen luo paikalliseksi palveluksi. Kuten tämä tutkimus osoitti, globaaleja tekoja tehdään paikallisesti.

Globaalin sosiaalityön näkökulmasta ilmastonmuutos aiheuttaa yhä enemmän globaaleja sosiaalisia ongelmia, kuten köyhyys ja pakolaisuus, jolloin ihmiset tarvitsevat lisää erilaisia mahdollisuuksia osallistua vallitsevaan yhteiskuntaan ja sitä kautta myös ilmastonmuutoksen ehkäisyyn. Suomessa ekososiaaliseen sosiaalityöhön liittyvä keskustelu keskittyy enemmän rakenteelliseen sosiaalityöhön ihmisoikeuksien hyväksi, kuin ekokriittisiin ympäristöoikeudenmukaisuuden ja ympäristökriisien ratkaisemiseen. Suomessa ei toistaiseksi ole tarvittu sosiaalityötä auttamaan ihmisiä ilmastonmuutoksesta aiheutuvien ympäristökriisien takia, mutta yh-

teiskunnallisessa keskustelussa ilmastoahdistus hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä on jo tunnistettu sekä taloudellisen voiton tavoittelun ensisijaisuus palveluita järjestettäessä, mikä vaikuttaa ihmisten oikeuksiin.

Viranomaissosiaalityön rooli on tämän tutkimuksen tapauksessa hankkeen toimintaan lähettävänä viranomaistahona, mutta sosiaalityön profession kannalta verkostotyö moniammatillisesti ja monitieteisesti olisi tärkeää, jotta voimat inhimillisen ja ympäristöllisen hyvinvoinnin turvaamiseksi yhdistettäisiin. Sosiaalityön käytäntö voi tuntua olevan kaukana aiheesta, mutta sosiaalityön profession kehityksen kannalta keskustelu ekososiaalisuudesta on olennaista kokonaisvaltaista hyvinvointia tavoiteltaessa. Sosiaalityöntekijät ovat ruohonjuuritason muutostyöntekijöitä ja rakenteellisen sosiaalityön myötä myös yhteiskunnallisen tason vaikuttajia, jotka ovat asiantuntijoita yhteiskunnallisen muutoksen eteenpäin viemisessä. Tarvitaan kuitenkin tukea myös rakenteellisella tasolla, jotta kestävä kehityksen mukainen paikallistason muutostyö on mahdollista.

Ekososiaalinen paradigma on jo 1980-luvulta asti kritisoinut nykyistä järjestelmää, mistä huolimatta talouskasvu on edelleen välttämätöntä järjestelmän ylläpitämiseksi. Olisiko siis syytä keskittyä enemmän siihen kuinka nykyisen yhteiskuntajärjestelmän puitteissa voitaisiin toimia ekososiaalisemmin ja pyrkiä osoittamaan näitä hyötyjä käytännössä vaikuttavuuden arvioinnin keinojen avulla? Esimerkiksi yhteiskunnallinen yritys -merkin saaneet yritykset ratkovat liiketoiminnallaan yhteiskunnallisia tai ympäristöongelmia ja käyttävät suurimman osan voitostaan yhteiskunnallisen tavoitteensa edistämiseen. Olisiko tällä tulevaisuuden työelämässä enemmän painoarvoa?

Työttömien osallisuuden edistäminen vaatii muutoksia työllistämistoimenpiteiltä eikä myöskään ympäristötavoitteisiin päästä muuttamatta järjestelmää enemmän taloudellisen voiton sijaan inhimillisesti vastuulliseksi. Tämä tarkoittaisi uudenlaisten työnkuvien ja työpaikkojen luomista niin, että yhä useampi pääsisi mukaan työelämään oman toimintakykynsä mukaisesti. Osallistuminen itsessään on arvokasta ihmisen hyvinvoinnin kannalta. Rakenteellisia muutoksia tarvitaan osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi myös heille, joille palkkatyöhön osallistuminen ei ole ajankohtaista tai mahdollista.

Suomen yhteiskuntajärjestelmässä tämä tarkoittaisi muutoksia, kuten vapaaehtoistyö organisaatioissa, jotka tekevät työtä ympäristön hyväksi yhtenä aktiivisuuden osoittamisen vaihtoehtona sekä kierrätyksen ja osallisuutta luovan toiminnan korostaminen ja arvostaminen työllistämistoimenpiteinä. Tämä tutkimus on osoittanut, että ihmisen tekemä työ luonnon hyväksi voi

tuottaa merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Tulevaisuudessa tulisi pyrkiä luomaan osallistumismahdollisuuksia, jotka tukevat niin ihmisen kuin ympäristönkin hyvinvointia, jotta kansalaiset voivat olla samaan aikaan osallisia ekologisesti ja sosiaalisesti.

Sosiaalityön on ekososiaalisesti toimiakseen etsittävä yhteistyökumppaneita jatkossa muualtakin kuin sosiaali- ja terveysaloilta. Kiinnostava aihe jatkotutkimuksen kannalta olisi palata 1990-luvun mukaiseen lähiökehittämishankkeiden alueelliseen tutkimukseen ja käyttää sosiaalisten vaikutusten arvioinnin menetelmää monitieteisesti esimerkiksi yhdessä ympäristö- tai aluetieteellisen tutkimuksen kanssa. Toisaalta myös ekologisten osallistumis- ja työllistymismahdollisuuksien tutkiminen olisi suotavaa, jotta voidaan löytää merkityksellisiä uudenlaisia työtehtäviä. Ekososiaalisen sosiaalityön käytännön toteutus ja tutkimus on tuotava osaksi tulevaisuuden sosiaalityötä koulutuksen kautta painottaen menetelmiä, kuten empowerment, sosiaalisten vaikutusten arviointi ja sosiaalinen raportointi.

LÄHTEET

- Agenda 2030. 2015. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations.
- Alasuutari, Pertti. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Bailey, Susan, Hendrick, Antonia, & Palmer, Marilyn. 2018. "Eco-social Work in Action: A Place for Community Gardens". *Australian Social Work* 71:1, 98–110.
- Besthorn, Fred. 2012. "Radical equalitarian ecological justice". Teoksessa *Environmental Social Work*. (toim.) Gray, Mel, Coates, John & Hetherington, Tiani. USA: Routledge, 31-45.
- Coates, John & Gray, Mel. 2012. The environment and social work: An overview and introduction. *International Journal of Social Welfare* 21:3, 230–238.
- Dominelli, Lena. 2012. *Green Social Work – From Environmental Crises to Environmental Justice*. Cambridge: Polity.
- Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 4.
- Gray, Mel, Coates, John & Hetherington Tiani. 2013. "Overview of the last ten years and typology of ESW". Teoksessa *Environmental Social Work*. (toim.) Gray, Mel, Coates, John & Hetherington, Tiani. USA: Routledge, 1-30.
- Heinonen, Jari. 2014. "Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttajana". Teoksessa *Rakenteellinen sosiaalityö*. (toim.) Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana. EU: UNIPress, 37-63.
- Henttonen, Elina. 2008. Usein kysytyjä kysymyksiä laadullisesta tutkimuksesta. <https://into.aalto.fi/download/attachments/3775231/Kysymyksiä+ja+vastauksia+laadullisesta+tutkimuksesta.pdf> (Viitattu 5.3.2018)
- Hirvilammi, Tuuli & Massa, Ilmo. 2009. "Ympäristösosiaalipolitiikan lähtökohtia". Teoksessa *Vihreä teoria – Ympäristö yhteiskuntateorioissa*. (toim.) Massa, Ilmo. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 102-129.
- Hirvilammi, Tuuli, Matthies, Aila-Leena, Närhi, Kati & Stamm, Ingo. 2016. "Kestävää siirtymää edistäviä työn ja toimeentulon muotoja". *Janus* 24:4, 301-319.
- Juutinen, Sirpa. 1994. Sosiaalitoimi asiantuntijana ja vaikuttajana – tutkimus rakenteellisen sosiaalityön käsitteestä ja todellisuudesta. Jyväskylä: Stakesin raportteja 165.
- Järvensivu, Timo, Järvensivu Paavo, Schmidt, Tiina & Palmu, Petri. 2012. "Työ ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä tulevaisuudessa". Teoksessa *Yhteyksien kirja – Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla*. (toim.) Helne, Tuula & Silvasti, Tiina. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. 104-112.

- Kananoja, Aulikki. 2017. ”Asiakastyön yleiset lähtökohdat sosiaalialalla”. Teoksessa *Sosiaalityön käsikirja*. (toim.) Kananoja, Aulikki, Lähteinen, Martti & Marjamäki Pirjo. Helsinki: Tietosanoma. 173-192.
- Karjalainen, Pekka, Karisto, Antti & Seppänen, Marjaana. 2003. ”Lähiöt, kaupunkisosaalityö ja projektitoiminta”. Teoksessa *Kohti kaupunkisosaalityötä*. (toim.) Kopomaa, Timo. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Kasvio, Antti. 2014. *Kestävä työ ja hyvä elämä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kilpeläinen, Arja & Romakkaniemi, Marjo. 2014. ”Paikallisuus rakenteellisessa sosiaalityössä”. Teoksessa *Rakenteellinen sosiaalityö*. (toim.) Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana. EU: UNIpress, 136-161.
- Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. 2018. ECOSOS -hanke. <https://www.chydenius.fi/fi/sosiaalitieteet/tutkimus/ecosos> (Viitattu 27.2.2018)
- Koskinen, Simo. 2003. ”Suomalaisen yhteisösosiaalityön kehitys ja nykysuuntaukset”. Teoksessa *Sosiaalityön vaihtuvat vastuut*. (toim.) Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli. Jyväskylä: PS-kustannus, 206–236.
- Mankki, Jussi. 2011. ”Yhteiskunnallisten vaikutusten suunnittelu ja arviointi”. Teoksessa *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. (toim.) Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. 263-279.
- Matthies, Aila-Leena. 1993. ”Ekologinen lähestymistapa sosiaalityössä”. Teoksessa *Monisäräinen sosiaalityö*. (toim.) Granfelt, Riitta, Jokiranta, Harri, Karvinen, Synnöve, Matthies, Aila-Leena & Pohjola, Anneli. Jyväskylä: Gummerus, 231- 252.
- Matthies, Aila-Leena. 2001. “Perspectives of eco-social sustainability in social work”. Teoksessa *The Eco-social Approach in Social Work*. (toim.) Matthies, Aila-Leena, Närhi, Kati & Ward, Dave. Jyväskylä: Sophi, 127- 152.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati. 2014. ”Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä”. Teoksessa *Rakenteellinen sosiaalityö*. (toim.) Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana. EU: UNIpress, 87-116.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati. 1998. ”Eheyttämistä, analyttisyyttä ja poliittisuutta – ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä”. Teoksessa *Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta*. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteiskuntapolitiikan työpapereita no. 102. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 8-15.
- Matthies, Aila-Leena. 2017. “The conceptualization of ecosocial transition”. In *The Ecosocial Transition of Societies: The contribution of social work and social policy*. By Matthies, Aila-Leena & Närhi Kati. London & New York: Taylor & Francis. 17-35.
- Matthies, Aila-Leena, Stamm, Ingo, Hirvilampi, Tuuli & Närhi Kati. 2019. ”Ecosocial Innovations and their Capacity to Integrate Ecological, Economic and Social Sustainability Transition” *Sustainability* 11, 2107.
- Moilanen, Hanna, Peltokoski, Jukka, Pirkkalainen, Jaana ja Toivanen, Tero. 2014. *Uusi osuuskunta – tekijöiden liike*. Helsinki: Into.

- Nylund, Marianne. 2008. "Sosiaalityö jalkautuu alueille". Teoksessa *Yhteisöt ja sosiaalityö – Kansalaisen vai asiakkaan asialla?* toim. Roivainen, Irene, Nylund, Marianne, Korkiamäki, Riikka & Raitakati, Suvi. Jyväskylä: PS-kustannus, 83-84.
- Närhi, Kati. 2004. *The Eco-social Approach in Social Work and the Challenges to the Expertise of Social Work*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Närhi, Kati. 2015. "Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä". *Janus* 23:3, 322–328.
- Närhi, Kati. 1996. *Sosiaalisten vaikutusten arviointi ekososiaalisen sosiaalityön välineenä*. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, julkaisu 7.
- Närhi, Kati. 1997. *Jyväskylän opetussosiaalikeskuksen julkaisusarja 2*.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena. 2016. *Ekososiaalinen ajattelu yhteisötyössä*. (toim.) Roivainen, Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu. Teoksessa *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat*. EU: UNIpress, 95-108.
- Okulov, Seija. 1998. "Kaksi kuvaa ekologisen ja sosiaalisen rajapinnasta". Teoksessa *Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta*. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteiskuntapolitiikan työpapereita no. 102. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 16-34.
- Our Common Future. 1987. World Commission of Environment and Development. Oxford: Oxford University Press.
- Palola, Elina. 2017. "Sosiaalipolitiikan kansainväliset vaikuttajat". Teoksessa *Sosiaalityön käsikirja* (toim.) Kananoja, Aulikki, Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo. 4. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Peeters, Jef 2012. The place of social work in sustainable development: Towards ecosocial practice. *International journal of Social welfare*. 21:3 287-298.
- Pietilä, Ilkka. 2010. "Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erillisinä vuorovaikutuksen kenttinä". Teoksessa *Haastattelun analyysi* (toim.) Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti. Tampere: Vastapaino. 212-241.
- Pohjola, Anneli. 2011. "Rakenteellisen sosiaalityön aika". Teoksessa *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. (toim.) Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. 207-224.
- Pohjola, Anneli. 2014. "Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia". Teoksessa *Rakenteellinen sosiaalityö*. (toim.) Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana. EU: UNIpress, 16-36.
- Puurunen, Piia & Roivainen, Irene. 2011. "Jane Addams, settlementityön ja kansalaiskeskeisen sosiaalityön uranuurtaja". Teoksessa *Toivo sosiaalisessa – Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä*. toim. Ruuskanen, Petri, Savolainen, Katri & Suonio, Mari. 2011. EU: UNIpress, 15-38
- Ramsay, Sylvia & Boddy, Jennifer. 2016. Environmental Social Work: A Concept Analysis. *British Journal of Social Work*, 1-19.

Roivainen, Irene. 2008. ”Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta sosiaalityöstä?”. Teoksessa *Yhteisöt ja sosiaalityö – Kansalaisen vai asiakkaan asialla?* toim. Roivainen, Irene, Nylund, Marianne, Korkiamäki, Riikka & Raitakati, Suvi. Jyväskylä: PS-kustannus, 25-42.

Roivainen, Irene. 2016. ”Alueelliset yhteisöt sosiaalityön kenttinä ja työmuotoina”. Teoksessa *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat*. toim. Roivainen, Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu. EU: UNIPress, 109-121.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> (Viitattu 5.3.2018)

Salonen, Arto. 2014. Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Teoksessa *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. (toim.) Juha Hämäläinen. Suomen sosiaalipedagoginen seura, 32-62.

Savolainen, Katri & Suonio, Mari. 2011. ”Johdanto”. Teoksessa *Toivo sosiaalisessa – Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä*. (toim.) Ruuskanen, Petri, Savolainen, Katri & Suonio, Mari. 2011. EU: UNIPress, 9-14

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia. 2010. ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020”. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Särkelä, Riitta. 2011. ”Osallisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja sosiaalinen kestävyys”. Teoksessa *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. (toim.) Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. 144-167.

Särkelä, Riitta & Pohjola, Anneli. 2011. ”Sosiaalisen kestävyuden ulottuvuuksia ja merkitys”. Teoksessa *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. (toim.) Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. 9-25.

Tiekartta 2030 – Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:41.

TENK. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Pitkään työttömänä olleiden työllistymisen tuki. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/pitkaan-tyotomana-olleiden-tyollistymisen-tuki> (Viitattu 25.10.2019)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Osallisuus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> (Viitattu 25.10.2019)

The Global Agenda. 2012. The Global Agenda for Social Work and Social Development Commitment to Action. <http://cdn.ifsw.org/assets/globalagenda2012.pdf> (Viitattu 5.3.2018)

Toikko, Timo. 2005. *Sosiaalityön ideat – Johdatus sosiaalityön historiaan*. Tampere: Vastapaino.

Toivonen, Mari. 2008. *Kansalaistalo Mansikkapaikka – Tapaustutkimus yhdyskuntatyöstä*. Tampere: Tampereen yliopisto. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaattitutkimus.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tuomioja, Erkki. 2015. ”Osuuskunnat ja kansalaisyhteiskunta”. Teoksessa *Osuuskunnat ja kestävä kehitys* toim. Tenaw, Shimelles, Heinonen, Visa, Karhu, Sami & Ollilla, Perti. Pellerovo-Seura: Fram Oy. 20-25.

United Nations. 2015. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> (Viitattu 5.3.2018)

Viirikorpi, Paavo. 1990. *Rakenteellisen sosiaalityön pakko ja mahdollisuudet*. Helsinki: Sosiaalihuollon julkaisuja 17.

Välimäki-Adie, Seija & Pylkkänen, Jaana. 2008. Teoksessa *Yhteisöt ja sosiaalityö – Kansalaisen vai asiakkaan asialla?* (toim.) Roivainen, Irene, Nylund, Marianne, Korkiamäki, Riikka & Raitakati, Suvi. Jyväskylä: PS-kustannus, 85-98.

WCED. 1987. Report of the World Commission on Environment and Development Our Common Future. United Nations.

Ympäristöministeriö. 2017. Mitä on kestävä kehitys. http://www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys#Taloudellinen%20kest%C3%A4vyys (Viitattu 1.2.2019)

LIITTEET

LIITE 1. Ryhmähaastattelun saatekirje

Hei Kaupunkikylän toimintaan osallistuja!

Olen Jenni, sosiaalityön opiskelija Itä-Suomen yliopistosta ja teen parhaillaan lopputyönäni tutkimusta Kaupunkikylän toimintaan liittyen. Tutkimukseni käsittelee ympäristön ja ihmisten hyvinvointia, erityisesti kestävästä kehitystä sosiaalityössä. Tutkimukseni kohteena on Kaupunkikylä, koska Kaupunkikylän kehittämässä toimintamallissa yhdistyvät kestävä kehityksen kannalta oleelliset työmuodot, kuten ennaltaehkäisevä, osallistava, yhteisöllinen, elinympäristön huomioonottava sekä yhteiskunnallinen toiminta. Tutkimukseni tarkoitus on tuoda esiin teidän tekemäänne hienoa työtä Kaupunkikylässä ja niitä arvoja, joille työskentelyynne perustuu. Kaupunkikylän toiminta perustuu ekologisuuden, osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja yhteisöllisyyden arvoille, ja minä olen kiinnostunut siitä, kuinka nämä arvot näkyvät teidän työssänne. Haluan selvittää, mitä työ Kaupunkikylässä juuri sinulle merkitsee.

Toteutan tutkimuksen ryhmä- ja yksilöhaastatteluiden avulla. Kysymykset liittyvät työhösi Kaupunkikylässä, niihin ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Jokainen saa kertoa omin sanoin, kuinka itse on kokenut työskentelyn Kaupunkikylässä. Tallennan haastattelut nauhurille, jotta muistan tutkimusta tehdessäni, mistä kaikesta olemme keskustelleet. Käytän ja säilytän haastattelumateriaalia ainoastaan tutkimuksen tekemiseen tarvittavan ajan. Kun tutkimus on valmis, poistan tallennetut haastattelumateriaalit.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuvilla on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa, jos siltä tuntuu. Kenenkään nimeä tai muita yhteystietoja ei kysytä eikä mainita tutkimuksessa, vaan kaikki haastateltavat pysyvät anonyymeinä. Tutkimusta pääset lukemaan, kun se on valmis ja julkaistaan yliopistoni puolesta. Toivon, että haluat osallistua haastatteluun ja kertoa minulle omista kokemuksistasi Kaupunkikylässä, kaikkien kokemukset ovat tärkeitä! Saatte haastattelukysymykset etukäteen luettaviksi.

Haastattelu kestää noin tunnin, riippuen siitä kuinka paljon teillä on sanottavaa. Lisätietoja voi kysyä minulta.

Haastattelut toteutetaan lokakuun viikon 42 aikana! Tarkempi aika sovitaan erikseen.

Ystävällisin terveisin

Jenni Saarikko

puh xxx

email xxx

LIITE 2. Ryhmähaastattelukysymykset

Aloitus

1. Miten päädyit Kaupunkikylään töihin?
2. Kuvaile tavallista työpäivääsi Kaupunkikylässä? (työnjako, työtehtävät, aikataulu..)

Yhteisöllisyys

3. Kuvaile Kaupunkikylän työilmapiiriä?
4. Millainen merkitys työkavereilla/ryhmällä on?

Yhdenvertaisuus

5. Millaiseksi koet olosi Kaupunkikylässä?
6. Eroaako Kaupunkikylä jollain tapaa muista aikaisemmista työpaikoista/tukitoimista Suomessa? (Miten nykyinen arkesi eroaa arjestasi ennen Kaupunkikylään tuloa?)

Osallisuus

7. Mihin asioihin Kaupunkikylän toimintaan osallistuminen on vaikuttanut elämässäsi?
8. Mitä olet oppinut Kaupunkikylässä? Mitä hyötyä oppimastasi on ollut?
9. Mitä työ Kaupunkikylässä sinulle merkitsee?

Ekologisuus

10. Miten Kaupunkikylän arvot näkyvät työssäsi? (tiedättekö mitä arvoja kaupunkikylä edustaa)
11. Millainen merkitys käsitöiden raaka-aineilla ja niiden alkuperällä on työssäsi?
12. Millainen osa luonnonmukaisuus on tekemääsi työtä?

Ruohonjuuritason talouden kehittäminen (mikroyrittäjyyteen tukeminen)

13. Voisitko kuvitella toimivasi yrittäjänä?
14. Minkälaista yrittystoimintaa haluaisit toteuttaa?

Tulevaisuus

15. Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on Kaupunkikylä 2025 -hankkeen jälkeen?
16. Millaisen työn toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?

LIITE 3. Palvelujohtajan haastattelukysymykset

1. Millä keinoin työllisyyttä Kaupunkikylässä tuetaan?
2. Miten toimintaperiaatteet ohjaavat työllistymistä tukevaa toimintaa? (*hankesuunnitelmassa ja prosessikaavioissa mainitaan tasa-arvo, yhdenvertaisuus, ekologisuus, osallisuus, yhteisöllisyys*)
3. Miten kestävä kehitys ilmenee/otetaan huomioon toiminnassa?
4. Miten työllistymisen tukemisen prosessit etenevät?
5. Mitä haasteita työllistymisen tukemisessa on ilmennyt?
6. Mitä työllistymisen mahdollisuuksia/onnistumisia? (tuloksia)
7. Miten työllisyyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta mitataan/arvioidaan?
8. Minkälaisia yhteiskunnallisia toimia/muutoksia työllisyyden tukemiseksi Kaupunkikylänäkökulmasta tarvittaisiin? (rakenteellinen taso)
9. Miltä erityisryhmien työllisyyden tukitoiminnan tulevaisuus näyttää, millaista toimintaa voitaisiin lisätä?

LIITE 4. Hankkeen työntekijöille suunnatut kysymykset

1. Millä keinoin tuet työssäsi maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymistä?
2. Miten Kaupunkikylän toimintaperiaatteet/arvot (Esim. yhdenvertaisuus, ekologisuus, osallisuus, yhteisöllisyys, tasa-arvo) ohjaavat työtäsi?
3. Kaupunkikylän arvoissa mainitaan toiminnan olevan kestävän kehityksen mukaista. Kestävän kehityksen käsite on moniulotteinen (ks. esim. ympäristöministeriön julkaisu https://www.ym.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys#Taloudellinen%20kest%C3%A4vyys). Mitä kestävä kehitys sinulle tarkoittaa työssäsi ja miten sen tukeminen työssäsi ilmenee?